

“En minä tee mitään. Maailmansuunnitelma tekee minun kauttani”.
Silja Frangénin Siniliina-satutrilogian kristillisuus

Nina Säisä

Pro gradu -tutkielma
Marraskuu 2020
Kirjallisuus
Humanistinen tiedekunta
Oulun yliopisto

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
1.1 Fantasian teoriaa	7
1.2 Allegoria ja mimesis	9
2. Fantasian ja sadun genret <i>Siniliina</i> -trilogiassa	11
2.1 Fantasiakirjallisuuden ja sadun rajankäyntiä	11
2.2 Fantasian ja sadun analyysia	16
3. Fantasia, satu ja kristillinen teksti yhdessä	19
3.1 kristillinen teksti suhteessa fantasiakirjallisuuteen	19
3.2 C.S Lewisin Narnian kristilliset piirteet ja <i>Siniliina</i> -trilogia	26
3.3 Satu, lastenkirjallisuus ja kristillinen kasvatus	29
3.4 Topeliuksen sadut ja kasvatuksellisuus sekä <i>Siniliina</i> -trilogia	33
4. <i>Siniliina</i> -trilogian kristillisuus	39
4.1 Kristilliset piirteet <i>Siniliina</i> -trilogiassa	39
4.2 Valonmaa, keijujen yhteisö ja <i>Siniliina</i>	46
4.3 Kristilliset merkitykset <i>Siniliina</i> -trilogiassa	56
5. Päätäntö	67
Lähteet	72

1. Johdanto

Pro gradu -työssäni tarkastelun kohteeksi valikoitui Silja Frangén (s.1938) *Siniliina*-satu-trilogia, joka koostuu teoksista: *Lähde matkaan, Siniliina!* (1996), *Löydä itsesi, Siniliina!* (1999) ja *Luota valoon, Siniliina!* (2002), jatkossa LMS, LIS ja LVS. Kyseessä ovat kirjailijan esikoisteokset. Trilogiassa seurataan päähenkilö keiju Siniliinan kasvua ja kehitystä. Teokset on kuvittanut Leena Yrjölä ja kuvitus koostuu mustavalkoisista piirroksista.

Trilogia on etupäässä suunnattu arviolta kymmenen- tai yksitoistavuotiaalle lapsille ja sitä suositellaan 4. tai 5. luokan oppilaille. Teoksissa esiintyvät ihmislapset ovat yleensä tuota ikäluokkaa. Trilogian kohdalla on hankala sanoa, onko kyseessä lasten- vai nuorten kirjasarja, sillä siihen liittyy myös käsitys siitä, miten määrittelemme lapsen. Lastenkirjallisuus on tässä lajina poikkeava muusta kirjallisuudesta, koska sitä määrittelee sen lukijakunta. Määrittelystä huolimatta lastenkirjallisuutta eivät kuitenkaan lue pelkästään lapset, vaan kaikenikäiset. (Mustola 2014,10–15.) Frangén itse tuntuu näkevän teoksensa kaikille ikäryhmille sopivana, sillä hän on sanonut *Siniliina*-trilogialla pyrkineensä “tavoittamaan lapsen, joka meissä jokaisessa asuu” (Koski 2004, 26). Frangén on myös haastattelussa todennut ensimmäisen teoksen olevan satukirja, joka ei kuitenkaan ole vain lastenkirja. (Laine 1996).

Kirjailijasta ja trilogian vastaanotosta löytyi vähäisesti tietoa, laajasti koko trilogian julkaisun myötä vain *Kotimaisia lasten- ja nuortenkirjailijoita neljä* teoksesta. Myös Heikkilä-Halttunen viittaa ensimmäiseen teokseen lyhyesti. Tutkimuksessani en keskity pohtimaan, miksei trilogia ole saanut osakseen enempää huomiota, mutta uskon joidenkin huomioideni myös esittelevän mahdollisia syitä siihen. Halttusesta teos on pienen keijutytön kasvukertomus. Hänestä se rohkaisee erityisesti tyttöjä oman identiteetin ja erilaisuuden hyväksymiseen (Heikkilä-Halttunen 2001, 131).

Kerttu Manninen kuvaili ensimmäistä teosta sen julkaisu aikana sydäntä lämmittäväksi. Hänestä Frangén on kertojana kotoisan lämmin. Hänellä on myös kyky avata lapsilukijan mieli pohtimaan elämän tarkoitusta ja omaa paikkaansa maailmassa. (Manninen 1996, 34). Ainoassa löytämässäni haastattelussa Frangén sanoo tahtovansa kirjoittaa tarinoita, joiden aiheet ovat vaikeita ja halunneensa kirjoittaa sadun, jossa hyvyys on kantava voima. (Laine 1996). Näiden

esimerkkien lisäksi ainoat löytämäni maininnat teoksista olivat niukkoja nettiarvosteluja tai niiden kommentteja. Tulen käymään keskustelua löytämieni viittausten kanssa ja keskittyen erityisesti edellä mainitsemaani Koskeen, sillä hän on kirjoittanut teoksista laajimmin kokonaisuutena.

Siniliina-teokset muodostavat yhdessä kasvutarinan. Ensimmäisessä osassa trilogian päähenkilö Siniliina lähtee kotoaan matkalle ihmisten maailmaan. Matkalla hän kohtaa erilaisia vaaratilanteita ja myös ystäviä. Vaaratilanteissa esitellään pahan voimat, jotka usein ovat näiden selkkausten aiheuttajia. Matkan tarkoituksena on oman elämäntarkoituksen etsintä. Siniliina palaa kotiinsa ensimmäisen osan lopussa. Toisessa osassa hän käy läpi matkalla kokemaansa ja yrittää kasvaa tehtäviinsä, jotka hän matkan kautta löysi. Siniliinan tehtävänä on muiden auttaminen ja hän matkaa myös toisessa osassa maailmojen välillä toteuttaen tuota tehtävää. Hän myös kohtaa enemmän pahoja voimia, jolloin selviää, että tulossa on sota hyvien ja pahojen voimien välille. Viimeinen osa kertoo tästä sodasta ja sen aikana Siniliina kasvaa lopullisesti osaansa sankarina ja keijujen johtajana.

Tiesin pro gradun -aihetta pohtiessani haluavani valita kotimaisen teoksen tai sarjan välttääkseni käännösten käytön. Halusin myös tarkastella lasten tai nuorten kirjallisuutta ja mieluiten fantasiaa, sillä se on minulle tuttu genre, josta on julkaistu myös mielenkiintoista tutkimuskirjallisuutta. Kandidaatintyössäni päälähteenäni oli nuorten fantasiaromaani, joka jätti halun jatkaa genren parissa. Halusin tarkastella juuri näitä teoksia, koska ne olivat minulle lapsena tärkeitä ja myöhemmin aikuisena olin hämmästynyt siitä, ettei niistä ole tehty tutkimusta, eivätkä ne ole muutenkaan olleet näkyvästi keskustelun kohteena. Valitsin teokset siis, koska niitä ei ole vielä tutkittu ja koska niissä on mielestäni potentiaalia laajalle tutkimukselle. Tarkastelen trilogiaa kokonaisuutena, koska se on yhtenäinen kasvutarina ja sen jokainen osa antaa jotain valitsemani tutkimuskysymyksen käsittelyyn.

Itseäni viehätti lapsena teosten pohdiskelevuus, johon sekä Koski että Manninen viittaavat. Koski kuvaa *Siniliina*-trilogiaa “monitasoiseksi teossarjaksi, jossa toiminnan taso ja syvälinen elämänpohdinta yhdistyvät. Herkän lämminsävyisessä tekstissä tarkastellaan elämän olemusta ja syvintä tarkoitusta.” (Koski 2004, 26.) Trilogiassa on kiintoisaa myös, miten näitä kirjailijan itse mainitsema vaikeita aiheita, kuten lasten laiminlyöntiä ja sota, käsitellään. Myös Koski viittaa tähän kuvaillen tekstin yhdistävän karun realistista kuvausta lyyrisen sadunomaisen

kerronnan kanssa (Koski 2004,25). Näillä karun realistisilla kuvauksilla usein korostetaan päähenkilön hyvyttä, sillä hän toimii näissä tilanteissa auttajana ja pelastajana. Frangén onkin todennut päähenkilön syntyneen hyvyden edustajaksi, jonka kaikki toiminnot tähtäävät hyvyyteen (Laine 1996).

Tutkimuskysymykseksi valikoitui *Siniliina*-trilogian kristillisyyden tarkastelu. Minua kiinnostaa miten kristinusko teoksissa näkyy, mutta ennen kaikkea kuinka merkittävä rooli kristinuskolla tarinassa lopulta on. Myös Koski on kiinnittänyt huomiota trilogian kristillisyyteen. Hänestä trilogiassa näkyvät selkeät elämänarvot ja niiden kautta kristillinen elämän näkemys (Koski 2004,26). Tarkastelen myös millainen asema trilogiassa vaikuttavilla genreillä on suhteessa kristinuskoon. Onko kyseessä filosofinen vai ideologinen tarina, voidaanko *Siniliina*-trilogiaan viitata jopa kristillisestä *allegoriana*?

Kyseessä on nuorille suunnattu, opettavainen trilogia, joten on syytä tarkastella mitä sen avulla on haluttu sanoa. Haluan siis tarkastella ensinnä sitä, miten kristillisuus tarinan genreissä, ja trilogiassa laajemmin ilmenee sekä toisekseen, auttaako uskonnon esiintyminen trilogiassa lukijaa kyseenalaistamaan ja pohtimaan itsenäisesti, vai tarjoaako se valmiita vastauksia ja selkeän ideologian tarinan varjolla. Työssäni käytän apunani lähinnä kirjallisuudentutkimusta, mutta myös hieman teologisia lähteitä. *Siniliina*-trilogian jälkeen Frangén on myös kirjoittanut *Isä Jumalan uni* nimisen teoksen. Teoksen nimi viittaa kristinuskoon ja Koski on kuvaillut sitä ikivanhaksi luomistarinaksi (Koski 2004,26). Frangén on siis kirjoittanut kristillistä tekstiä trilogian jälkeen.

On syytä selittää *Siniliina*-trilogian Maailman Suunnitelma käsitettä tarkemmin. Maailman Suunnitelmalla on läpi trilogian monia kirjoitusasuja, mutta itse tulen viittaamaan siihen Maailman Suunnitelmana. Maailman Suunnitelma on keijuille äärimmäisen tärkeä, ja siihen viitataan jatkuvasti asiana, jonka mukaan elää. Maailman Suunnitelma esiintyy tarinan lopun henkilöhakemuksessa ja hänet esitellään Siniliinalle viimeisessä teoksessa Jumalana ja taivaan kuninkaana. Maailman Suunnitelmaan viitataan myös esimerkiksi Alkusuunnitelmalla ja Tosiolevana. Henkilöhakemus kuvaa Maailman Suunnitelmaa tällä tavoin: “Maailman Suunnitelma on kaiken elämän keskus, jota ei voi selittää, sillä se kätkeytyy omaan suuruutensa. Keijut ja valontakuiset olennot ovat osa maailmansuunnitelmaa, jossa jokainen toteuttaa omaa tehtäväänsä.” (LVS 151).

Otsikon alussa oleva lainaus “En minä tee mitään. Maailmansuunnitelma tekee minun kauttani.” (LMS 145) on trilogian ensimmäisestä osasta. Valitsin tämän lainauksen otsikkoon koska se on hyvä esimerkki tarinan sisältämistä uskonnollisista tasoista ja siinä näkyy miten Maailman Suunnitelmaan suhtaudutaan tarinassa. Päähenkilö, jonka lausahdus on kyseessä ei kuitenkaan tässä vaiheessa tiedosta puhuvansa Jumalasta. Maailmansuunnitelma on keijuille jonkinlainen elämänfilosofia, johon kuitenkin suhtaudutaan, kuin Jumalaan ja uskontoon. Lainaus havainnollistaa päähenkilön ja keijujen suhdetta Maailman Suunnitelmaan ylipäätään. Siniliina ei toimi yksilönä itsenäisesti, vaan Jumalan lähettiläänä toteuttaen yhteisönsä arvoja ja elämänfilosofiaa. Tulen viittaamaan lainaustilanteeseen kristillisiä merkityksiä pohtiessani, jolloin syvennyn kertomaan siitä ja Maailman Suunnitelmasta vielä enemmän.

Teoriaosuuden alussa esittelen fantasiakirjallisuuden tutkimuksen kannalta tärkeitä käsitteitä; erityisesti niitä, jotka liittyvät *Siniliina*-trilogiaan. Tämän jälkeen määrittelen *allegoria* ja *mimesis* käsitteitä. Mimesiksen käsite auttaa ymmärtämään allegoriaa, mutta on hyödyksi myös sadun määrittelyssä. Allegoriaa tulen taas käyttämään sekä sadun ja fantasian eroja määrittelyssä, mutta myöhemmin myös tulkitessani *Siniliina*-trilogian kristillisiä piirteitä ja niiden merkityksiä.

Päälähteeni on saturomaani-trilogia, johon on arvosteluissa viitattu myös fantasiana. Perehdyn myös siksi sekä satuun että fantasiaan genrenä, keskittyen suomalaisen sadun, lastenkirjallisuuden ja fantasian konventioihin sekä miltä osin nämä näkyvät päälähteessäni. Esittelen samassa osiossa myös teosten juonikuvioiden pääpiirteitä.

Tämän jälkeen pohdin fantasian ja sadun suhdetta kristinuskoon. Tarkastelen miltä osin niiden voi katsoa toteuttavan samanlaisia konventioita ja miten niistä on yhdessä kirjoitettu. Vertaan myös kristillisyyden esiintymistä C.S. Lewisin *Narnia*-sarjassa(1953-1956) ja *Siniliina*-trilogiassa, sillä *Narnia* on sekä hyvin tunnettu kristillinen allegoria että fantasiakirjasarja. Pohdin myös lastenkirjallisuuden kasvatuksellisuutta suhteessa kristinuskon arvoihin. Tämän jälkeen vertaan *Siniliina*-trilogiaa Zacharias Topeliuksen satuihin. Pohdin Topeliuksen satujen kristillisiä piirteitä, arvoja ja kasvatuksellisuutta suhteessa *Siniliina*-trilogian vastaaviin piirteisiin.

Jatkan tästä kristillisten piirteiden tarkastelun pariin ja syvempään analyysiin. Ensin nimeän *Siniliina*-trilogiassa esiintyviä kristillisiä piirteitä ja kerron miksi ne ovat nimenomaan kristillisiä. Tämän jälkeen pohdin miten Keijumaata on tarinassa kuvailtu utopiana ja käsittelen keijuja mahdollisesti uskonnollisena yhteisönä sekä Siniliinaa esimerkillisenä keijuna. Kristillisten merkitysten osiossa tarkastelen tarkemmin Maailman Suunnitelmaa Jumalana, minkä jälkeen kerron miten pahuudesta teoksissa kerrotaan. Pahuus huipentuu teoksissa sotaan. Tämän jälkeen ryhdyn pohtimaan vielä käsittelemieni kristillisten piirteiden merkitysten perusteella, voiko *Siniliina*-trilogiaa pitää kristillisenä allegoriana ja miksi. Lopuksi siirryn päätäntöön, missä käyn läpi tutkimukseni tuloksia.

1.1 Fantasian teoriaa

Tässä osiossa esittelen työni kannalta tärkeintä teoriaa ja käsitteitä. Ensin käsittelen fantasiakirjallisuuteen ja satuun liittyvää teoriaa. Käyn läpi myös hieman utooppiseen lastenkirjallisuuteen liitettyjä piirteitä, joita tulen hyödyntämään *Siniliina*-trilogiaa käsittelevässä analyysissäni. Viimeiseksi esittelen muutaman työni kannalta oleellisen termin.

Fantasiakirjallisuudentutkimuksen voi jakaa kahteen koulukuntaan. Anglosaksiseen ja romaaniseen (Sisättö 2006, 12.) Fantasiatutkimuksessa käytetään meidän reaali maailmasta puhuttaessa usein sanaa *primaari maailma* tai sitten siihen viitataan *ensisijaisena maailmana* ja toisesta taikuuteen perustuvasta maailmasta taas käytetään termejä *sekundaari* ja *toissijainen maailma*. (Ihonen 2001,136).

Toissijainen maailma on J.R.R. Tolkienin luoma käsite ja sen esiintyminen tarinassa on fantasiakirjallisuudelle tyypillinen piirre. (Sisättö 2006,16.) Yleensä primaarimaailmassa pätevät tunnetut luonnonlait ja toissijainen maailma puolestaan on taikuuteen perustuva. (Sinisalo 2004,13.) Sadussa taas esiintyy yleensä ainoastaan sekundaari maailma (Ihonen 2001,136). Tolkienin esseet, joista toissijaisen maailman käsitekin on peräisin ovat anglosaksisen kirjallisuudentutkimuksen ensimmäisiä teoreettisia tekstejä.

Sekundaarimaailma on tyypillisesti avoin. Avoimessa maailmassa primaarin ja sekundaarin maailman välillä on jokin kulkureitti, jonka kautta voi siirtyä maailmasta toiseen ja takaisin.

Yleensä kuitenkin lapsisankarit seikkailevat toissijaisessa maailmassa ja palaavat sitten kotitodellisuuteensa.

Sisättön (2006,13–16) mukaan fantasiakirjallisuuden voi jakaa myös kahteen pääluokkaan: mahdottomaan ja yliluonnolliseen fantasiaan, riippumatta muista määritelmistä. Tällainen määritelmä on esimerkiksi Tzvetan Todorovin tapa jakaa fantasiakirjallisuus kolmeen lajiin. Nämä lajit ovat outo, fantastinen ja ihmeellinen kirjallisuus. Todorovin teoriaa käytetään yleensä maagisen realismin tutkimuksessa, kun taas anglosaksinen koulukunta keskittyy englanninkielisen populaarin fantasiakirjallisuuden tutkimukseen.

Fantasiakirjallisuutta, jonka sekundaari maailma on avoin, voidaan kutsua myös matalaksi fantasiaksi. Matalassa fantasiassa reaali maailman tuodaan myös mahdollisesti jotain realismin perinteitä rikkovaa. (Peltoniemi 2006,45). Korkeaksi fantasiaksi taas kutsutaan mahdotonta fantasiaa, johon lukeutuu esimerkiksi surrealismi, absurdismi ja nonsense. Niissä tapahtuu nimensä mukaisesti mahdottomia asioita, jotka eivät kuitenkaan ole tuonpuoleisen yliluonnollisia. (Sisättö 2006,13).

Fantasiakirjallisuuden sisällä kirjallisuus voidaan jakaa kolmeen päätyyppiin sekundaarin maailman keskinäisten suhteiden perusteella. Nämä päätyypit ovat Sekundaarinen maailma, Kahden maailman fantasia ja Primaariin maailmaan tunkeutuva fantasia. Sekundaarisessa maailmassa tapahtumat sijoittuvat omalakiseseen maailmaan, jonka kirjailija on luonut. Kahden maailman fantasiassa lähtökohtana on realistinen maailma, josta henkilöt siirtyvät sekundaariseen maailmaan. Primaariin maailmaan tunkeutuvassa fantasiassa taikuus ilmenee primaarimaailmassa tavalla, joka asettaa primaarin maailman lait kyseenalaisiksi. Primaarimaailmasta ei silloin siis siirrytä mihinkään. (Ihonen 2001,136–137).

Fantasialle tyypillinen juonikuvio on *quest* eli etsintä-rakenne. Etsintä-rakenne on tuttu jo muinaisesta kirjallisuudesta ja mytologiasta. Etsintä-rakennetta ei kuitenkaan tule sekoittaa seikkailuun. Ensinnäkin seikkailu voi johtaa mihin tahansa, kun taas *quest* johtaa aina kohti jotakin tiettyä asiaa kohti, joskaan tuo asia ei aina ole selvillä alusta alkaen. Seikkailulle lähdön syyt ovat myös monipuolisia ja syyksi käy jopa tylsistyminen. Quest taas on aina henkinen tai uskonnollinen missio. Seikkailu voi myös olla kevyt ja hassunkurinen, mutta etsintäretki on aina vakava ja siihen liittyy vaaratilanteita sekä vaikeuksia. Questin lopullinen päämäärä on

tuottaa lukijalle ymmärrystä itsestään ja maailmasta. (Timmerman 2002, 98–99). Etsintäretken sankari on yleensä määrätty tehtävänsä jonkin korkeamman voiman taholta ja hän saa tehtävänsä usein joltakulta, jolla on syvä ymmärrys asioiden luonteesta ja yhteys korkeampiin voimiin. Monesti etsintäretkeen liittyy jokin maailmaa tai paikallisia kohtaava vaara. (Mass 2002, 22). Etsintäretkelle lähdetään yleensä tämän vaaran pysäyttämiseksi, tai ainakin se yhdistetään tällaiseen vaaraan. Kuitenkin tarina voi myös alkaa seikkailuna ja päättyä etsintäretkeksi. (Timmerman 2002, 101).

Maria Nikolajeva määrittelee teoksessaan *From mythic to linear*(2000) utooppisen lastenkirjan maailman kuvailun seitsemän piirrettä. Näitä piirteinä ovat kerrottu miljöö erityinen tärkeys ja autonomia muuhun maailman nähden, yleinen harmonisuus, kodin korostettu merkitys, sellaisten sivistyneisyyden piirteiden puute kuin raha, laki, hallinto ja työ, kuoleman ja seksuaalisuuden puuttuminen ja näiden kaikkien yhteisenä seurauksena yleinen viattomuuden tunne. (Nikolajeva 2000, 21). Hän kuvaa teoksessaan myös idylliseen lastenkirjallisuuteen liitettyjä piirteitä.

1.2 Allegoria ja mimesis

Allegoria ja mimesis ovat työni kannalta tärkeitä termejä, joten esittelen ne tässä johdannon päätteeksi. Aristoteles ja Platon korostivat aikanaan *mimesistä*, joka on myös allegorian kannalta tärkeä käsite. Sillä tarkoitetaan todellisuuden jäljittelyä tekstin ja toden olennaisena suhteena. Kirjallisuuden tehtäväksi hahmottui käsitteen myötä kuvata todellisuutta. Kaiken kirjallisuuden oletettiin kuvaavan totuutta, mikä on vaikuttanut esimerkiksi fantasiakirjallisuuden määrittelyyn ja vastaanottoon. Keskiajalla maailmaa pidettiin kuitenkin epätäydellisenä, langenneena, joten sen kuvailukaan ei ollut arvokasta. Allegoria nähtiin tähän ratkaisuna. Teos saattoi kuvata fantastisia eli epätodellisia mimesiksen ulkopuolisia aiheita, mutta oli silti moraaliselta sisällöltään tosi. Kirjallisuus esitti ideaalista, ei reaalista todellisuutta. (Sisättö 1996,185).

Allegoria liittyi siis alun perin enemmän filosofiaan ja teologiaan, kun kirjallisuuteen. Ennen kaikkea allegoria liitettiin uskontoon. (Macqueen 1970,1). Allegoria oli myös 1700-luvun lopulle asti laajimmin käytetty käsite, jolla oli silloin vaihtelevampi sisältö kuin nykyään. Allegoriseksi saatettiin määritellä ylipäätään mikä tahansa maalaustaiteseen tai kirjallisuuteen

liittyvä kuvallinen esitystapa. (Kaunonen 2003,36). Dante on aikoinaan kuvaillut allegoriaa merkityksi totuudeksi, joka piiloutuu kirjaimellisen tason valheen alle. (Saukkonen 2012,257). Danten viittaus antaa nähdäkseni selkeimmän kuvan allegoriasta, koska se viittaa todelliseen sanomaan tekstin takana. Allegorisessa tekstin tulkinnassa lukijan on siis tukeuduttava tekstin ulkopuolisiin kytkentöihin, muihin kaunokirjallisiin teksteihin tai kulttuurisiin konteksteihin. (Lummaa 2007,202). Allegorian havaitsemiseen ylipäätään tarvitsee siis tekstin ulkopuolista tietoa, että yhteydet kontekstien ja kytkentöjen välillä voi nähdä. Allegorisessa tulkinnassa etsitään siis tekstistä viitettä johonkin laajempaan kokonaisuuteen. (Kaunonen 2003,38).

Allegoria on myös tärkeä termi sadun ja fantasian määrittelyssä. Satu välttää täsmällisiä nimeämisiä ja lokaatioita. Fantasialle taas on tavallista, että teoksen oheen kuuluu tarkka kartta sen fantasiamaailmasta ja mikäli tarinan muoto on matka, voi lukija myös seurata matkan kulkua kyseisestä kartasta. (Sisättö 2006, 16–17). Lokaatiot ovat fantasiassa siis usein täsmällisesti nimetty. Myös fantasia on silti usein allegoria, mutta siinä tarinan vertauskuvalliset funktiot eivät ole niin selkeästi esillä (Sinisalo 2004, 14). Fantasiassa narratiivi on mukaansatempaava ja voi edustaa eri asioita. Satu taas on moralistinen ja siinä on yksinkertainen ja läpinäkyvä sanoma eikä siihen sisälly paljoa muuta kuin opetus, jonka se haluaa opettaa. (Mass 2002, 16). Allegorisuus on molemmille genreille siis yhteistä, mutta kuitenkin eri tavoin ilmenevää. Moni fantasiakirjailija ei myöskään halua töitään tulkittavan allegoriana, koska fantasian nähdään yleisesti genrenä olevan monitulkintaista. (Mass 2002,16). Myös mimesis näkyy saduissa siinä, miten niissä toistetaan ja seurataan käyttäytymis- ja toimintamalleja, luodaan karikatyyrejä ja esitetään luonteenpiirteitä. Lapsi oppii mimesiksen avulla satujen kautta ihmisen olemisen perusteita. (Omaheimo 2010, 34).

Tärkeä kysymys tutkimukseni kohdalla on voiko *Siniliina*-trilogian mieltää kristillisenä allegoriana? Toki allegorian yhteydessä ylipäätään pitää tiedostaa, että mitä kuuluisampi ja levinneempi teos on, sen enemmän sen jälkiä on toisista teoksista löydettävissä. Kirjallisuudessa ja teksteissä yleisestikin on siis runsaasti viittauksia *Raamatun* henkilöihin, tapahtumiin ja kertomuksiin ja monet tutut fraasit ja sanonnat palautuvat *Raamattuun*. (Saukkonen 2012,257). Ovatko *Siniliina*-trilogian kristilliset piirteet selitettävissä Raamatun asemalla kirjallisuudessa, vai voiko niissä nähdä tarkoituksellisia merkityksiä?

2. Fantasian ja sadun genret *Siniliina*-trilogiassa

Käsittelen tässä osiossa fantasiakirjallisuuden ja sadun näkymistä *Siniliina*-trilogiassa. Käyn lyhyesti läpi niiden yhteistä historiaa, erityisesti kotimaassa. Käyn tiivistetysti läpi teosten juonikuvioita esitelläkseni niiden tarinan pääpiirteitä suhteessa satuun ja fantasiaan. Pyrin luomaan kuvan trilogian juonenkulun pääsuuntauksista myös tarinan hahmottamisen helpottamiseksi.

Toisessa alaluvussa tarkastelen miten aiemmin esittämäni fantasian ja sadun piirteet ja teoria teoksissa näkyvät. Käsittelen tarkemmin *Siniliina*-trilogian sadun ja fantasian konventioita keskittyen tekstin piirteisiin.

2.1 Fantasiakirjallisuuden ja sadun rajankäyntiä

Siniliina-trilogiaan on viitattu sekä satuna että fantasiana. Koski esimerkiksi viittaa trilogiaan ensin satuna, mutta myöhemmin “perinteisenä fantasiakertomuksena.” (Koski 2004,24–25).

Fantasia Suomessa on ollut pitkälti lapsille suunnattua ja sitä pidetään luontaisena osana kotimaista lastenkirjallisuutta (Leinonen ja Loivamaa 2006,6.) Karasma (2014,9) on kirjoittanut fantasian arvostuksen kasvaneen lasten- ja nuortenkirjallisuuden suosion noustessa. Moderni satu on myös ollut perinteisesti lapsille suunnattua, vaikka satu historiallisesti onkin ollut aluksi aikuisten toisilleen suullisesti kertomaa. (Kivilaakso 2010,11).

Lastenkirjallisuudessa fantasialla on myös omia ilmenemismuotoja sekä traditioita ja sen juuret ovat kansan- ja taidesadussa, joten joissakin tapauksissa lasten fantasiaa voi pitää edelleen sadun rinnakkaisena muotona (Ihonen 2004,76). Sadun ja fantasian voi määritellä kirjallisuudeksi, jossa käsitellään magiaa, ihmettä, muutosta ja toiseutta. Molemmissa genreissä esiintyy myös salaperäisiä olentoja samoin kuin kummankin taustalla vaikuttaa myyttipohja, kansanperinne ja tarusto. (Voipio 2010, 12).

Fantasia ja satu ovat siis toisiaan lähellä jo historiansa vuoksi. Kummallakin on omat erityiset piirteensä, mutta molemmat saavat myös koko ajan uusia muotoja, ja ne sekoittuvat toisiinsa sekä toisiin lajeihin, kuten kauhuun tai tieteiskirjallisuuteen. Voi myös sanoa, että sekä fantasiaa

ja satua yhdistää mielikuvituksen voima, sillä niissä tapahtumia ei sido todellisuuden vaatimukset. Kuitenkin niitä myös erottaa sadun kaavamaisuus ja fantasian monimuotoisuus satuun nähden. (Ihonen 2001,136). Lasten kirjallisuuden kohdalla genren määrittäminen ja rajaaminen voi olla hankalampaa suhteessa aikuisten fantasiaan. Voi jopa pohtia, eikö sadun kohdalla voi puhua sen olevan lopultakin vain osa fantasiaa (Peltoniemi 2006,55.)

Sadun ja fantasian eroja tutkittaessa, huomiota on kiinnitetty erityisesti sadun eri tyypeihin ja tieteiskirjallisuuteen. Kansansatu erotellaan yleensä taidesadusta vertailussa, koska sen tekijä ei ole tiedossa, toisin kuin taidesadulla ja fantasialla (Voipio 2010, 11–12). Sinisalo on määritellyt fantasian ja sadun suhdetta niin, että fantasia “on eräänlaista eksaktiksi kirjoitettua satua” (Sinisalo 2004,14.) Mielestäni tämä lainaus kuvaa hyvin näiden genrejen yhteisiä piirteitä, määritellen myös ehkä niiden selkeimmän eron. Ei siis ole ihme, että sadusta ja fantasiasta puhutaan toisinaan myös synonyyminä, tai että niiden määrittely ylipäänsä on haparoivan vaihtelevaa ja välillä on epäselvää mitä sadun ja fantasian tyyppejä keskenään vertaillaan. *Siniliina*-trilogian voi katsoa myös sijoittuvan jonnekin sadun ja fantasian rajalle, jolloin lopullisen määrittelyn ja luokittelun voi nähdä tapahtuvan määritelmien kirjon ja rajojen häilyvyyden vuoksi siinä, mihin lukija ne itse vetää, koska varmoja oikeita vastauksia ei ole. (Voipio 2010,16).

On myös mainittava, että fantasian määrittelyssä vain joskus puhutaan erikseen modernista fantasiasta ja joskus fantasialla viitataan myös sellaiseen kirjallisuuteen, joka on julkaistu ennen genren olemassaoloa. Esimerkiksi nykyihminen voi lukea 170jKr. kirjoitetun Lucius Apuleiuksen romaanin *Kultainen aasi* fantasiakirjallisuutena. Emme kuitenkaan voi tarkalleen tietää, miten aikalaiset tulkitsivat teoksen yliluonnollisia ja uskonnollisia ilmiöitä. Kun tarkastelemme genreä historiallisesti, fantasiakirjallisuudesta sellaisenaan voidaan puhua vasta 1700-luvulle tultaessa, maagisen ja uskonnollisen maailmankuvan väistyessä. (Sisättö 2006,10–11).

Voipion mukaan suurin ero konventioita seuraavien satujen ja fantasian välillä löytyy tarinan sisällössä ja pituudessa. Molemmissa voi olla lähtökohtana seikkailu tai ongelmanratkaisukeskeinen juoni, mutta ero on siinä, taisteleeko päähenkilö yhtä velhoa tai ahnetta kissaa vai kokonaisten valtakuntien maagisia sotajoukkoja vastaan. (Voipio 2010,15). *Siniliina*-trilogian kohdalla aihepiirin voidaan sanoa olevan enemmän jälkimmäisen

valtakuntien tasolla tai ainakin kehittyvän siihen suuntaan. Alussa ongelmat ovat enemmän päähenkilön sisäisiä tai yksittäisen perheen ongelmia. Myös tarinan moniosaisuus viittaa enemmän fantasiaan.

Tärkeimpänä ja keskeisimpänä piirteenä fantasialle on määritelty, että teoksen maailmassa on jokin arkikokemuksen ulkopuolinen muuttuja (Sinisalo 2004, 11.) *Siniliina*-trilogiassa seikkaillaan reaali maailman lisäksi toisessa maailmassa, Keijumaassa. Keijumaahan viitataan teoksissa toisinaan myös valonmaana. Lastenkirjallisuudelle ominaisinta on kahden maailman fantasia sekä avoimen maailman fantasia (Sisättö 2006,16.) Näihin kahteen maailmaan viitataan, kuten teoriaosuudessa jo mainitsin primaari- ja sekundaarimaailmana. Tulen käyttämään primaarin yhteydessä myös reaali maailmaa ja meidän maailmaamme sekä sekundaarisen yhteydessä keijumaata ja valonmaata. *Siniliina*-trilogian voisi määritellä kahden maailman fantasiaan kuuluvaksi, koska siinä seikkaillaan kahden maailman tasolla. *Siniliina*-trilogia on myös avoimen maailman fantasiaa, sillä siinä matkataan kahden maailman välillä. Useimmiten matkaaja on lapsi, mutta tämän trilogian tapauksessa siirtyjä on toissijaisen maailman keiju, eivätkä ihmiset siirry teoksissa lainkaan maailmasta toiseen.

Erityisesti lasten ja nuorten fantasiassa kasvaminen on keskeinen teema, joka myös yhdistetään matkaan, joka on sille tyypillinen tarinan muoto. Kasvun teeman käsittelyyn sopii siis hyvin teoriaosuudessa mainittu quest eli etsintä-rakenne. (Ihonen 2004,77). Trilogian ensimmäinen osa on tällainen matkakertomus. Teoksen sankarit lähtevät turvallisesta kotiympäristöstään matkalle, joka muuttaa heidän käsityksensä maailmasta. Lopulta he palaavat kotiinsa varttuneina. (Sisättö 2006, 17–18). *Siniliina*-trilogiassa matkaa vain päähenkilö yksin ja myöhemmin hänen työparinsa. Yleensä päähenkilö matkaa primaarista maailmasta sekundaariseen. *Siniliina*-trilogiassa päähenkilö matkustaa kuitenkin keijujen maasta meidän maailmaamme eli päinvastaisesti. Hänelle itselleen keijumaa on kuitenkin synnynnäinen, joten meidän maailmamme voi hänelle näyttäytyä sekundaarisena. Myös ensimmäistä trilogian teosta esittelevä Kerttu Manninen mainitsee matka-aiheen olleen pitkään fantasiaromaanien suosituimpana aiheita. Manninen toteaa aikuislukijan ehkä ihmettelevän, eikö muuta keinoa fantasiaan rakentamiseen olekaan (Manninen 1996, 34).

Fantasiakertomuksen kohdalla, jos päähenkilö on selvästi yli kymmenvuotias, teemaksi nousee usein aikuiseksi kasvaminen ja sen haasteet. Tämä teema on jokaisessa tämänkin trilogian

osassa läsnä. *Siniliina*-trilogia lähtee liikkeelle Siniliinan aikuistumisen tarpeesta ja käsittelee hänen kasvuaan kohti tarkoitustaan toteuttavaa, itseään tuntevaa aikuista. Yhdessä teokset muodostavat siis kasvutarinan. Teoksissa puhutaan matka-ikään tulemisesta ja Siniliina kokee matka-ian saavutettuaan lapsuutensa kirjaimellisesti loppuvan:

Nyt Siniliina tiesi, että hänen lapsuutensa aika oli auttamattomasti ohi. Hän tiesi, että hänen oli ajateltava omat ajatuksensa, löydettävä omat tehtävänsä. Ne vaativat päästä esille. Ne olivat nousseet mieleen päällimmäiseksi. (LMS, 17)

Matka on siis teoksissa yhdistetty suoraan kasvamiseen. *Siniliina*-trilogiaa onkin kuvailtu selviytymistarinaan ja kehityskertomuksena, jossa päähenkilö jättää lapsuuden taakseen ja kasvaa tehtäviensä myötä (Koski 2004, 24.) Tätä ajatusta lapsuuden loppumisesta seuraa Siniliinalla myöhemmin ymmärrys siitä, että hän on tullut matka-ikään. Matka-ikä on keijuille henkinen tila. Siniliinan kasvattajan, Emokejun mukaan Siniliina olisi ollut jo pitkään valmis aloittamaan oman elämän, mutta parhainta on antaa keijun kasvaa kiirehtimättä, oman aikataulunsa mukaan (LMS 21). Tämä viittaa myös siihen, ettei kyseessä ole jokin tiettyyn aikaan, vaan henkiseen tilaan perustuva mielentila, joka liitetään aikuistumiseen, jota keijuille edustaa oman elämän aloittaminen ja oman elämäntehtävän löytäminen.

Sadussa yleensä esitetään alussa joku ongelma, joka voi olla odottamaton tapahtuma tai mahdottomalta tuntuva tehtävä. Tähän liittyen sadun sankari joskus lähtee etsimään seikkailuja ja joutuu vaarallisiin tilanteisiin. Päähenkilö oppii omista ja toisten kokemuksista kerronnan edetessä. (Ylönen 2000,12–13). Matkaa voi pitää siis myös sadulle tyypillisenä piirteenä, ja myös sadun tapauksessa matkaan on liitetty kasvaminen.

Siniliina etsii matkalla omaa tarkoitustaan ja hänen tehtävänä on sen löytäminen. Tehtävää käytetään teoksissa myös synonyyminä matkalle. Kuitenkin kyseinen matka on jokaiselle keijulle tapahtuva ja vaikka siihen liittyy vaaratilanteita ja se on ennen kaikkea henkinen, se ei silti ole ainutlaatuinen. Trilogiassa kuitenkin paljastuu maailmaa uhkaava vaara, pahan voimat. Nämä voimat esitellään kuitenkin vasta matkalle lähdön jälkeen. Mielestäni etsintä-rakenne on teoksessa läsnä, muttei täysin sen konventioita noudattaen. Teossarjan taustalla voi myös nähdä questille tyypillisen juonikuvion, jossa päähenkilö kasvaa sankariksi. Sankariksi kasvaminen ei kuitenkaan trilogiassa tapahdu matkan aikana, vaan matka on kasvun aloittava tekijä.

Pienempää matkustamista maailmojen välillä tapahtuu jokaisessa teoksessa. Toisessa osassa Siniliina päätyy osaksi keijujen katastrofipalvelua, jonka jäsenenä hänen tehtävänsä on matkustella primaari maailmaan auttamaan erilaisissa tilanteissa. Koski (2004,26) mainitsee Siniliinan matkojensa aikana oppivan tuntemaan itseään, miettivänsä pyrkimyksiään ja tunteitaan.

Matkan lisäksi *Siniliina*-trilogiassa esiintyy myös muita fantasialle ja sadulle tyypillisiä juonikuvioita. 1990-luvun kotimaisille saduille keskeisiksi aiheiksi on määritelty rakkaus, ystävyys ja oman identiteetin etsintä (Heikkilä-Halttunen 2001,132.) Nämä aiheet ovat myös läsnä *Siniliina*-trilogiassa. Koski määrittelee sarjan pääteemoiksi uskollisuuden, kehittymisen ja vastuun (Koski 2006,26.) Kehittymisen ja oman minuuden löytämisen näkisin olevan lähellä identiteetin etsintää ja teoksien tekstissä myös puhutaan löytämisestä ja etsimisestä, varsinkin ensimmäisessä teoksessa. Siniliinan kasvu ja sen tuoma itsevarmuus myös valjastaa hänet lopulliseen taisteluun hyvän ja pahan välillä. Kaikki mainitut keskeiset teemat ovat teoksissa läsnä, mutta identiteetin etsintä on paitsi koko sarjan, myös toisen teoksen keskeinen teema.

Toisessa teoksessa seurataan Siniliinan pyrkimyksiä oppia katastrofipalvelussa tärkeitä taitoja. Myös kohtaamisia pahan voimien kanssa on enemmän, mikä enteilee kolmannen osan sota. Trilogian toinen osa koostuu episodimaisista tapahtumista, jotka liittyvät sotaan tai Siniliinan kasvuun. Keskimäinen osa käy siis läpi ensimmäisen osan matkan seurauksia ja valmistele lukijaa viimeisen osan tapahtumiin. Siniliinan oma tehtävä alkaa hahmottua ja hän pyrkii kasvamaan tähän tehtäväänsä. Samaan aikaan kohtaamisia pahojen voimien kanssa on enemmän sekä primaarissa että sekundaarisessa maailmassa.

Dualistinen hyvä vastaan paha-asetelma on fantasiassa tyypillinen ja yleensä keskeinen teema (Sisättö 2006,17.) Myös sadussa hyvän ja pahan vastakkainasettelu, jakamalla henkilöhahmot hyviin ja pahoihin vastavoimiin, on tyypillistä. Nämä vastakkaiset voimat voidaan kuvata myös pahan ja hyvän sijasta valon ja pimeän voimina (Mass 2002, 21). *Siniliina-trilogiassa* viitataan molempiin. Perussadun rakenteeseen kuuluu myös, että lopulta hyvä voittaa pahan (Kolu 2010, 118.) Tämä molemmille genreille tyypillinen asetelma on trilogiassa läsnä. Kaarina Kolun (2010,113) mukaan sota ja rauha on sadulle tyypillinen juonikuvio, joskin se on korvattu nykypäivänä pitkälti luonnonkatastrofeihin liittyvillä aiheilla. Sodasta on saduissa kerrottu yleensä hyvin symbolisesti, paitsi sota-aikana ilmestyneissä saduissa se on näkynyt

päinvastaisesti hyvin realistisena. Sodat, ympäristökatastrofit, kodittomuus ja nälänhätä ovat myös trilogiassa esiintyviä teemoja, jotka ovat seurausta pahojen olentojen teoista. (Koski 2004, 25). Sanoisin kuitenkin, että *Siniliina*-trilogiassa pääpaino on yksilötasolla.

2.2 Fantasian ja sadun analyysia

Nykysadulla ei välttämättä enää ole selviä tunnusmerkkejä kuten kansansadun “olipa kerran”-aloitusta (Heikkilä-Halttunen 2001,131.) Kuitenkin joitakin kansansatuun liitettyjä piirteitä on *Siniliina*-trilogiassakin nähtävissä, kuten luonnetyyppien yksinkertaistaminen, josta hieman myöhemmin. Kansanperinteet ovat olleet vahvasti mukana myös kotimaisessa fantasiassa (Leinonen 2006, 43.) Kansanperinne näkyy trilogian hahmoissa. Eläimiä on etenkin ensimmäisessä teoksessa paljon ja ne ovat Suomessa esiintyviä, kuten karhu, joka on ollut myös tyypillinen kansansadun hahmo (Ylönen 2000,15.) Kansanperinne näkyy myös muissa hahmoissa ja miljöössä. Ensimmäisessä teoksessa seikkailevat tontut ja metsä on siinä yksi tärkeä tapahtumapaikka. Metsä on myös kansansadussa tyypillinen tapahtumapaikka, koska se on ollut olennainen tekijä ihmisten elämässä (Ylönen 2005,15.) Yllä mainitut eläinhahmot ja luonto tapahtumapaikkana eivät kuitenkaan ole vain kasanperinteen piirre, vaan ne yhdistetään myös kotimaiseen taidesatuun.

Sirpa Kivilaakso mainitsee artikkelissaan “*Suomalaisen sadun varhaisia kehitysvaiheita*” Suomalaisen taidesadun ominaispiirteiksi luontosymboliikan, joka ilmenee usein myyttisinä hahmoina kuten keijuina. Usein taidesaduissa kuvaillaan ihmisen ja luonnon kohtaamista ja näiden välisiä suhteita (Kivilaakso 2010,17). *Siniliina*-trilogiassa esiintyy vastaavasti keijuhahmoja ja ihmisen ja luonnon kohtaaminen näkyy trilogiassa paikoitellen. Esimerkiksi yksinäinen ja laiminlyöty lapsi, Annaliina, löytää ensimmäisessä osassa luonnosta lohtua ruokkiessaan sen eläimiä ja viettäessään siellä aikaa. Trilogian luonnonkuvaailun voi nähdä myös nykysadulle tyypillisenä piirteenä, sillä nykysadussa luonto antaa paikkana usein lapselle voimaa, tukien hänen kasvuaan. (Suojala 2010,34). Modernin sadun piirteeksi Heikkilä-Halttunen mainitsee sen, ettei sillä välttämättä ole enää selviä tunnusmerkkejä. Moderni satu välttelee kansansadun kliseisiä ilmiöitä ja vanhojen konventioiden jäljentämisen sijaan se ottaa aineksen palasen sieltä ja toisen täältä, mikä myös *Siniliina*-trilogian kohdalla pitää hyvin paikkaansa. (Heikkilä-Halttunen 2001,131).

Fantasialla ja sadulla voi olla samankaltaisia hahmoja. Erityisesti ‘high fantasy’ nimellä tunnetussa fantasia genren alalajissa esiintyy tyypillisesti myytin ja kansanperinteen hahmoja. Tällaiseksi voidaan luetella esimerkiksi velhot, peikot, keijut ja haltiat. (Sinisalo 2004,14). Trilogian päähenkilö on yliluonnollinen keiju, Siniliina. Teoksissa esiintyy paljon myös muita yliluonnollisia hahmoja. Hahmojen nimet voivat olla sadussa hahmokohtaisia epiteetin jatkeita, jotka liittyvät heidän ulkomuotoonsa, asustehinsa tai sadun lavastukseen. (Sinisalo 2004,13). Keijujen keskuudessa moni nimeäminen liittyy suoraan keijun tehtävään, esimerkiksi Keijukaiskuningatar ja Emokeiju ovat tällaisia hahmoja. Keijukaiskuningatar on nimensä mukaisesti hallitsija ja Emokeiju Siniliinan kasvattaja. *Siniliina*-trilogiassa ilmenee siis ainakin osittain kansansadulle tyypillinen hahmojen persoonattomuus. Hahmot ovat persoonien sijasta enemmän erilaisin epiteetin varustettuja tyyppejä, kuten paha kuningatar tai ylpeä prinsessa (Sinisalo 2004 13.)

Viimeisessä teoksessa keijujen naapurikansa on nimetty suoraan heidän tehtävänsä mukaan. Varjomaan kansaa kutsutaan piinoiksi ja heidän johtajansa nimi on Iso-Piina. Piinat ovat nimensä mukaisesti hädässä, joutuessaan pahojen voimien hyökkäyksen alaiseksi. Myös osa piinoista on Iso-Piinan tapaan nimetty tehtävänsä mukaan kuten hänen apulaisensa Luotto-Piina. Tämä nimeäminen ylittää myös joihinkin ihmisten nimiin ja keijuihin. Teoksissa esiintyvän lapsen Annaliinan nimi on tarkoituksella Siniliinan nimenkaltainen, koska se sopii sadun lavastukseen. Myöhemmin esitellään toinen lapsi nimeltä Eliina, jonka nimen tarkoitus taas on sopia Annaliinaan. Kaikkiin ihmisten nimiin tai keijujen nimiin ei kuitenkaan liity mitään symboliikkaa tai merkityksellisyyttä.

Siniliina-trilogiassa ei ole tarkasti määriteltyä aikaa ja lokaatio on myös epämääräinen, mutta jotkin lokalisaatiot on kuitenkin nimetty. Primaari maailmassa miljöönä toimii Suomi ja toisinaan tarkemmin Lappi. Lokalisaatiota ei ole kuitenkaan selitetty sen tarkemmin, eikä esimerkiksi voi päätellä sijoittuvatko kaikki tapahtumat Pohjois-Suomeen tai matkataanko välillä Suomen ulkopuolelle, sillä lokalisaatiota ei aina primaari maailmaan siirtyessä kerrota. Sekundaarimaailmassa tapahtumapaikka on yleensä nimetty, mutta kartan puutteen vuoksi ei kuitenkaan ole selkeää kuvaa, missä täsmällisesti ollaan.

Ajallisesti *Siniliina*-trilogian voi sanoa sijoittuvan lähelle meidän aikaamme, sen reaalimaailman kuvailun vuoksi. Teoksissa esiintyy modernia teknologiaa, kuten puhelin ja

autot. Tarkkoja päivämääriä teoksissa ei kuitenkaan kerrota. Tiedossa on lähinnä vuodenaika ja ensimmäinen teos sijoittuu osittain joulukuun, mutta vuotta ei kerrota. Ensimmäisessä teoksessa vuodenajat ovat esillä talven ollessa Siniliinalle uhka, mutta muuten aika jää epämääräiseksi. Sinisalonen mukaan sekä sadun että fantasian perspektiivinä on usein menneisyys. Hänen mukaansa sadun voi sanoa usein sijoittuvan ikuisen puoliabstraktiin feodaali aikaan, josta myös fantasia ammentaa. (Sinisalo 2004,17). Näin ollen Keijumaan voi katsoa noudattavan tätä sadun piirrettä, sen maailma on vaikeasti määriteltävissä, mutta selkeästi menneisyydessä. Se ei kuitenkaan sovi yksioikoisesti menneisyyteen vaan siellä ilmenee myös meidän aikaamme koskevia piirteitä. Sitä voisi kuvata myös sadulle tyypillisesti ajattomaksi maailmaksi, jota ei hahmotella kovinkaan yksityiskohtaisesti. (Ihonen 2001, 136). Sekundaarinen maailma trilogiassa on siis tunnistettavissa ensisijaisesti satumaiseksi kuningaskunnaksi. Siellä ei esiinny juurikaan teknologiaa, joskin sodan koittaessa teknologia nousee esiin mahdollisuutena puolustautua sodassa. Myös reaali maailmassa sodat ovat vaikuttaneet tieteenkehitykseen, joten tätä voi pitää piirteenä, joka tuo Keijumaan lähemmäksi omaamme. (Karvonen 2014, 40).

Fantasialle ominaisena piirteenä tuli aiemmin ilmi arkikokemuksen ulkopuolinen muuttuja. *Siniliina*-trilogiassa tällaiseksi voi mainita kokonaisen sekundaarisen maailman, mutta myös primaarimaailmaan liittyy arkikokemuksen ulkopuolisia muuttujia. Päähenkilö on keiju, joka omaa maagisia kykyjä myös primaari maailmassa ja ensimmäisessä teoksessa seikkailevat tontut ja joulupukki Suomen Lapissa. Toisessa osassa taas tavataan primaarimaailmassa enkeli ja siellä esiintyy myös pahoja taikaolentoja. Nämä taianomaiset piirteet ovat kuitenkin jotenkin piilotettuja ja ainakin osittain lainalaisia.

Siniliina-trilogia rikkoo yleistä fantasian mallia siinä, että ensisijaisessa maailmassakin on joitakin taianomaisia piirteitä ja sekundaarisen maailman olentojen taianomaiset piirteet pätevät myös siellä-ainakin osittain. Sadun kohdalla rikotaan konventioita taas siten, että maailmoja on kaksi. Tekstissä yliluonnollisten ilmiöiden käyttö on sadulle tyypillisempää eli vapaata, mutta tapahtumien etenemistä palvelevaa ja sadun teemaan sopivaa. Fantasiassa yliluonnolliset ilmiöt taas sitoutuvat loogisesti maailman rakenteeseen, ovat uskottavia ja johdonmukaisia (Ihonen 2001,137) Yliluonnolliset ilmiöt ovat yleensä teoksissa selitettyjä, mutta selitykset eivät ole tarkkoja.

3. Fantasia, satu ja kristillinen teksti yhdessä

Tässä osiossa tarkastelen satua ja fantasiaa suhteessa kristinuskoon ja kristilliseen tekstiin. Pohdin fantasiakirjallisuuden ja kristillisen tekstin yleisiä yhteneviä piirteitä. Tarkastelen, miten kristillisissä piireissä on toisinaan suhtauduttu fantasiakirjallisuuteen.

Seuraavassa alaluvussa vertaan C.S Lewisin (1898-1963) *Narnia*-kirjasarjan kristillisiä piirteitä *Siniliina*-trilogian vastaaviin piirteisiin. Havainnollistan tämän avulla, miten *Siniliina*-trilogia sopii kristillisen fantasiakirjallisuuden genreen. Tarkasteluni apuna käytän erityisesti Kathryn Lindskoogin tekemää tutkimusta, sillä Lewis ehti reagoida Lindskoogin tekstiin elinaikanaan ja koki tämän ymmärtävän hänen kirjoituksiaan hyvin. (Lindskoog,1998)

Kolmannessa alaluvussa siirryn tarkastelemaan enemmän satua ja kristillistä tekstiä yhdessä. Keskityn tässä osiossa lastenkirjallisuuteen yleisemmin ja erityisesti suhteessa kristilliseen kasvatukseen. Tarkastelen myös uskontokasvatusta suhteessa *Siniliina*-trilogian.

Neljännessä alaluvussa tarkastelen *Siniliina*-trilogiaa suhteessa Zacharias Topeliuksen (1818-1898) kristillissävytteisiin satuihin. Topelius valikoitui vertailun kohteeksi *Siniliina*-trilogialle koska Topeliuksen kirjoittamat sadut ovat olleet usein sekä kristillis- sävytteisiä että opettavaisia (Jantunen 2000,229). Käytän pohdinnassani erityisesti apuna Timo Jantusen *Satu kasvattaa* (2000) ja myöhemmin ilmestynyttä *Myötätunto ja viisaus Topeliuksen ajattelussa* (2019) teoksia.

3.1 kristillinen teksti suhteessa fantasiakirjallisuuteen

Maria Ihonen ja Markku Ihonen kirjoittavat kristinuskoa ja fantasiakirjallisuutta käsittelevässä artikkelissaan “joidenkin kristittyjen piirien voimakkaasta epäluulosta lajia kohtaan ja jopa sen jyrkästä torjumisesta” (Ihonen 2006,145.) Nämä epäluulot ja pelot ovat päätyneet joissakin tapauksissa teoksiksi asti ja Ihosien antamissa esimerkeissä monissa tarkastellaan J.K.Rowlingin *Harry Potter*-kirjasarjaa. Otan Potterit esimerkiksi, koska sarja on fantasiakirjallisuutta ja siinä esiintyvät piirteet kuten taikuus ja noituus ovat myös yleisesti fantasiakirjallisuudessa esiintyviä. Sarjasta on myös sen suosion vuoksi kirjoitettu paljon. Osa

näistä kirjoitelmista varoittaa vanhempia okkultismista, onhan sarjan päähenkilö magiaa harjoittava velho.

Esimerkiksi Tapio Kangasniemen teos *Magiaa lastenkirjallisuudessa* on tällainen epäluuloon ja pelkoon perustuva teksti, joka käsittelee pitkälti juuri Pottereita. Kangasniemi (2002,8) korostaa Pottereissa esiintyvää noituutta vaarallisena piirteenä ja kuvailee sarjaa “ongelmakokonaisuutena”(Kangasniemi 2002,8.) Hän on usein teoksessa huolissaan lasten kyvystä erottaa tarinassa totuus fantasiasta. Hänen mukaansa lapsi myös totutellaan taikuuteen kunnes “lapsi on noituudessa sisällä” (Kangasniemi 2002, 36.) Teoksessa myös liioitellaan ja vääristellään kirjasarjan tapahtumia. Näistä esimerkeistä voi päätellä Kangasniemen suhtautumisen fantasiaan olevan pelkoon perustuvaa.

Myös Leinonen kirjoittaa tästä pelkoon perustuvien, fantasiaa kritisoivien tekstien paljoudesta, mainiten että fantasiaa kritisoidaan uskonnollisin perustein. Hän myös painottaa tämän kritisoinnin aliarvioivan lapsen ja nuoren kykyä ajatella itsenäisesti. (Leinonen 2006, 39). Mielestäni myös Kangasniemen miete lasten ajautumisesta noituuteen tai ongelmista hahmottaa totuuden ja fantasian rajoja kertoo juuri tästä. Ihoset ottavat artikkelissaan suoraan kantaa Kangasniemen tekstiin, sanoen ettei tämä ymmärrä perehtyneen lukijan tiedostavan kuinka fantasiamaailmat rakentuvat. Heistä noituutta kirjallisuudessa ei myöskään ole tarpeen tarkastella sisältökysymyksinä, vaan pikemminkin ilmaisukeinona. (Ihonen 2006, 161–163).

Potter-sarjaa ja fantasiakirjallisuutta yleensä on myös puolustettu kristittyjen piirissä. On teoksia, jotka pyrkivät hahmottamaan miksi kristittykin voi lukea Pottereita ja muuta fantasiakirjallisuutta turvallisesti mielin. Tämän lisäksi joissakin teoksissa pyritään löytämään yhteneväisyyksiä kristillisen tekstin ja fantasiakirjallisuuden välillä. (Ihonen 2006, 145). Mielestäni Pottereihin liittyvät tekstit voisi liittää moneen muuhunkin fantasiakirjaan ja tämän sarjan uskon olevan yleisenä tarkastelun ja kritiikin kohteena lähinnä sen suosion vuoksi. Kangasniemikin mainitsee sen olevan vain yksi esimerkki muiden joukossa (Kangasniemi 2002,9.) Harry Potter-sarjan vastaanottoa kristillisissä piireissä, sekä myös sen sisältämiä kristillisiä piirteitä on tutkittu myös kirjallisuudentutkimuksessa laajasti. Esimerkiksi Esko Miettinen käyttää Pottereita useasti esimerkkinä *Velhon Uskontunnustus, raamattu ja fantasiakulttuuri kohtaavat* teoksessaan, jossa hän pohtii fantasiakirjallisuuden ja Raamatun

yhteneväisyyksiä. Tämä on hyvä esimerkki siitä, että fantasiakirjallisuus ja kristillinen teksti ovat kirjallisuudentutkimuksessa esiintyneet paljon yhdessä.

Nämä kirjallisuuden lajit voivat myös yhdistyä toisiinsa. Kristillinen kirjallisuus voi olla fantasiakirjallisuutta ja fantasiakirjallisuus kristillistä. Monien fantasiakirjallisuuden klassikko teosten taustalla on kristitty tekijä, joka on saanut inspiraatiota ainakin osittain kristillisestä perinteestä. J.R.R. Tolkienin *Taru sormusten herrasta* on tällainen maineikas fantasiasarja, joka on paitsi vaikuttanut genren syntyyn ja kehitykseen, myös ollut esimerkkinä kristillisiä piirteitä omaavasta fantasiakirjallisuudesta monessa yhteydessä. J.R.R. Tolkienin teksteistä ja raamatusta yhdessä kirjoittaa muun muassa Jyrki Korpua teoksessaan *Alussa oli Sana*. Korpua mukaan J.R.R. Tolkienin teokset ovat hyvä esimerkki kaunokirjallisuudesta, joka on lajistaan huolimatta täynnä raamatullisia vaikutteita (Korpua 2016,62.) Esimerkkejä voisi sanoa monia muitakin, sillä Raamattu näkyy länsimaisen kirjallisuuden taustalla ylipäätään vahvasti. Korpua mainitsee, että jokaisen kirjallisen teoksen voi sanoa vertautuvan Raamattuun. Raamatun vaikutus länsimaisessa kulttuurissa onkin ollut kiistattomasti hyvin merkittävää, se näkyy sekä tiedostamattomana että tiedostettuna taustatekstinä ja lähdeaineistona länsimaisessa kirjallisuudessa. (Korpua 2016,8).

Miettinen toteaa fantasiakirjallisuuden määrittelyssä usein toistuvan sanat ihme ja yliluonnollinen. Uskonnollisissa teksteissä ihme ja yliluonnollisuus ovat myös läsnä. Vaikka fantasia on kirjallista todellisuutta ja Raamatun tapahtumat nähdään osaksi todellista maailmaa, niissä on silti paljon yhteistä. Molemmista ihmeet herättävät samankaltaisia tuntemuksia ja vaikuttavat maailmankuvaamme. Miettinen perustelee fantasiakulttuurin ja uskonnon ihmeiden yhtäläisyyksiä myös sillä, että C.S Lewis on kirjoittanut ihmeiden merkityksestä kristilliselle uskolle ja hän on tunnettu fantasiakirjailija. (Miettinen 2008,94–96). Hän tosin jatkaa, ettei Lewis anna teoksessaan tukea kyseiselle väitteelle, joskin kuitenkin kirjoittaa fantasiakirjallisuudelle tutuista teemoista, kuten toisien maailmojen mahdollisuuksista.

Miettisen mukaan fantasiakirjallisuuden maailmankatsomuksen voi määritellä neljällä piirteellä: kaipuu menneisyyteen, hyvän ja pahan taistelu, eettisten kysymysten pohdinta sekä vaihtoehtomaailmat. Hänestä jo nämä genren ydinaatteet muistuttavat uskontoa ja fantasiakulttuurissa on myös lukemattomia yksittäisiä uskonnollisia teemoja. Esimerkkeinä näistä yksittäisistä teemoista hän mainitsee enkelit, ennustukset, pelastajat, paholaiset, pyhät

kirjat, hyvän puolelle ryhmittyvät liitot, maailmanlopun ja kuolemanjälkeisyyden. (Miettinen 2008,10). Ihoset mainitsevat myös myyttien, metaforien ja symbolien runsaan käytön olevan tyypillistä sekä fantasiakirjallisuudelle että uskonnollisille teksteille (Ihonen 2006,154.) Näistä yhteisistä teemoista voi kuitenkin olla monenlaisia variaatioita. Esimerkiksi Raamatun enkeli on useimmiten Jumalan sanansaattaja, joka joskus suojelee ihmisiä vaaratilanteissa. Tällaisena sanansaattajana ja auttajana ne esiintyvät myös usein fantasiakirjallisuudessa ja sadussa, mutta myös toisenlaisista enkeleistä kirjoitetaan. Enkelin ominaisuudet voivat nykyään lähennellä myös ihmisen ominaisuuksia. Enkelit voivat esimerkiksi vilustua tai joutua vaikeuksiin. Heistä voidaan myös erityisesti saduissa kirjoittaa yhdessä Jumalan kanssa kuin isästä ja lapsesta, mikä on hyvin kaukana Raamatun enkeleistä. (Ylönen 2000, 43).

Yhdeksi yhteneväisyydeksi raamatun ja fantasiakirjallisuuden välille Miettinen nimeää jo aiemmin mainitun dualistisen hyvän ja pahan kamppailun. Hänestä kristillinen uskonto ei ole dualistinen, mutta Raamatussa on dualistisia kohtauksia, joiksi hän mainitsee kohdat, jolloin puhutaan antikristuksesta. (Miettinen 2008,31). Fantasiakulttuuri kuvaa hänestä täydellisen pahoja hahmoja ja asetelma on monesti joko-tai -tyylinen (Miettinen 2008,31.) En itse allekirjoita väitettä täysin. Fantasiakirjallisuus voi olla dualistista, mutta siihen mahtuu myös harmaan sävyjä ja näkisin puhtaan pahuuden kuvailun nykyään harvinaisena. Toki jo aiemmassa fantasiaa käsittelevässä osiossa kävi ilmi, että taistelu hyvän ja pahan välillä on edelleen genrelle tyypillinen teema ja dualistisuus on muutenkin ollut paljon esillä genren tutkimuksessa.

Myös Raamatun Miettinen kuvaa kertovan toisinaan maailmasta kahden valtakeskittymän taisteluna (Miettinen 2008,31.) Ihoset pohtivat myös uskonnollisten kirjoitusten sisältävän moraalisia ohjeita, kun taas nykyaikainen kirjallisuus näkee usein hyvän ja pahan kietoutuneena toisiinsa. Heistä uskonnon voi katsoa tuovan suojaa pahuuden kokemusta ja kuoleman pelkoa vastaan, kun taas kirjallisuus voi tuntua antautuvan pahalle. Fantasiakirjallisuudessa kaikkea voidaan kokea, eikä pahuutta välttämättä arvoteta mitenkään. Voi siis olla, että uskovainen kokee uskonnon antavan tulevaisuuden toivoa ja mielekkyyttä, kun taas fantasiakirjallisuuden ilmentävän kaikenlaista epäilyä ja hapuilua. Fantasiakirjallisuuden, ainakin silloin kun se jyrkän dualistisen vastakkainasettelun sijaan vastaa Ihosen pohtimaa monipuolisempaa kirjallisuutta, voi myös sanoa herättävän kysymyksiä, kun Raamattu taas antaa vastauksia. (Ihonen 2006,150).

Miettinen näkee yhtenäisyyttä myös fantasian etsintäretki eli quest- rakenteessa ja kristinuskossa. Hänestä sellaisessa tulkinnassa, jossa Jumalan ja Paholaisen kaksintaistelu korostuu, voidaan myös kristityn elämää pitää etsintäretkenä. Tästä näkökulmasta kristityn roolina on asettua jumalan ja hyvyyden puolelle pyrkien kohti taivasta. Hänestä fantasiakulttuuri myöskin yllyttää tähän katsontatapaan. Tässäkään tapauksessa matka ei ole helppo vaan sillä vaanii vaaroja. Hän myös mainitsee kristityn etsintäretken suositukseksi kuvailun kohteeksi kirjallisuudessa ja kuvataiteessa muutenkin. (Miettinen 2008,33–35).

Toiset vaihtoehtoiset maailmat ovat fantasialle tyypillisiä ja genren alalajeja jopa määritellään sen perusteella, miten nämä maailmat ilmentyvät. Toisenlaista maailmaa tai ulottuvuutta voi pitää siis yhtenä fantasian tärkeimpänä ominaispiirteenä. Pasi Jääskeläinen mainitsee uskontoa ja fantasiaa käsittelevässä artikkelissaan “Komeron kautta toisaalle” rinnakkaisten todellisuuksien olemassaolon spekulointia esiintyvän myös uskonnossa. Esimerkkinä hän mainitsee kristinuskon ja siinä esiintyvää ajatuksen maanpäällisestä elämästä ja taivasten valtakunnasta sekä helvetistä. (Jääskeläinen 2006,83).

Miettisen ohella myös Ihoset (Ihonen 2006,152) mainitsevat Raamatussa esiintyvän fantasiakirjallisuuden kaltaisia sankareita tai pelastajia. Fantasiakirjallisuuden sankarit tosin eivät yleensä ole jumalallista alkuperää. Myös Raamatun suurin pelastaja- tai sankari- Jeesus, joutuu suorittamaan pakon edessä itseään suurempaa suunnitelmaa maailman pelastaakseen. Vastaavanlainen maailmanpelastus tehtävä, joka saadaan joltakin yliluonnolliselta taholta kuten Jeesuksen tapauksessa jumalalta, on fantasialle myös luonteenomaista ja näihin tehtäviin voi liittyä myös Miettisen mainitsema maailmanlopun uhka. Ihoset myös toteavat että “fantasialla tuntuu olevan lukuisia kosketuskohtia kristinuskoon” (Ihonen 2006,152.) Korpua mukaan myös Kristus-myytin ainekset ovat usein fantasiakirjallisuudessa läsnä. Esimerkiksi hän mainitsee aiemmin mainitut *Taru Sormusten herrasta-teoksen* sekä *Narnia*-sarjan avausosan *Velho ja Leijona* (Korpua 2016,135.) Fantasiakirjallisuudessa on siis paitsi pelastajia, mutta he voivat myös selkeästi viitata suoraan Kristukseen. Korpua myös mainitsee, että paitsi pelastajan hahmon, voi Raamatussa katsoa esiintyvän muutenkin samankaltaisia arkkityyppejä kuin fantasiakirjallisuudessa. Raamatun voidaan myös sanoa olevan näiden arkkityyppien tuojia kulttuuriimme. Nämä arkkityypit toistuvat jatkuvasti kirjallisuudessa ja populaarikulttuurissa. Sankareiden ja pelastajien lisäksi Raamattu on tuonut kirjallisuuteen muun muassa Aatamin ja Eevan arkkityypin. Esimerkkinä tästä arkkityypistä hän käyttää Yrjö Kokon *Pessi ja Illusia*

sadun päähenkilöitä. (Korpua 2016,30–32). Tämä arkkityyppi ei välttämättä ole läsnä juuri fantasiagenren ytimessä, vaan enemmän yleisemmin kirjallisuuden rakkauskertomuksissa. Yllä mainittu esimerkki osoittaa tämän arkkityypin kuitenkin koskettavan myös fantasiakirjallisuutta. Jeesukseen vertautuvan pelastaja hahmon taas näkisin jopa fantasiakirjallisuuden yleisimmäksi hahmoksi, jollainen teosten päähenkilö yleensä on.

Fantasiakirjallisuudessa on myös pelastajahahmojen lisäksi yleistä uskonnolle tyypillinen messiaan odotus, kristittyjen mukaan Kristus palaa tuomaan uuden rauhan ajan. Korpua mainitsee esimerkiksi Harry Potterin päähenkilön vertautuvan odotettuun messiaaseen. Teossarjan paha velho yrittää murhata hänet jo hänen ollessa puolustuskyvytön vauva, mutta epäonnistuu. Harryn rooliksi tulee olla profetoitu pahan velhon tuhoaja. Pystyäkseen tuhoamaan vastustajansa hän kuolee ja palaa elävien kirjoihin, minkä Korpua nimeää tyypilliseksi tapahtumaksi myyttiselle kirjallisuudelle. Tätä voi Korpua mukaan pitää esimerkkinä siitä, miten Raamatun vaikutus näkyy yhä populaarikulttuurissa. (Korpua 2016,135–137). Itse toin esimerkin esille, koska tällainen kuoleminen ja palaaminen on fantasiakirjallisuudessa hyvin yleistä. Palaahan esimerkiksi myös *Taru Sormusten herrasta* Gandalf kuolleista.

Ihosten mukaan uskonnon tehtävänä voi pitää vastaamista kysymykseen siitä, mikä on inhimillisen olemassaolon perimmäinen merkitys. Perimmäisten kysymysten pohtiminen on uskonnolle siis tyypillistä. Myös fantasiakirjallisuudessa tarinan jännite syntyy tavallisesti suurista kysymyksistä, kuten hyvän ja pahan taistelusta tai myös elämän merkityksen etsimisestä. Jotkut fantasiakertomukset kehittyvät jopa kohti kaiken kattavaa elämänfilosofiaa. (Ihonen 2006,157–158). Ihoset myös toteavat, että uskonnon ja fantasian puhuvat muistuttavat toisiaan. Molemmat opettavat, houkuttelevat ja herättävät tunteita ja kutsuvat muutokseen. Molempia yhdistää myös epäilyn ja uskon välinen jännite. Fantasiakirjallisuudessa kaikella on merkitys, etsintäretket päättyvät ja paha lopulta voitetaan. Raamatussa ammennetaan vastaavanlaista toivoa. (Ihonen 2006,154). Toiveikkuuden voisi siis nimetä sekä fantasiakirjallisuudelle että Raamatulle olennaiseksi piirteeksi. Samoin molemmissa esiintyy eettistä pohdintaa, joka yhdistyy muutokseen ja toivoon.

Vaikka Raamatusta voi löytää paljon yhteneviä piirteitä fiktiivisen kirjallisuuden kanssa, tulee silti muistaa, että Raamatua luetaan ainakin osin faktana. Colin Manlove aloittaa Raamatun ja

fantasiakirjallisuuden suhdetta käsittelevän teoksensa *Christian Fantasy: From 1200 to the Present* tuomalla esiin tämän eron. Hänestä kristinusko ei ole fantasiaa, vaan Raamattu on tarkoitettu luettavaksi faktana, tosin nykypäivänä vain harva kristitty tulkitsee Raamatun tapahtumat täysin todellisina, oikeasti tapahtuneina asioina. Raamatun tarinaa hän kuvaa ihmisen kirjoittamaksi kertomukseksi tai jopa kristilliseksi fantasiaksi, joka ei ole suoraan jumalan sanelemana. (Manlove 1992,1). Manlove kuvaa totuutta vaikeana sanana kristityille, jotka joutuvat sen kautta pohtimaan miten Raamattua lukevat. Kirjallisuutena, osin kuviteltuna vai täysin totena? Vielä ongelmallisemmaksi sanaksi hän mainitsee fantasian. Molempia näitä sanoja ei voida käyttää yhdessä samasta tekstistä ja Raamatussa on hänestäkin paljon fantasiakirjallisuudelle tyypillisiä piirteitä, kuten esimerkiksi puhuvia petoja, lohikäärmeitä, enkeleitä, näkyjä ja ihmeitä. (Manlove 1992,2).

Raamatun tulkintaan liittyy siis paljon kipeitä kysymyksiä ja Manlovea tulkitsemalla voi nähdä miksi fantasia-genre herättää toisinaan kristityissä vahvoja tunteita. Niille harvoille, jotka lukevat Raamattua totuutena, fantasiakirjallisuuden samansuuntaiset piirteet voivat näyttäytyä jopa pilkkana. Jos taas luullaan fantasiakirjallisuutta luettavan kyseenalaistumattomana totuutena kuten Raamattua toisinaan luetaan, voidaan se nähdä suorastaan uhkana Raamatulle. Samansuuntaisten piirteiden voidaan myös pelätä vähentävän Raamatun uskottavuutta. Fantasiakirjallisuus voi myös saada uskovaiset myös kyseenalaistamaan Raamattua ja sitä kautta omaa uskontoaan, sekä mahdollisesti myös omaa yhteisöä tai sen arvoja. (Manlove 1992,2).

Manlove tuo ilmi myös J.R.R. Tolkienin yhdistäneen Raamatun fantasiaan kuvailemalla sitä "elämää suuremmaksi saduksi, jossa on kaikki sadun olennaisimmat ainekset". (Manlove 1992,2.) Manlove toteaa fantasiakirjallisuuden ja totuuden eron kristityille lopultakin riippuvan mistä näkökulmasta asiaa katsoo, mutta joka tapauksessa kysymyksessä ei ole isokaan ero (Manlove 1992,5). Myös Sisättö yhdistää fantasian ja uskonnon toisiinsa kuvailemalla fantasiakirjallisuutta turvapaikaksi maagiselle ja usein myös uskonnolliselle ajattelulle (Sisättö 2006,11.) Näiden yhteneväisyyksien takia fantasiakirjallisuus voidaan kokea uhkaksi, joka horjuttaa Raamatun asemaa ja saa sen näyttäytymään vain satuna muiden joukossa. Näin ollen on helpompi ymmärtää miksi fantasiakirjallisuus herättää kristillisissä piireissä toisinaan paljon tunteita ja miksi fantasiakirjallisuuden kristillisiä piirteitä on kiintoisaa tutkia.

3.2 C.S Lewisin Narnian kristilliset piirteet ja *Siniliina*-trilogia

C.S Lewisin *Narnia* kirjasarjan on sanottu olevan esimerkki J.R.R Tolkienin väitteestä, jonka mukaan evankeliumit sisältävät sadun tai tarinan ja evankeliumi taas sisältää sadun koko olemuksen. Niissä on kuvattu monia liikuttavia ihmeitä, ja ne ovat samalla vahvan symbolisia ja allegorisia. *Narnia* sarja on siis siten yhdistetty kristilliseen perinteeseen, mutta samoin kristilliset tekstit on yhdistetty myös satuun. (Lindskoog 1998,16). Tulen pohtimaan myös *Siniliina*-trilogiaa kristillisenä allegoriana, joten Narnian käyttö esimerkkinä vahvasta allegorisuudesta on myös yksi syy valintaani käsitellä juuri tätä fantasiakirjallisuuden sarjaa suhteessa *Siniliina*-trilogiaan. *Narnia*-sarjassa jokaisella merkittävällä teemalla on sanottu olevan kristillinen perusta ja sen jokaisen osan kliimaksi vastaa jotakin kristillisen uskon suurta käännettä. (Ihonen 2006,156). Myös aiemmasta luvusta tuttu fantasiakirjallisuuden yleisesti kielteisesti suhtautuva Kangasniemi viittaa siinä kuitenkin *Narniaan* sanoen Lewisin kokeneen tehtäväkseen kertoa kristinuskon perusasioista uudella ja omintakeisella tavalla (Kangasniemi 2002,20.)

Sekä *Narniassa* ja *Siniliina*-trilogiassa käydään suurta taistelua hyvän ja pahan voimien välillä, joka kestää koko tarinan läpi. Wendy Massin mukaan Narnian kohdalla nämä voimat on myös eroteltu toisistaan tarkasti, ja selkeämmin kuin monen muun fiktion kohdalla. (Mass 2002,21). Sanoisin myös *Siniliina*-trilogiassa hyvän ja pahan voimien olevan tarkasti eroteltuja. *Siniliina*-trilogiassa on vastaavanlainen hyvä vastaan paha asetelma, mutta siinä kuvataan lähinnä yksittäistä sotatilannetta ja sen ratkeamista. Pahan voimat ovat tarinassa läsnä sen jälkeenkin, mutta yksittäisissä kohtaamisissa, joissa päähenkilö usein kohtaa pahan yksin. *Siniliina*-trilogia keskittyy siis enemmän yksittäisiin tilanteisiin, sekä yhteen paikalliseen konfliktiin. Kuitenkin tarinassa puhutaan Pahojen ja hyvien voimien käymästä suuresta taistelusta, johon nämä konfliktit ja vaaratilanteet kuuluvat. Samanlainen taistelu on siis läsnä molemmissa tarinoissa, mutta *Siniliina*-trilogia keskittyy paikallisiin yksittäisiin tilanteisiin kun *Narniassa* taas kuvataan valtavaa kamppailua. *Siniliina*-trilogiassa sodankäynti on enemmänkin psykologista. *Narniassa* taas on sotatantereita ja fyysisiä kohtaamisia ja taistelu on siten perinteisempää. Molemmissa tapauksissa hyvän ja pahan taistelu on oleellinen osa juonta.

Lewis pyrki tietoisesti välttämään dualismia tarinoissaan. Hän ei halunnut kuvata pahan ja hyvän voimia samansuuruisina. Hyvän voima on hänestä pahan voimaa suurempaa. (Lindskoog

2006,28–29.) Mielestäni hyvän voimat esitetään myös *Siniliina*-trilogiassa voimakkaampina. Siniliinan kukistaa kohtaamansa pahan voimat aina hyvytensä avulla.

Kristillisen näistä vastavoimien taisteluista ja kanssakäymisestä tekee hyvien voimien kristillisyyks molemmissa tapauksissa. *Narnian* kohdalla hyvän voimat taistelevat Aslanin puolesta, joka vertautuu Jeesukseen. *Siniliina*-trilogiassa paha taas taistelee valon eli jumalan joukkoja vastaan.

Narnia ja *Siniliina*-trilogia ovat kumpikin dialogi-painotteisia. Molemmissa hahmojen keskeiset keskustelut ovat usein myös pohdiskeluvia. Dialogissa korostuvat myös opettavaisuus ja arvot, joissa on havaittavissa paljon kristillisiä piirteitä. *Narnian* kohdalla Aslan hahmo liittyy yleensä filosofisimpiin ja kristillissävytteisiin pohdintoihin ja *Siniliina*-trilogiassa tällainen pohdinta on yleensä Siniliinan ja Keijukaiskuningattaren välistä. Pohdintaan ja dialogiin liittyy molemmissa siis jonkinlainen auktoriteetti. Aslan on *Narniassa* ylin johtaja sekä Kristukseen vertautuva hahmo ja Keijukaiskuningatar on *Siniliina*-trilogiassa kansansa ainoa vastuunkantaja. Kummassakin sarjassa toistuvat tilanteet, joissa lapsi tai nuori keskustelee näiden johtajien kanssa, saaden heiltä neuvoja sekä opastusta. Usein johtajat ohjaavat lapsia niin sanotusti oikealle polulle ja keskustelevat heidän kanssaan oikeasta ja väärästä. Keijukaiskuningatar opastaa elämään Maailman Suunnitelman mukaan ja Aslan profeettana kertoo, mikä on hänen palvelijoilleen hyvää ja hyväksyttävää.

Narniassa päähenkilöt ja yleensä myös muut hyvyyden puolesta taistelevat hahmot haluavat elää Aslanin opetusten mukaista elämää ja heidän voi sanoa suhtautuvan Aslaniin jopa uskonnollisena johtajana, minkä Swinfen nimeää yleisesti fantasiasta poikkeavaksi piirteeksi, joka vahvistaa kuvaa *Narniasta* kristillisenä allegoriana. (Ann Swinfen 1984,90). Keijukaiskuningatarta voisi myös kuvailla uskonnolliseksi johtajaksi. Hänen valtansa on ehdoton eikä kukaan tarinassa kyseenalaista hänen sanomisiaan kertaakaan. Keijujen keskuudessa ei ole muita johtajia ja jokainen tarinan keiju olettaa keijukaiskuningattaren tietävän asiat parhaiten, luottaen tähän sokeasti. Keijukaiskuningatar ei silti ole jumalankaltainen hahmo, vaan korkeintaan tämän puolesta puhuja. Tarina ei anna selkeää kuvaa Keijukaiskuningattaren suhteesta Jumalaan. Aslanin taas kerrotaan selkeästi olevan Jumalan poika. Siniliinan myöhemmän johtajuuden mahdollistaa kuitenkin hänen saamansa

yhteys Jumalaan. Toisin sanoen molempien johtajien asemaan vaikuttaa yhteys Jumalaan, ja molemmat pyrkivät jakamaan hänen sanomaansa.

Siniliina-trilogiassa ei esiinny selkeää Kristukseen vertautuvaa hahmoa tarinan aikana, mutta tarinan voidaan katsoa mahdollisesti loppuvan sellaisen syntymään. *Narniassa* Aslan taas on jokaisessa teoksessa ainakin jollain tapaa läsnä. *Siniliina*-trilogiassa vastaavanlainen hahmo (Valoliina) esitellään viimeisillä sivuilla. Aslania kuvaillaan esimerkiksi Kristus-hahmona, jonka maailman luominen noudattelee luomiskertomusta fantasiamaailmaan sovellettuna, Aslanin laulaessa maan olevaksi. (Ihonen 2006,157). Aslaniin viitataan myös kuninkaana. Häntä kuvaillaan koko metsän herraksi ja suuren meren takaisen kuninkaan pojaksi. (Lewis 1999,65) Vaikkei *Siniliina*-trilogiassa ole suoraan Kristukseen vertautuvaa hahmoa, viitataan siinäkin Jumalaan taivaan kuninkaana. Näkisin Aslanin vertautuvan hahmona sekä Kristukseen että Jumalaan.

Narnia sarjaa voi lukea myös kertomuksena uskoon tulemisesta, kuten *Siniliina*-trilogiaakin.

Lindskoog on kirjoittanut Lewisin fantasiakirjojen ohjaavan ihmisiä kohti sitä, mitä hän pitää oikeana päämääränä. (Lindskoog 2006,66). Lindskoog ei perustele väitettä mitenkään, mutta *Narnian* kohdalla tämä näkyy mielestäni *Kaspianin matkassa maailman ääriin* Aslanin puheessa Lucylle, Susanille, Edmundille ja Peterille. Aslan kertoo lapsille tuoneensa heidät Narniaan, jotta he tutustuisivat häneen paremmin siellä. Toisessa maailmassa hänellä olisi eri nimi, jolla lapset tulisivat tuntemaan hänet. Tästä siis seuraa, että lasten palatessa omaan maailmaansa, heillä olisi jo käsitteitä, jotka auttaisivat heitä ymmärtämään Kristusta. (Lindskoog 2006,61). Narnian voi siis nähdä kirjasarjana jonka tarkoitus on tutustuttaa lapsia Raamattuun tuomalla Jumala esiin heille samaistuttavana hahmona. Jos Aslan paljastuu viimeistään yllä mainitussa kohtauksessa Kristuksen synonyymiksi, tapahtuu *Siniliina*-trilogiassa myös vastaava paljastus. Siniliina saa tarinassa tietää maailman suunnitelman tarkoittavan Jumalaa. Hän löytää tarinassa yhteyden Jumalaan ja kasvaa hänen kauttaan rooliinsa keijukaiskuningattarena, minkä jälkeen tarina päättyy. *Narnian* ja *Siniliina*-trilogian välillä on tässä siis samankaltaisuutta. Jumala on molemmissa läsnä lapsen kasvua tukevana hahmona.

Sekä *Siniliina*-trilogia että Narnian seikkailut voivat näyttäytyä kristillisinä tarinoina. *Siniliina*-trilogian kohdalla voi vain olla näkemyseroja siitä onko kristillisuus tarinan ytimessä ja sen tärkeintä antia, kun taas *Narnian* kohdalla kristinusko on kiistattomasti tarinan tärkein aspekti. Kristinusko näyttäytyy molemmissa myös voimia antavana ja kasvulle positiivisena tekijänä.

3.3 Satu, lastenkirjallisuus ja kristillinen kasvatus

Kasvatuksen ja opetuksen näkökulma on tärkeä pitää mielessä *Siniliina*-trilogian kohdalla, koska se on lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta. Lastenkirjallisuus on aina sidoksissa aikansa kasvatustieteeseen, eli lasten ja nuortenkirjoilla on aina haluttu opettaa jotain. (Karasma 2014,14). Jussi Omaheimo (Omaheimo 2010,26–29) tuo ilmi miten lasten ja nuorten kirjallisuus on siinä mielessä erityisessä asemassa kirjallisuudessa, että vaikka se on lapsille ja nuorille suunnattua, se on myös täysin aikuisten hallinnoimaa. Se on osa lastenkulttuuria, mutta kulttuuriksi mielletty toiminta onnistuu vain aikuisilta. Myös Marleena Mustola toteaa *Lastenkirja. Nyt*-teoksessaan miten lastenkirjallisuutta määriteltäessä on muistettava lastenkirjallisuuden olevan käsite, joka kietoutuu monimutkaisesti aikuisuuteen ja lapsuuteen, sekä aikuisen ja lapsen epäsymmetriseen suhteeseen. Sen määrittelyyn vaikuttavat pitkälti aikuisten toiveet ja halut, eikä lastenkirjallisuus ole lasten hallinnoimaa aluetta. Paradoksaalisesti kustantajat, kirjailijat ja painajat eli aikuiset päättävät mitä lapset lukevat. (Mustola 2014,11–16)

Omaheimon mukaan suomalaisessa lastenkulttuurissa satu on eronnut oppikirjoista varsin myöhään, ja se on edelleen vahvasti opettajien kiinnostuksen kohteena. Myös Frangén on eläköitynyt opettaja, joten kasvatuksellisuuden voi olettaa olevan erityisesti läsnä *Siniliina*-trilogiassa. Hän on maininnut valinneensa aiheensa trilogiaan siten, että ne kasvattavat häntä itseäänkin, mistä voi päätellä hänen odottavan teosten kasvattavan myös lukijaa (Laine 1996). Omaheimon mielestä meidän on aina kysyttävä, kenelle satua kerrotaan ja miksi, sillä sadut voivat olla ideologinen ase, mikäli niiden vaikutteita lapsiin pidetään aina hyvinä, sekä oletetaan lapsen vaativan tai haluavan juuri tällaisia vaikutteita. On tärkeää tiedostaa tämä olemassa oleva valtasuhde sekä lastenkirjallisuuden mahdollinen ideologisuus, kun tarkastelemme *Siniliina*-trilogiaa kristillisenä allegoriana.

Paitsi lasten ja nuortenkirjallisuutta, *Siniliina*-trilogia on myös satua ja fantasiaa. Kuten jo Omaheimon kommentti siitä miten sadut ovat olleet pitkään oppikirjoja osoittaa, satuun on kirjallisuudenlajina erityisesti liitetty kasvatuksellisuus ja opettavaisuus. Sadun määrittelyssäkin voidaan mainita sen olevan joko opettavainen tai huvittava kertomus. (Karasma 2014,52.) Omaheimo myös mainitsee sadun olleen “koko historiansa ajan kielellinen ja kasvatuksellinen väline, jolla on siten ollut erityissijansa romanttisessa ja uskonnollisessa ajattelussa”(Omaheimo 2010,25) Tämän pohjalta voisi päätellä satujen olevan myös uskonnollisen kasvatuksen väline. Vaikka satujen ensisijainen tehtävä on viihdyttää ne, voivat myös kertoa arvoista vaivihkaa ja lasta kiinnostavalla tavalla (Ylönen 2002, 36.)

Koska sadut kertovat asioista opettavaiseen sävyyn ja pohjautuvat ympäröivään kulttuuriin, edustavat ne myös usein ympäröivän kulttuurin arvoja. Kristinuskolla ja sen moraalilla on keskeinen asema kulttuurissamme, joten ei ole ihme, että kristinuskon usein liitetään satuihin (Ylönen 2002, 9.) Raamatun kertomusten voi myös sanoa muistuttavan satuja. Niissä molemmissa tapahtuma ja tulkinta ovat usein sulautuneet yhteen. Molempien kieli on kuvia synnyttävää ja kuvien kautta toimivaa. (Ylönen 2002,98). Myös Topelius kutsuu raamatullisia kertomuksia saduiksi, jotka ovat kaikista saduista todenmukaisimpia (Jantunen 2000,118.)

Kuten aiemmin mainittiin, satu on ollut myös osana opetusta. Artikkelissaan “Satu auttaa koululaista kasvamaan”, Teresa Volotiainen (Volotiainen 2010, 78–83) sanoo ettei satua sinällään mainita esiopetuksen opetussuunnitelmassa, vaan sen näkyminen opetuksessa riippuu opettajan omista mieltymyksistä. Silti hän mainitsee oppikirjojen ja opettajan oppaiden tarjoavan monenlaista virikettä satujen monipuoliseen käsittelyyn ja äidinkielen opetuksen esimerkkiteksteissä näkyvän kokonaisia satuja tai otteita saturomaaneista. Ensiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa mainitaan esiopetuksen tehtäväksi edistää lapsen kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastustuskykyiseen yhteiskunnalliseen jäsenyyteen, mihin hän kokee sadun olevan hyvä keino. Näin ollen vaikkei satuja mainita opetussuunnitelmissa ja vaikka niiden voidaan sanoa erkaantuneen opetuksesta siinä mielessä, etteivät ne ole enää virallisia oppikirjoja, ovat ne yhä osana opetusta ja mielletään yhä osaksi kasvatusta.

Saduissa voi myös olla kristillisiä piirteitä tai ne voivat olla uskontokasvatukseen tarkoitettuja. Satu voi esimerkiksi olla legendasatu, jolloin se on uskonnollinen ja kertoo kristinuskon hahmoista kuten Kristuksen, apostolien sekä pyhimysten vaelluksesta. (Karasma 2014,54).

Kristilliset piirteet eivät kuitenkaan välttämättä ole sinänsä yhteydessä kristinuskoon, vaan sadut voivat sisältää siihen liitännäisiä hahmoja kuten enkeleitä, jotka ovat kuitenkin niin kaukana Raamatun enkeleistä, että niitä yhdistää lähinnä nimi. (Ylönen 2002, 38). Kristillisestä sadusta voidaan puhua ainakin, kun sadussa kiitetään Jumalaa vaikeuksista selviytymisestä, tai pyydetään armoa. Ylösen mukaan silloin ollaan kristillisyyden ytimessä. (Ylönen 2002, 38). Mielestäni annetut esimerkit ovat äärimmäisiä. Itse katsoisin kristilliseksi saduksi teoksen, jossa kristillisiä piirteitä on runsaasti ja jossa nämä piirteet vaikuttavat juonen kulkuun olennaisesti.

Vanhemmassa lastenkirjallisuudessa lapsista haluttiin kasvattaa tottelevaisia, avuliaita, hurskaita, nöyriä ja rehellisiä. Nykyaikaisessa lastenkirjallisuudessa taas halutaan sopeuttaa lapsi elämään, kertomalla avoimesti syntymästä, kuolemasta, avioerosta, ympäristön saastumisesta ja sodasta. (Karasma 2014,14). Tässä mielessä *Siniliina*-trilogia muistuttaa enemmän vanhempaa lastenkirjallisuutta. Avuliaisuus ja nöyryys erityisesti korostuvat tarinassa. Ensimmäisessä teoksessa Keijukaiskuningatar selittää Siniliinalle muiden auttamisen olevan keijujen olemassaolon syy. (LMS 24). Keijukaiskuningatar myös mainitsee nöyryyden juhla puheessaan ennen Siniliinan matkalle lähtöä toteamalla nöyryyden olevan keijuille suurin palkinto. (LMS,29). *Siniliina*-trilogia käsittelee kyllä myös sotaa nykyaikaisen lastenkirjallisuuden tapaan, sekä muita hankalia aiheita kuten kuolemaa. Nämä aiheet jäävät kuitenkin edellä mainittujen vanhalle lastenkirjallisuudelle tyypillisten kasvatuksellisten piirteiden varjoon.

Omaheimon mukaan satujen kasvatuksellisuus on siirtynyt “suorista kasvatusohjeista maailmankuvalliseen pohdintaan” ja “moraalisääntöjen opettamisesta eettisen pohdinnan mahdollisuuteen” sekä “annetuista säännöistä henkilökohtaisiin valintoihin.” (Omaheimo 2010,36). Tämä kuvaa osittain myös *Siniliina*-trilogiaa. Suoria kehotuksia tai opetuksia kuten vaikkapa “kuuntele vanhempiasi” ei sarjassa esiinny ja tarina keskittyy eettisen pohdinnan ympärille. Samanaikaisesti kuitenkin tarina esittää myös ankaria sääntöjä keijuyhteisön kohdalla. Päähenkilö noudattaa näitä annettuja sääntöjä eikä hänen kohdallaan välttämättä voi puhua henkilökohtaisista valinnoista.

Uskontokasvatuksen tulee periaatteessa tukea lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja omaa spiritualiteettia, johon liittyy elämän merkityksen, identiteetin, arvojen sekä oikean ja väärän

kysymykset. Yksilön näkökulmasta siihen liittyy elämänuskon, itsetunnon ja vapauden löytäminen, sekä toivon löytäminen ja sen säilyttäminen elämässä. (Lasse Halme 2010, 66). *Siniliina*-trilogiassa kristillisyyden kiteytyy näiden asioiden ympärille, eli sen voi sanoa onnistuvan näissä tavoitteissa ainakin osittain. Trilogiassa pohditaan kysymyksiä toivoon, itsensä tuntemiseen, elämän merkitykseen ja arvoihin liittyen. Kuitenkin *Siniliina*-trilogia myös vastaa näihin kysymyksiin suoraan sen sijaan, että antaisi lukijan pohtia niihin omia vastauksiaan. Tämän voi kokea ristiriitaisena lukijan oman harkintakyvyn kehittymisen ja identiteetin muodostamisen kannalta. Vapauden käsitys on myös kyseenalainen, kun päähenkilö kuuluu yhteisöön, jossa on toimittava sääntöjen mukaan ja tietyllä tavalla.

Lasse Halme pohtii jo aiemmin viittaamassani artikkelissa "Uskonto ja yksilö" millaista uskontokasvatuksen tulisi olla ja milloin uskontokasvatus on haitallista. Haitallista uskontokasvatusta pohtiessa nousevat pakon ja alistumisen pohtimisessa tekstissä esiin. Halme kirjoittaa miten lapsen hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, ettei häntä alisteta tai pakoteta. Sen sijaan on löydettävä vuorovaikutuksen malli, joka antaa lapselle virikkeitä ja kasvun suuntaa. Uskonnolle tämä antaa ankaran vaatimuksen: uskonnon on aidosti tuettava lapsen elämää ja autettava tätä kasvamaan omaksi itsekseen. (Halme 2010, 62).

Siniliina-trilogiassa kristinusko on vaihtelevasti läsnä läpi koko tarinan ja korostetusti loppua kohden. Pakosta tai alistamisesta ei kuitenkaan voi puhua, joskin uskonnollisten piirteiden jatkuva lisääntyminen tarinassa voi tuntua jopa aggressiiviselta. Muistan itse lapsena kyseistä trilogiaa lukiessani pettyneeni viimeiseen teokseen, koska en kyennyt samaistumaan siihen. Suurimpana syynä tähän pidän sen kristillistä sävyä. Lapselle, joka ei kuulunut kirkkoon tai jonka vanhemmat eivät olleet kristillisiä, tuntui viimeinen teos jopa propagandalta.

Raamatun ajatus ihmisestä Jumalan kuvana on koettu myös ratkaisuna ihmisen identiteetin eheydelle. Ihmisyys on silloin sekä annettua että muuttuvaa ja ihmisen tulee sitoutua etsimään hyvää sekä oikeaa ja pyrkiä rakentamaan myös muiden elämää ja maailmaa. Identiteetin perustana on sitoutuminen elämään Jumalan edessä, omantunnon ääntä etsien. (Halme 2010,64). Tämä ajatus on verrattavissa siihen, miten *Siniliinan* identiteetti rakentuu. *Siniliina* pyrkii kasvamaan tarinassa omaksi itsekseen ja hänen kasvunsa on sidoksissa hyvän ja oikean edistämiseen ja hahmottamiseen sekä ennen kaikkea muiden elämän parantamiseen ja maailman rakentamiseen.

Siniliina-trilogiassa on silti läsnä yksi perustelu uskontokasvatukselle “uskontokasvatuksella tulee olla lapsen omasta hyvinvoinnista nouseva perustelu” (Halme 2010,62.) Sanoisin että trilogian uskonnollisilla sävyillä on läpi tarinan pyritty lukijan hyvinvointiin. Maailman Suunnitelma on tarinassa kuin elämän filosofia, joka antaa keijuille tarkoituksen, tukea ja turvaa. Uskonnolla on siis aina teoksissa ollut positiivinen sävy, joka on yhdistetty päähenkilön kasvutarinaan. Myös ajatus uskonnosta ihmisen identiteetin eheyttäjänä selittää tarinan uskonnollisia sävyjä, lapsen oman identiteetin löytäminen tuntuu kuitenkin olevan *Siniliina*-trilogian ytimessä. Uskonto on mahdollisesti haluttu tuoda teoksiin tärkeänä kasvun tukena ja turvana, mutta se voi myös olla ensimmäiseen teokseen muista syistä ihastuneelle lukijalle negatiivinen yllätys tarinan jatkuessa ja näiden kristillisten piirteiden voimistuessa.

3.4 Topeliuksen sadut ja kasvatuksellisuus sekä *Siniliina*-trilogia

Siniliina-trilogian arvomaailma muistuttaa enemmän vanhempaa lastenkirjallisuutta, ja Topeliuksen sadut ovat ilmestyneet 1800-luvulla. Topeliusta on kuitenkin kuvattu omalle ajalleen osin uudistusmielinä ja Jantunen näkee hänen kasvatusajattelussaan paljon moderneja piirteitä. Hänen mukaansa Topeliuksen sadut sisältävät rauhan ja rakkauden kasvatuksen. Jantusen mielestä Topeliuksen sadut saavat meidät myös pohtimaan, välitämmekö todella toisistamme ja oikeista syvistä arvoista. (Jantunen 2000,23).

Siniliina-trilogiassa rakkaus sekä arvot nousevat myös esille. *Siniliina*-trilogia kuvaa vaikeita tilanteita (kuten sotaa), joita hahmot käsittelevät pohtimalla niiden herättämiä kysymyksiä keskenään. Tarinan sävyä voi dialogipainotteisuuden vuoksi sanoa opettavaiseksi. Suurin osa hahmojen välisestä dialogista on pohdintaa ja neuvontaa. Siniliina auttaa myös muita heidän ongelmissaan ja nämä ongelmat liittyvät usein arvoihin. Usein tarinan hahmot eivät elä itsensä näköistä elämää, jolloin auttamiseen liittyy myös opetus siitä, että itseä on kuultava ja toteutettava. Rakkaus nousee myös esille sodan lopettavana voimana ja keijujen keskeisissä suhteissa sekä Siniliinan tehtävässä auttaa muita. Siniliina toteaa sodan loputtua piinoille “Teillä on todiste rakkaudesta. Voiko kukaan enempää toivoa?” (LVS 124) missä näkyy hyvin rakkauden merkitys tarinassa, sitä enempää ei kukaan voi toivoa. Sodan lopettavaan rakkauteen viitataan myös Keijukaiskuningattaren toimesta “Pikkupiinan esimerkki olkoon meille kaikille muistutuksena rakkauden voimasta.” (LVS 129).

Topeliuksen kasvatustajattelussa Jantunen kertoo tärkeintä olevan omien halujen laittaminen sivuun rakkauden tieltä. Toisen osaan on yritettävä samaistua, jotta häntä voi auttaa kaikin mahdollisin tavoin. (Jantunen 2000,24). Tämä ajatus on olennainen myös *Siniliina*-trilogiassa. Esimerkiksi Siniliinan pikkusisko Mennuliina joutuu lykkäämään matkalle lähtöään ympäröivän sodan vuoksi. Matka on keijujen elämän tärkeimpiä tapahtumia ja selittääkseen miksei Mennuliina voi lähteä, Siniliina kertoo piinojen tarvitsevan apua ja ettei keijukaiskuningatar tämän vuoksi voisi suojella Mennuliinaa hänen matkallaan. Siniliina selittää piinojen kärsivän heidän puolestaan, he ovat keijujen ja pahan välissä, pahan tavoittelussa oikeasti heitä. “SEN Keijukaiskuningatar halusi sinun ymmärtävän. Sen, että jos emme auta piinoja, teemme pahaa myös itsellemme.” (LVS 94) Mennuliina toteaa tähän Siniliinan selitykseen vielä “Autamme siis myös itseämme, kun autamme piinoja?” (LVS 94) Keskustelu saa Mennuliinan auttamaan piinoja sen sijaan että surisi matkansa viivästyistä.” Minä olen saanut tarkoituksen. Haluan tulla niin vahvaksi, että voin kantaa piinojen taakkaa” (LVS 94) Lainauksessa Mennuliina asettaa omat halunsa sivuun rakkauden tieltä ja vieläpä saa Piinojen auttamisesta uuden tarkoituksen matkan tilalle.

Topelius on todennut, että itseksemme emme ole mitään, mutta työskennellessämme yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi olemme äärettömän paljon. Hänen mielestään todellinen suuruus on aina uhrautumista ja itsensä kieltämistä. (Jantunen 2000,176). Uhrautuminen on läsnä *Siniliina*-trilogiassa jo aiemmin mainitussa pienen lapsen kuolemassa johtajansa puolesta ja tarina keskittyy aina yhteiseen hyvään. Keijut hahmoina pyrkivät aina hyvään ja heidän näkemyksensä hyvästä pohjautuu yhteisiin arvoihin. Yhteisöllisyyden teoksissa voi myös tulkita niin, etteivät keijut yksistään ole mitään. He työskentelevät aina yhteisen päämäärän hyväksi ja heidän elämänsä vaarallisimmaksi ajaksi nimetään tuo aiemmin mainittu jokaisen keijun tekemä matka, jolle on lähdettävä yksin. Yksin lähteminen kuvataan vaaralliseksi ja pelottavaksi.

Trilogian kolmannessa osassa yhteisen päämäärän hyväksi toimiminen ja yhteisen päämäärän toteuttaminen näkyy selkeämmin keijujen toimiessa yhdessä piinojen vapauttamiseksi ja kansansa suojelemiseksi. Jokainen auttaa tässä tehtävässä. Auttamisessa näkyy myös empatia, keijut kokevat piinojen kärsivän heidän puolestaan. Piinojen hätä nostetaan keijujen omien henkilökohtaisten tarpeiden edelle. Keijujen elämäntehtävä on olla olemassa muita varten ja auttaa muita, minkä voi myös tulkita uhrautumisena ja itsensä kieltämisenä.

Jantusen mielestä Topeliuksen koko kirjallista tuotantoa voi myös tulkita pyrkimyksenä edistää myötätuntoa ihmisessä, mikä johtaa hyvän tekemiseen muille, yhteisymmärrykseen ja viisaaseen yhteisöllisyyteen elämässämme. (Jantunen 2019,9). Tämä on nähtävissä myös aiemmissa esimerkeissä kuten *Siniliinan* ja *Mennuliinan* dialogissa ja yleisemminkin *Siniliina*-trilogiassa. Myötätunto nousee toistuvasti esille ja hyvän tekeminen muille on keijujen suurin päämäärä ja keijujen kollektiivisuuden voi nähdä myös samansuuntaisena pyrkimyksenä esitellä yhteisöä, jossa vallitsee yhteisymmärrys.

Topeliuksen saduissa totuus on ehdotonta. Esimerkiksi “parempi tie” näytelmässä valehtelevat lapset joutuvat hirviön kitaan. Valhe nousee tarinassa esille yhtenä pahimpana mahdollisena syntinä. (Jantunen 2000,122). Totuus on siis Topeliukselle tärkeä arvo, jonka hyvyttä korostetaan. Totuus nousee esille myös *Siniliina*-trilogiassa. Pahan voimat eivät kykene siinä suoraan valehtelemaan, mutta totuuden paljastuessa ne myös tuhoutuvat. Totuus on siis tarinassa hyvyyden käyttämä ase. Arvojen ehdottomuus on myös *Siniliina*-trilogialle tyypillistä. Keiju, joka sanoo pahoin toiselle menettää palasen korvastaan. Korvat mainitaankin teoksessa keijujen araksi paikaksi. Mikäli keiju ei opi pienenä varomaan sanojaan ja tekojaan, putoaa korvista pala toisensa jälkeen. (LMS 13) Toisen mielen pahoittamisella on siis fyysinen ja ehdoton rangaistus.

Myös ylpeydestä rangaistaan. Jos keijusta tulee ylpeä hän alkaa myös halveksimaan muita. Ylpeys ja halveksunta yhdessä johtavat lopulta keijun tuhoutumiseen. Molemmista paheista rangaistaan siis äärimmäisesti kuolemalla. Aiemmin mainittu rakkaus nousee myös esiin tässäkin tarinan piirteessä, sillä vastalääke keijun ylpistymiselle on Keijukaiskuningattaren murhe. Jokainen keiju tietää olevansa kuningattarelle tärkeä ja rakas. (LMS 15).

Topeliuksen saduissa alleviivataan usein moraalisesti huonoa ja hyvä taas nostetaan voimakkaasti esille. Keskellä virkettä saatetaan sanoa jonkin teon olleen väärin tehty ja jos taas joku on tehnyt hyvän teon ja näin voittanut itsensä, se Jantusen mukaan tuodaan esiin korostetun ponnekkaasti. (Jantunen 2019,17). Halusin nostaa tämän piirteen esille koska hyvä ja paha ovat myös *Siniliina*-trilogiassa korostetusti esillä. Trilogiassa ei esiinny vastaavia välihuomautuksia, mutta huonoista teoista rangaistaan ankarasti ja ne otetaan myös puheeksi tarinassa. Hyvää alleviivataan hahmojen välisissä puheissa ja keijujen perusluonteessa. Hyvät teot ovat siis

tarinassa korostettuja, mutta niistä ei erikseen kiitellä. Hyviin tekoihin ja opetukseen kiinnitetään läpi trilogian huomiota ja hyvyys ylipäättään nostetaan siinä voimakkaasti esille.

Siniliina-trilogiassa sodan kuvailu on tärkeässä roolissa viimeisessä osassa. Topeliuksen viimeinen romaani *Tähtien turvatit*(1889) käsittelee myös sotaa. Romaani ei kuitenkaan ole lapsille suunnattu satu, joita Topeliukselta olen tähän mennessä tarkastellut. Päätin tuoda sen kuitenkin erikseen esimerkiksi sen yhtymäkohtien vuoksi *Siniliina*-trilogian kanssa. Sota on voimakkaasti esillä tarinassa ja siksi tarkastelen myös, miten Topelius on sotaa teksteissään kuvannut. Tuon näin *Siniliina*-trilogian sodalle jonkin vertailukohteen. Lisäksi kristinusko on voimakkaasti läsnä *Tähtien turvatit* teoksessa, joten se on siksi sopiva tarkastelun kohde suhteessa *Siniliina*-trilogiaan.

Topelius kuvaa sotaa sanoin “Sota on vihaa ja murhaa. Se on hätää ja kuolemaa. Sota on valhetta ja petosta. Sota on voimakkaamman ylimielisyyttä ja heikomman nöyryytystä-” (Jantunen 2019,54). Hänen kuvailunsa on samankaltaista kun *Siniliina*-trilogian sodankuvaus. Sodankuvailu trilogiassa keskittyy Piinujen ahdinkoon, johon liittyy paljon vihaa ja hätää, mutta erityisesti voimakkaamman ylimielisyyttä ja heikomman nöyryytystä. Nöyryyttämällä ylimielisesti Piinujen johtajaa, pahan voimat, Saastantakuiset pysyvät vallassa. Saastantakuisten johtaja Pääsaasta esimerkiksi kutsuu piinujen johtajaa nimellä Emähölmö ja kieltää häneltä hänen oikean nimensä. Hänen mukaansa “Saatte tuoda Isopiinan, tuon EMÄHÖLMÖN, eteeni. Muuta nimeä hänestä ei enää saa käyttää.” (LVS 57)

Tähtien turvatteja ja *Siniliina*-trilogiaa yhdistää myös selkeästi uskonnolliset hahmot. Siniliinan voi sanoa yltävän totaaliseen potentiaaliinsa uskonnon avulla. Jantunen toteaa *Tähtien turvatteja* teoksen yhden päähenkilön Hagarin uskonnon avulla kohonneen suuremman ja todemman rakkauden alueelle. (Jantunen 2019,56). Siniliina taas kasvaa käytännössä Jumalan avulla kansansa johtajaksi. Molemmat kertomukset keskittyvät seuraamaan päähenkilöidensä henkistä kasvua.

Rakkaus nousee *Tähtien turvateissa* suurimmaksi voimaksi, elämän korkeimmaksi käskyksi. Romaanissa tähti pyrkii ohjaamaan kirjan päähenkilöitä läpi elämän ja opastaa heitä Jumalan puoleen ja rakkauteen: “Mikset ylistä Jumalaa ja tee hänen töitään etkä omiasi! Kadota itsesi, niin olet löytävä itsesi...etsi voimaasi rakkaudesta.” (Jantunen 2019,56). Myös *Siniliina*-

trilogiassa rakkaus on sodan päättävä voima. Jantunen nimeääkin rakkauden Topeliukselle sodan vastakohtaksi ja itsensä uhraamisen todelliseksi rakkaudeksi. (Jantunen 2019,57–58). *Siniliina*-trilogiassa Siniliina kokee, ettei selviä ilman Maailman suunnitelmaa eli jumalaa, eikä myöskään itsestään ilman sitä ole mitään. Jumala nostetaan siis molemmissa vertailukohteissa jalustalle, jonka avulla henkilöt saavuttavat tarkoituksensa ja se liitetään myös rakkauteen.

Jantunen kuvaa *Tähtien turvatteja* pasifistisena teoksena, joka tuomitsee sodan ja puhuu universaalista rakkaudesta (Jantunen 2019,61.) *Siniliina*-trilogiassa pahaa vastaan ei taistella asein vain sanoin ja totuuden avulla. Pahan voimat käyttävät kyllä väkivaltaa, jota kuvaillaan yllättävän karkeasti, kuten perheväkivaltaakin aiemmin, ottaen huomioon kertomuksen muuten lempeän pohdiskelevan sävyn. Kontrasti pahan ja hyvän välillä on siis suuri ja hyvän kohdalla voidaan puhua pasifismista. Myös *Siniliina*-trilogiassa sota näyttäytyy kammottavana asiana ja sen voisi vastaavasti nähdä sodan tuomitsevana ja pasifistisena. Koska rakkaus *Siniliina*-trilogiassa myös päättää sodan, sopii kuvailu myös trilogiaan siltäkin osin. “Saastat pystyivät ymmärtämään kaiken muun, mutta rakkaus oli heille täysin käsittämätön asia. Pikkupiinan teko ylitti kerta kaikkiaan heidän käsityskykynsä.” (LVS 121) Tarinassa äärimmäinen rakkaus ei jätä pahuudelle tilaa ja Saastantakuisista tulee hyvän voimille yhdentekeviä ja he lakkaavat olemasta.

Topeliuksen saduissa esiintyy toisinaan enkeleitä, jotka toimivat Jumalan sanansaattajina. (Ylönen 2002,45). *Siniliina*-trilogiassa enkelit ovat myös tärkeässä osassa ja he toimivat samoin Jumalan sanansaattajina. Topeliuksen enkeleitä kuvataan pelätyiksi, kunnioitetuiksi ja etäisiksi Jumalan määräyksien toteuttajiksi. (Ylönen 2002,42). Käsittelen enkeleiden esiintymistä *Siniliina*-trilogiassa tarkemmin seuraavassa luvussa, mutta heitä kuvataan trilogiassa vastaavanlaisesti. Erityisesti heitä kunnioitetaan, ja heidän kohtaamisensa nähdään erityislaatuisena ja harvinaisena tapahtumana.

Topeliuksen saduissa kristinuskon voi sanoa olevan taustalla hahmojen viitatessa Jumalaan, kristillisten hahmojen esiintyessä tekstissä ja myös mahdollisesti tarinoiden arvomaailman kristillisyyden kautta, joskin länsimaiset arvot ovat yleisestikin kristinuskon muovaamia. Topeliuksen kirjoitukset ovat myös 1800-luvulta, joten hänen satujensakin voisi kuvitella ajanmukaisesti pyrkineen kristilliseen kasvatukseen. Vaikka *Siniliina*-trilogia on huomattavasti tuoreempaa kirjallisuutta, näkyy siinäkin kristinuskon vastaavilla tavoilla, mutta myös toisinaan

Topeliuksen tarinoita selkeämmin ja korostetummin. Jumala on ainakin *Siniliina*-trilogiassa tulkittavissa läsnä olevaksi ja häneen myös viitataan usein. Kristinusko vaikuttaa Topeliuksen saduissa usein taustalla, kun taas *Siniliina*-trilogiassa se on esillä selkeämmin.

4. Siniliina-trilogian kristillisuus

Tässä osiossa käsittelemme yleisesti kristillisyyttä *Siniliina*-trilogiassa. Erittelen trilogiassa esiintyviä kristillisiä piirteitä. Pohdin kristillistä symboliikkaa *Siniliina*-trilogiassa sekä siinä esiintyviä kristillisiä hahmoja ja kristillisiä sanavalintoja.

Tämän jälkeen siirryn seuraavaan alalukuun, missä tarkastelen tarkemmin aiemman luvun piirteiden merkityksiä. Tarkastelen, korostuuko kristillisuus tarinassa niin paljon, että *Siniliina*-trilogiaa voi pitää jopa kristillisenä allegoriana.

4.1 Kristilliset piirteet *Siniliina*-trilogiassa

Miettinen ja myös Ihonen mainitsivat fantasiakirjallisuuden ja Raamatun yhteneväisyyksiä pohtiessaan yhdeksi yhteneväiseksi tekijäksi samanlaiset hahmot, kuten enkelit. *Siniliina*-trilogiassa enkelit ovat myös läsnä hahmoina, joilla on merkitystä tarinan kulussa. Aluksi muut hahmot vain viittaavat enkeleihin. Enkelit tarinassa ovat salaperäisiä olentoja, joihin jotkut keijut voivat törmätä tehtävissään. Heitä myös arvostetaan suuresti ja esimerkiksi Siniliinan emokeiju herkistyy kuullessaan Siniliinan aloittavan työskentelyn keijujen katastrofipalvelussa: “Sitten hän pyyhki silmänsä ja sanoi liikuttuneena, Lapseni sinusta tulee enkelten työtoveri” (LIS35.) Myös Siniliinan työpari Lujaliina toteaa, ettei hän tietäisi mitä sanoa enkeleille heitä kohdatessaan. (LIS 38.) Enkeleitä kuvataan myös keijuja voimakkaampina ja valoisampina. Vain harvat keijut pääsevät tekemisiin enkeleiden kanssa ja heillekin nämä tilanteet ovat yksittäisiä ja merkityksellisiä. Keijut siis arvostavat enkeleitä suuresti. Keijut voivat törmätä enkeleihin katastrofipalvelun tehtävissä. Enkelit ja keijut tekevät siis osin samaa työtä.

Miettinen kuvaa enkeleitä salaperäisinä henkiolentoina, jotka ovat jumalan ulottuvuus ja vertauskuva, jotka havainnollistavat jumalan varjelusta. (Miettinen 2008,122–123). Mielestäni tämä kuvaus kuvaa hyvin myös *Siniliina*-trilogian enkeleitä. Tarinassa enkeli myös esittelee Siniliinan Jumalalle, antamalla tälle tien Jumalan luo. Aiemmin Siniliina on tiennyt tekevänsä töitä Maailman Suunnitelman toteutumiseksi, kuten enkelitkin, mutta ei ole nähnyt tätä Maailman Suunnitelmaa henkilönä. Maailman Suunnitelma paljastuu siis viimeisessä teoksessa

Jumalaksi. Enkelit yhdistetään toisinaan myös keijuihin ulkonäkönsä vuoksi. Molemmat ovat siivekkeitä ja keveitä ja molemmilla on myös samanlaisia ominaisuuksia kuten toisten auttaminen. (Ylönen 2002 43–44). *Siniliina*-trilogiassa enkelit ovat ainakin fyysisesti voimakkaampia, kun keijut, sillä enkeli pystyy nostamaan ihmisen maasta siinä missä kaksi keijua tässä epäonnistuu. Kuitenkin sekä keijut että enkelit auttavat muita ja työskentelevät Jumalalle.

Siniliina-trilogiassa Keijuihin ja enkeleihin viitataan valon lapsina ja Jumala näyttäytyy teoksessa niin ikään valona. Siniliina myös puhuu Annaliinalle ja Eliinalle “Pysykää aina valon lapsina” hyvästellessään heitä (LVS135). Elinaan viitataan valonlapsena laajemmin myös *Löydä itsesi, Siniliina!* teoksen luvun nimissä. Tämän voisi katsoa merkitsevän pysymistä Jumalan lapsina. Siniliinan lausuman lapsille voisi tulkita myös tarkoittavan “pysy aina kristittynä”. Siniliina ei vielä tässä vaiheessa kuitenkaan ole tietoinen Maailman Suunnitelmasta Jumalana, joten hän ei voi toivoa tätä kirjaimellisesti. Kuitenkin toivoessaan lasten pysyvän valon lapsina viittaa hän Maailman Suunnitelmaan ja haluaa lasten elävän sen mukaisesti.

Valoon viitataan *Siniliina*-trilogiassa muutenkin useasti. Yleensä se yhdistetään hyvyteen, kauneuteen, Jumalaan ja keijumaahan. Myös trilogian ulkopuolella valo on usein symboloinut Jumalaa, Jumaluutta ja henkisyyttä. (Biedermann 1993,394.) Raamatussa Kristus on myös sanonut “minä olen maailman valo” (Biedermann 1993, 295.) Lukujen nimissä viitataan usein myös ihmeisiin, joten valo ei ole ainoa toistuva kristillisen merkityksen tarinassa omaava sana, johon otsikkotasolla viitataan.

Enkelit ja keijut kuvataan läpi tarinan valontakuisina, jotka kirjasarjan lopun sanahakemistossa mainitaan Maailman Suunnitelman palvelijoiksi (LVS,149). Näin ollen teosten hyvien voimien ja päähenkilön voidaan katsoa olevan Jumalan palvelijoita, jolloin myös näiden henkilöiden esittämät elämää koskevat pohdinnat ja arvomaailma voidaan liittää kristinuskoon. *Siniliina*-trilogian pohdinnassa myös usein viitataan Maailman Suunnitelmaan ja asiat, jotka nähdään oikeina ja tavoiteltavina yhdistetään siihen lähes aina. Keijujen kerrotaan myös syntyvän valosta ja palaavan kirkkauteen, kun aika on täysi kuten keijukaiskuningatar lopulta tekee “Kirkkauteen. Me keijut synnymme valosta ja valoon me palaamme, kun aika on täysi.” (LIS,41) Tämän voi valon symboliikan perusteella tulkita merkitsevän keijujen syntyvän Jumalasta ja palaavan hänen luokseen kuollessaan.

Keijujen keskuudessa ei puhuta sinällään mitään taivaasta, mutta valoon paluu voi symboloida myös sitä. Kuitenkin ihmisten kuollessa puhutaan taivaasta kuten mainitsin jo aiemmin. Tarinassa Siniliina auttaa Mari-mummoa toimien tälle saattohoitajana. Mari-mummo toteaa ensimmäisenä keijulle “Herra, joko hyö tulliit, miu auttajain?” (LIS,101) mikä viittaa suoraan Jumalaan ja kuolemaan. Mummoa auttaessaan Siniliina kohtaa saattajaenkeli Asarelin, joka toteaa työkseen saattavansa Kuninkaan ystävät rajan yli. Hän mainitsee vielä puhuvansa nimenomaan kuolemasta. (LIS 102–103) Jumalaan viitataan myös kuninkaana niin tässä viittauksessa, kun muutenkin seuraavassa teoksessa. Viittauksesta voi päätellä Mari-mummon menevän siis lopulta taivaaseen. Kristinusko näkyy *Siniliina*-trilogiassa, siis paitsi kristillisissä hahmoissa kuten enkeleissä ja Jumalan olemassaolona, myös ulottuvuuksissa, koska taivaaseen viitataan todellisena.

Siniliina-trilogian loppupuolella syntyy myös lapsi, joka nimetään Valoliinaksi. Hänen nimeään voi myös pitää viitteenä Jumalaan. Valo on tarinassa synonyymi myös uskonnolle, keijujen ollessa valon palvelijoita ja Jumalan ollessa valon kuningas. Liina on tyypillinen nimen loppuosa keijumaassa, kuten Siniliinasta tai hänen ystävästään Rosaliinasta voi päätellä. Lasta kutsutaan Valoliinaksi, koska se tämä nimi tuntui emokeijusta oikealta. Lapsen syntymän kerrotaan tuovan paljon iloa ja toivoa keijukansalle. Tätä voi pitää vertauskuvana Jeesuksen syntymälle Raamatussa, koska molempiin syntymiin liitetään toivo. “Valoliina kiertäisi kaikkien käsivarsilla, jokainen pitäisi sitä sylissään, siirtäisi häneen omaa rakkauttaan. Valoliina oli koko keijukansan uutukainen, merkki siitä, että hyvä tavallinen elämä oli jälleen alkamassa” (LVS 131.) Lapsen kerrotaan myös loistavan kirkkaana, mikä korostaa sen erityisyyttä ja viittaa myös valoon ja siten Jumalaan.

Lisäksi emokeiju löytää lapsen retkellä vuoristoon “kaiken valon sydäimestä” (LVS 131). Lapsen löytymiseen liittyy myös haastetta emokeijun kokiessa katoavansa itse valoon ja hänelle tilanne on jopa pelottava “Hän oli päättänyt kestää. Ja hänen kärsivällisyytensä palkittiin. Yhtäkkiä hänen ääri viivansa palautuivat. Sitten Emokeiju tuns vierellään liikettä. Siinä makasi pieni uutukainen. Uusi valonlapsi oli syntynyt.” (LVS 131.) Sekä Jeesuksen että Valoliinan syntymään liittyy siis myös yliluonnollinen tarina. Juuri ennen Valoliinan syntyä Keijukaiskuningatar toivoo yhteisöön uutukaisia, jotta arkinen elämä palautuisi sodan jälkeen. Lapsen syntymän voi siis nähdä siksikin hyvän arjen paluuna. Keijukaiskuningatar myös sanoo

tavallisen arjen olevan ihmeistä suurin, joten tämän voi katsoa myös korostavan Valoliinan ihmeellisyyttä tämän arjen palauttajana. (LVS 130)

Siniliina-Trilogiassa sodan pysäyttää lopulta uhrautuminen. Vaikka henkensä trilogiassa uhraa lapsi, täysikasvuisen miehen sijaan, voidaan se yhdistää kristinuskoon ja Jeesuksen uhrautumiseen. Myös Jeesuksen uhrautuminen on kristinuskossa mullistava tapahtuma ja molempiin uhrauksiin liitetään rakkaus. Mietteisestä uhrautuva rakkaus on syvästi kristillinen ajatus, mutta myös esimerkiksi unohtava äidinrakkaus on tuttu kaikille kulttuuriympäristöstä ja uskonnosta riippumatta. (Miettinen 2008,74.) *Siniliina*-trilogiassa pieni piinalapsi uhraa itsensä pelastaakseen johtajansa ja teko järkyttää keijut ja piinat niin, ettei pahojen joukkojen johtajan sanoilla ole enää heihin vaikutusta. Koski kuvaa tätä tapahtumaa sanomalla että "Ilman uhrauksia ei hyvä voita. Tarvitaan vilpitiön rakkaudenteko, koska rakkaudessa ei ole tilaa pahalle ja siksi se lakkaa olemasta" (Koski 2004S.26.) Hänkin korostaa siis uhrauksen yhteydessä rakkautta.

Molemmissa tapauksissa voidaan siis puhua rakkauden voimasta ja sen ilmenemisestä uhrauksen muodossa. Pikku-piinan uhrautuminen on myös jokaista hahmoa järkyttävä tapahtuma, joka muuttaa kaiken. Jeesuksen kuolema on myös tällainen tapahtuma kristinuskolle. Hyvän voimat aluksi lamaantumat tapahtuman johdosta ja myöhemmin heidän tuntemuksensa puetaan sanoiksi: "-Toivummeko tästä koskaan? -En tiedä, Siniliina sanoi- mutta menetyksen arvoiseksi voi yrittää tulla." (LVS 124) Mielestäni tässä toteamuksessa on samaa myös kristinuskon kanssa. Jeesuksen koetaan kuolleen jokaisen puolesta ja uskovainen voi tuntea, että hänen täytyy olla tämän uhrauksen arvoinen elämällä mahdollisimman hyvä ja kristinuskon arvoja noudattava elämä.

Siniliina-trilogian päähenkilön voi myös nähdä pelastajana. Hän kasvaa teosten aikana tehtäviinsä, joihin liittyy olennaisella tavalla muiden auttaminen. Lopulta hän on myös ydinaseamassa selvittämässä konfliktia hyvän ja pahan voimien välillä ja käytännössä pelastaa Piinon kansan. Siniliinan ystävä sanoo hänelle "Minulla on kummallinen tunne, kun katson sinua. Aavistan, että teet vielä jotain suurta, sinä pelastat jotain, ehkä koko Keijumaan." (LIS,65) Tämän tyyppisiä huomioita on pitkin trilogiaa muitakin. Näillä huomioilla pohjustetaan mielestäni Siniliinan roolia keijumaan pelastuksessa ja ylipäätään pelastajana, sillä hän pelastaa myös lukuisia ihmisiä ja eläimiä. Tämä voi kuitenkin viitata myös hänen

lopulliseen rooliinsa kansansa johtajana. Raamatussa pelastajan roolissa on Jeesus ja pelastajahahmot ovat myös fantasiakirjallisuudelle tyypillisiä. (Miettinen 2008,154). Näen Siniliinan muistuttavan hahmona enemmän Jeesusta kuin perinteistä fantasiakirjallisuuden sankaria, koska hän ei käy mitään aseellista taistelua pahaa vastaan. Siniliina voittaa pahan voimat käytännössä hyvyydellään, kun usein fantasiakirjallisuudessa paha voitetaan fyysisessä taistelussa.

Keijukaiskuningatar kuulee trilogian viimeisessä osassa myös oletettavasti Jumalan äänen: "Yhtäkkiä hän erotti ensin läsnäolon ja sitten äänen - äänen, joka oli hiljainen, vieno ja tosi. Ääni sanoi: -oletko ajatellut, että sinä olet jo liian kirkas? ... Keijukaiskuningatar ei pystynyt sanomaan mitään. Hän ihmetteli äänen erillisyyttä. Se ei ollut hänen oma ajatuksensa. Se ei ollut mitään, minkä hän olisi tuntenut. Kuitenkin hän tiesi, että se oli ehdottomasti totta. (LVS, 98) Keijujen sanotaan palaavan lopulta kirkkauteen ja ääni jatkaa "Seuraajasi ei ole vielä valmis"(LVS,99.) Keijukaiskuningatar on siis lähestymässä tätä hetkeä liian pian. Tarinassa ei ole kerrottu Siniliinan tulevasta osasta keijukaiskuningattarena ennen tätä, mutta silti ääni tietää siitä. Tarina ei myöskään paljasta, onko keijukaiskuningatar tiennyt Siniliinan seuraajakseen, mutta hän kokee äänen puhuvan totta. Yhdistäisin äänen Jumalaan koska se herättää Keijukaiskuningattaressa voimakkaita tunteita, on kaikkitietävä ja kuuluu sisältä.

Äänen johdosta Kuningatar kokee iloa siitä, että saa itsekin oppia vielä uutta ja että myös häntä neuvotaan. Keijukaiskuningatar on myös kansansa korkein auktoriteetti, hän tietää aina miten toimia ja neuvoo alamaisiaan. Tällä kertaa hän kuitenkin tuntee äänen auttavan häntä.

Tarinassa ei ole Maailman Suunnitelman lisäksi mainittu mitään muuta voimaa, jonka voisi nähdä ylittävän Keijukaiskuningattaren auktoriteetin.

Satunnaisesti *Siniliina*-trilogiassa käytetään myös kristinuskoon viittaavia sanoja kuten "siunattu" (LIS,22.) tai "jumalan kiitos" Ja "luojan kiitos" (LIS,79.) Myös aiemmin mainittu Mari-mummo puhuu ennen kuolemaansa toistuvasti Herrasta ja sivuhahmot antavat ymmärtää hänen puhuneen myös enkeleistä ja keijuista. Raamatun yleismaailmallisen ja kulttuurisen aseman vuoksi raamatullisia viittauksia esiintyy ylipäätään arjessamme paljon (Korpua 2016,37.) Sanoisin näiden ilmaisujen tässä tapauksessa tuovan ilmi teosten kristillisyyttä, koska *Siniliina*-trilogiassa on varsin vähän ihmisten keskinäistä puhelua ylipäätään ja siihen nähden

tarinan dialogi sisältää paljon kristillisiä viittauksia. Kun näiden viittausten joukkoon laskee myös toistuvat valoon ja Maailman Suunnitelmaan liittyvät lausahdukset keijujen parissa, voiteosten dialogissa sanoa näiden kristinuskoon liitännäisten sanontojen jopa painottuvan. Lähes jokaiseen arkikeskusteluun liitetään jonkinlainen viittaus tai kristillinen merkitys, ainakin viimeisessä osassa. Viittauksia on toki pitkin koko *Siniliina*-trilogiaa.

Mari-mummon kuoleman jälkeen Siniliina ratsastaa yhdessä Lujaliinan kanssa kohti reaalimaailmaa: varsat nousevat jopa hetkeksi ilmaan. Tätä näkyä todistaa joukko ihmisiä, jotka pohtivat näkemäänsä yhdistäen sen Mari-mummon kuolemaan ja tämän aiempiin puheisiin Jumalasta, enkeleistä ja keijuista. Ihmiset eivät näe keijuja, mutta ovat näkevinään siivet varsojen selässä. Tapahtumaan myös viitataan ihmeenä “Sen ihmeen näki monta raavasta miestä”. (LIS 108) Tämä ei ole ainoa reaalimaailman ihmisille selittämätön Siniliinan aiheuttama tapahtuma, jonka ihmiset tulkitsevat kristilliseksi ihmeeksi. Siniliina myös pelastaa Lujaliinan kanssa parvekkeelta putoavan lapsen hidastamalla tämän putoamista niin ettei hän maahan tipahtaessaan satuta itseään. Pojan äiti toistelee “Jumalan kiitos” (LIS 79- sanontaa huomattessaan poikansa olevan elossa. Poika toteaa hänelle lentäneensä ja äiti sanoo olevansa varma, että enkelit auttoivat häntä. Paikalle kerääntyy joukko ihmisiä, sillä poika putosi seitsemännestä kerroksesta. Pojan äiti liittyy lapsensa pelastumisen enkeleihin ja Jumalaan ja kiittää näkymättömiä enkeleitä siitä, että sai pitää lapsensa.

Molemmissa tapahtumissa puhutaan ihmeistä ja ne oletettavasti saavat tapahtuman näkijät pohtimaan uskonnollisia kysymyksiä. Tarinassa esiintyviä Siniliinan tekemiä niin sanottuja ihmeitä voisi myös pitää kristillisenä piirteenä, koska ihmiset voivat kokea ne tositteena jonkin yliluonnollisen olemassaolosta ja he puheissaan yhdistävät ne kristinuskoon.

Usein tarinassa viitataan myös veteen, puhdistavana ja Keijuille tärkeänä seikkana. Puhtaus on keijuille selviytymisen kannalta tärkeämpää kuin ravinto. “Keijut kävivät putouksilla päivittäin, toisinaan montakin kertaa. Puhtaus oli heille tärkeämpää kuin ruoka. Ilman ruokaa keiju saattoi tulla toimeen päiväkausia, kunhan vain sai juotavaa, mutta ilman uimisen suomaa puhtauden tunnetta keiju ei selviytynyt” (LMS s.16) Keijut kuvataankin usein uimassa ja vesileikeissä, kun taas ruokailun tai muiden perustarpeiden kuvailu on harvinaista. Palatessaan matkaltaan Siniliina myös ensimmäisenä peseytyy Keijukaiskuningattaren ehdotuksesta “Olet väsynyt ja tunnet itsesi varmasti likaiseksi. Mene peseytymään, Siniliina.” (LIS 7) Siniliina reagoi tähän

ehdotukseen katsomalla itseään ja huomaa olevansa liasta harmaa. Kuningatar kertoo valon paljastavan lian. Kristinuskossa vesi symboloi niin ikään puhtautta ja kasteessa se pesee pois synnin (Biedermann 1993,407.) Peseytymistä kuvataan puhdistavana, virkistävänä ja uudistavana ja veden merkityksiä ja vaikutuksia keijuille voisi verrata kasteeseen kristitylle. Vesi on myös ainoa elementti, jolla on keijuille jokin erityinen merkitys. Puhdistava vaikutus ei ole vain fyysinen, koska peseytyminen virkistää ja ravitsee keijuja. Kun puhtauden yhdistää kirkkauteen ja valon symboliikkaan teoksissa vahvistuu sen rituaalinen ja uskonnollinen merkitys. Näin esimerkiksi silloin kuin valo on lian paljastaja, kuten Jumala on synnin paljastaja, jonka vesi sitten puhdistaa. Mielestäni lika ja puhdistumisen tarve ovat tarinassa henkisiä asioita. Ensimmäisen viittauksen sanavalinta puhtauden tunne, jota ilman keiju ei selviä, viittaisi psykologiseen tarpeeseen fyysisen sijaan. Samoin erityinen likaantuminen matkalla pois valonmaasta viittaisi henkisyteen. Siitä voi päätellä etäisyyden valonmaahan likaavan keijua, koska vettä on saatavilla kaikkialla.

Sekä Siniliina että hänen kohtaamansa hahmot kokevat ongelmia elämässään. Näitä ongelmia ja suuria kysymyksiä pohditaan yhdessä muiden kanssa, samalla kun haetaan omaa paikkaa ja tarkoitusta maailmassa. Myös Koski kuvailee *Siniliina*-trilogiaa pohdiskelevaksi ja nimeää Siniliinan tehtäväksi trilogiassa saattaa ihmiset, jotka ovat eksyksissä muuttamaan elämänsä suuntaa oikeisiin uomiin. (Koski 2004,25). Aiemmin kerroin jo, että tällaisten perimmäisten kysymysten esittäminen on myös kristilliselle tekstille tyypillistä, sillä siinä pyritään antamaan ihmisille vastauksia siihen, miten elää ja miksi me ylipäättään olemme olemassa. Fantasiakirjallisuuden ja kristillisen tekstin lisäksi on kuitenkin mainittava, etteivät lastenkirjallisuuden filosofiset ja ideologiset kysymykset ylipäättään eroa aikuisten kirjallisuudesta juurikaan, vaan peruskysymykset ovat samoja. (Korolainen 2001,326).

Uskonnon ja kirjallisuuden yleisenä erona voidaan pitää sitä, että kirjallisuudessa esitetään usein kiusallisia kysymyksiä ilman yksiselitteisiä vastauksia. (Ihonen 2006,150). *Siniliina*-trilogian katsoisin muistuttavan tältä osin enemmän uskonnollista tekstiä. Yleensä Siniliinan kysymyksiin annetaan selkeitä vastauksia, jotka mainitaan osaksi Maailman Suunnitelmaa. Trilogiassa monet yksiselitteiset vastaukset liitetään siten Jumalaan.

Näitä tilanteita on runsaasti pitkin kirjasarjaa ja ainainen vastausten nopea löytyminen ja kyseenalaistamattomuus on mielestäni myös harmillinen piirre. Asiat esitetään

mustavalkoisesti joko hyvänä tai pahana.. Keijukaiskuningatar neuvo Siniliinaa eniten näiden kysymysten kanssa ja Siniliina aina luottaa tämän sanoihin heti, vaikkei niitä aluksi ymmärtäisikään. Tekstissä ei siis juuri näe harmaan sävyjä. Tämä asioiden yksiselitteisyys ja kristillisten piirteiden paljous tarinassa antaa sille hyvin uskonnollisen sävyn.

4.2 Valonmaa, keijujen yhteisö ja Siniliina

Nikolajevan määrittelee seitsemän piirrettä jotka näkyvät utoopisen lastenkirjallisuuden maailmoissa. Olennaisimpina piirteinä *Siniliina*-trilogiassa näkyvät miljöön tärkeys sekä kodin merkitys, jotka ilmenevät mielestäni tarinassa limittäin. Keijujen koti eli Valonmaa on asukkailleen hyvin merkityksellinen. Sen tärkeyss ei myöskään vähene Siniliinalle tämän tutustuessa muuhun maailmaan, vain päinvastoin tuntuu kasvavan. Palattuaan matkaltaan Siniliina sanoo oppineensa että: ”tärkeintä on aina olla valonlapsi, säilyttää yhteys Valonmaahan. Ilman sitä vahvinkaan ei selviä.” (LIS 12). Tässä lainauksessa ilmenee keijujen tarvitsevan Valonmaata selviytyäkseen. Koti ja siihen kuuluminen kuvataan jopa kaikkein tärkeimpänä. Keijumaan kuvailu trilogiassa on tunteellista ja korostettua. Miljöön kuvailussa on havaittavissa ylistystä ja jopa hartautta. Tämä kuvailu koskee vain Keijumaata eikä lainkaan primaarimaailmaa, mikä vielä korostaa Keijumaan utopisuutta.

“Täältä näki hyvin, miten valkoiset vuoret kaareutuivat Keijumaan ympärille kuin suojaamaan sitä varjojen maasta tulevilta kylmiltä tuuilta.” (LMS 9) Tämä lainaus kertoo mielestäni Keijumaan autonomisuudesta muuhun maailmaan nähden. Sitä suojaavat vuoret, jotka erottavat sen naapurimaasta. Keijumaa ei ole riippuvainen mistään muusta valtiosta. Sen voi sanoa olevan omavarainen, tai ainakaan mikään tarinassa ei viittaa muuhun. Sen kuvailu korostaa erityisyyttä ja eristyneisyyttä ja halua pysyä erillään muusta maailmasta. Tarinassa ei myöskään kertaakaan ilmaista keijujen tekevän kauppaa tai muutenkaan olevan riippuvaisia muista maailmansa ulkopuolista tuotteista, tai asioista. Keijut ystävystyvät kyllä lopulta piinojen kanssa ja heidän välilleen syntyy jonkinlainen symbioosi. “Hän tiesi, että hän tulisi aina tarvitsemaan piinoja, samoin kun he tarvitsisivat liinoja.”(LVS 125) Tarinassa ei eritellä miten kansat toisiaan tarvitsevat, mutta heidän ystävyytensä sanotaan olleen kirjoitettu Maailman Suunnitelmaan. Keijuihin viitataan lainauksessa Liinoina koska se sopii hyvin piinojen nimeen. Keijujen nimet ovat myös usein liinaloppuisia, kuten Siniliina.

Yhdistäisin Keijumaan kuvailuun myös yleisen harmonisuuden piirteen, koska se kuvataan aina positiivisessa valossa ja lisäksi muusta maailmasta erillisenä. Varsinkin trilogian ensimmäisessä osassa Siniliina pohtii Keijumaan yhteydessä usein huolettomaan lapsuuteen liittyviä piirteitä kuten leikkiä ja uintia. Myöhemmin kun päähenkilö kypsyy, pohdintaan yhdistyy myös halu suojella maailmaa ja sen asukkaita. Läpi tarinan Keijumaata kuvaillaan aina häikäisevän kauniina. "Siniliina sulki silmänsä. Hänen edessään leviävä kauneus tuntui melkein kestävämmältä." (LIS 7) Tarinan aikana Keijumaahan ei liitetä minkäänlaista rumuutta tai mitään negatiivista.

Utoopisessa kuvailussa keskitytään yleensä luontoon, puihin, puutarhoihin ja niittyihin. (Nikolajeva 2000, 21). Trilogiassa Keijumaan kuvailuissa keskitytään yleensä nimenomaan luontoon ja erityisesti puutarhoihin: "Kuningattaren palatsiin oli mentävä valtaviin puutarhakäytävien ja ihmeellisten sisäpihojen kautta. Siniliina ei ikinä ollut nähnyt mitään näin kaunista ja täydellistä." (LMS, 21.) Silloinkin kun teos kuvailee rakennusta kuten tässä tapauksessa palatsia, on päähuomio kuitenkin puutarhoissa. Lähes kaikki keijumaan kuvailu koskee ulkotiloja. Myös *täydellisyys* ja *kauneus* ovat toistuvasti Keijumaan yhteydessä käytettyjä sanoja, jotka korostavat harmonisuutta.

Keijumaan kuvailuun liitetään myös värit. Värit ovat ensimmäinen asia, joita Siniliina kaipaa primaari maailmassa ollessaan, niiden puute tuntuu hänestä aluksi jopa pelottavalta. Siniliina pohtii Keijumaan satumaisia värejä tähän tapaan: "Päivällä valkeaa kultaa punaista vihreää sinistä, yöllä valkeata hopeaa sinistä turkoosia lilaa; kaikkia sävyjä, kaikkia värejä. Ja valoa joka hetki." (LMS 38.) Värit ovat merkityksellisiä keijuille myös kansana. Jokaisella keijulla on nimittäin oma värinsä, joskaan tarina ei kerro mitä tällä tarkoitetaan. Myös valo on toistuvassa osassa Keijumaan kuvailussa ja samoin se liitetään voimakkaasti keijuihin. Valoon, kuten väreihinkin liitetään myös kauneus." Hän huomasi pelänneensä eniten, että hänen pitäisi elää sellaisessa maailmassa, jossa ei olisi värien suomaa virkistystä." (LMS 57.) Tästä lainauksesta voi päätellä, että primaarisen maailman värit eivät ole yhtä voimakkaita kuin Keijumaassa, vaikka Siniliina löytää kauneutta myös primaarimaailman maisemista. Värejä kuvaillaan virkistävinä, mikä kuvastaa värien ja valon tuoman kauneuden arvoa Keijumaan asukkaille. Myös valon kuvataan olevan Keijumaassa kirkkaampaa: "Hän ei voinut muistaa, että valo saattoi olla näin kirkasta." (LIS,7.) Mielestäni Keijumaan värien, valon ja luonnon kuvailu kertoo sen harmonisuudesta. Yhdessä Siniliinan Keijumaata koskevan pohdinnan

kanssa näkisin näiden esimerkkien myös synnyttävän Nikolajevan mainitseman yleisen viattomuuden tunteen. Keijumaahan yhdistetään viattomia, nuoruuteen liitettyjä asioita ja kauniita harmonisia piirteitä.

Kuten Nikolajeva kertoi, ei utooppisessa kirjallisuudessa, joka on suunnattu lapsille tai nuorille, esiinny seksuaalista kuvailua tai yleensä myöskään kuolemaa. (Nicolajeva 2000, 28). Trilogiassa seksuaalisuuteen ei viitata ollenkaan, mutta Nikolajevan jaottelusta poiketen kuolemaan kyllä viitataan. Kuolema Keijumaassa kuvataan kuitenkin jonkin ulkopuolisen uhan aiheuttamaksi. Erään keijun emokeiju löydetään kuolleena pahan olennon tappamana. Tässäkin tapauksessa olento elää kuitenkin syrjässä Keijumaasta, sen liepeillä. Tekstistä saa sen kuvan, ettei itse Keijumaan sisällä ole kuolemaa tai ainakaan se ei ole siellä tavallista. Emokeijun kuolema tulee keijuille järkytyksenä, kuin uutena asiana. Kuitenkin on tietoa myös keijuista, jotka tuhoutuvat toimiessaan keijujen arvojen vastaisesti. Kuolemaa ei siis kuvailla normaalina elämänkulkuun liittyvänä asiana. Kuoleman kuvailu ei ole realistista, eikä sen olemassaolo riko yleistä harmoniaa kuin hetkeksi. Esimerkiksi Emokeijun kuoleman jälkeen ei kuvata hautajaisia tai keijujen surunkäsittelyä. Poikkeus on viimeisen teoksen lopussa tapahtuma pienen lapsen kuolema jota ei sivuuteta nopeasti.

Primaari Maailmassa kuoleman kuvailu on erillaista, mikä korostaa Keijumaan luonnetta idyllisenä, utooppisena satumailmana. Mari-mummon kuolema kuvaillaan luonnollisena elämän kiertokulkuun kuuluvana asiana. Reaalimaailman hahmojen tarinoihin liittyy myös enemmän kuolemaa esimerkiksi Eliinan ollessa orpo ja hahmojen kokiessa hengenvaarallisia tilanteita joissa Siniliina heitä auttaa. Keijut palaavat kyllä tarinassa kirkkauteen saavuttaessaan tarpeeksi korkean valonmäärän, mutta tämäkin esitellään tarinassa ainakin Siniliinalle uutena asiana Keijukaiskuningattaren mennessä kirkkauteen.

Maailmasta kerrottu voidaan liittää myös sen kansaan, mikä korostaa näiden kahden yhteyttä ja luo kuvaa idyllistä, sillä idyllisissä teksteissä hahmot ovat läheisissä tekemisissä luonnon kanssa. Idyllisyyteen voi siis liittää yhteenkuuluvuuden miljöön kanssa. (Nicolajeva 2000, 21). Yleensä idyllisen lastenkirjallisuuden tapahtumat sijoittuvat kesään ja sää on aina hyvä, ellei satunnaista myrskyä käytetä yleensä symboloimaan hahmon mielentilaa. Vuodenajat ovat teoksissa läsnä vain primaari maailmassa ja talvea kuvaillaan päähenkilöä uhkaavana vaarana.

Keijumaan sisäinen ajankulku jää teoksissa epäselväksi. Siellä vallitsee teosten ajan kesä ja kaunis sää.

Myös päinvastaisena Keijumaan leikeille ja juhlille, primaari maailman tapahtumat keskittyvät kriisitilanteisiin ja ongelmiin kuten perheväkivallan kuvaukseen. Nämä tilanteet eivät ole ainoita primaarimaailman tapahtumia mutta fokus on kuitenkin niissä. Tämä mielestäni vielä korostaa sekundaarisen maailman utooppisuutta tekstissä. Keijumaassa painopiste on päinvastoin positiivisissa tapahtumissa. Primaari maailmaan viitataan teoksissa myös aineenmaailmana. Tämä viittaus tuo mieleen Keijumaan henkisenä maailmana, sen ollessa erilainen primaari maailmaan nähden.

Keijumaan kuvaus muuttuu tarinan edetessä. Itse maailmaan yhdistetään läpi teosten samalla tavalla positiivisia tunteita, mutta ulkopuolelta sinne löytää tiensä myös paha ja sen tuomat vaarat ja sodat. Keijumaa symboloi teoksissa vahvasti hyvyyttä ja siellä elää vain hyvä keijujen kansa. Siniliina oppii tarinan aikana, ettei Keijumaan harmonisuus ole itsestään selvä asia. Kuvailu saa näin realistisemmän sävyn. Keijumaa ei siis pysy haavoittumattomana utopiana, jossa kaikki on idyllisen muuttumatonta ja aurinkoista. Kuitenkin myös sotatilanteita kuvatessa ja läpi koko tarinan, keijut hahmona säilyvät harmonisina ja ihanteellisina, joten kaikki utopistisuus heihin liittyen ei myöskään katoa.

Keijumaata voisi pitää myö kristillisenä ulottuvuutena tarinassa. Korpua mukaan kuuluisin paratiisi tai niin sanottu utopia on Raamatussa esitetty Eedenin puutarha. Eedenin puutarhaa hän kuvaa iloiseksi, ihanaksi seuduksi, joka on yhtäaikaisesti onnellinen olotila ja onnellinen paikka, kuten utopia. Raamatussa tämä paratiisi on usein lähtökohta ja taivas päätepiste, mutta paratiisiin, taivaan ja Eedenin puutarhan kuvailut myös sekoittuvat ajoittain toisiinsa. (Korpua 2016,70,73). Keijumaassa on paljon utopiaan liitettyjä piirteitä ja näkisin että se voisi olla myös tarkoituksellinen metafora Eedenin puutarhalle. Tätä tukee myös keijujen siirtyminen kuoltuaan kirkkauteen. Keijumaa on onnellinen, utopinen paikka ja tila, mutta sen jälkeen siirrytään kuitenkin taivaaseen, joka on päätepiste.

Hilkka Ylönen mainitsee keijujen saduissa olevan läpikuultavan kevyitä, siivekkäitä, karkeloivia ja hyvän palvelijoita. Hänestä keijut myös pysyvät suunnilleen samanlaisena sadusta toiseen. (Ylönen 2000,38). Suvi Niinisalo on kirjoittanut keijuista teoksen *Keijukaisten*

lähteillä. Teoksessaan hän mainitsee kirjallisuuden keijujen olevan usein viattomia ja harmittomia (Niinisalo 2004,22.) Myös *Siniliina*-trilogiassa keijut ovat hyvän palvelijoita. Kuten aiemmin mainitsin johdannossa, Frangén itse on sanonut halunneensa kertoa tarinan hahmosta, jonka jokainen teko pyrkii tuottamaan hyvää. Viattomuus ja harmittomuuskin sopii trilogian keijuihin sillä he pyrkivät auttamaan muita ja välttelemään harmin tuottamista ja vihaa.

Siniliina ja *Rosaliina* pohtivat tarinassa pahan voimista kuullessaan, tuleeko heidän oppia vihaamaan: "Minä pelkään vihaa. En haluaisi sitä." (LIS 21) Keijujen yhteydessä ei siis yleensä mainita negatiivisena pidettyjä tunteita ja ne näyttävät olevan heille melko tuntemattomia, mikä antaa heistä viattoman kuvan. Hyvän palvelijana toimiminen kuvaa kuitenkin *Siniliina*-trilogian keijuja aiemmista esimerkeistä parhaiten. Keijuista käytetään *Siniliina*-trilogiassa myös nimityksiä valon ja Maailman Suunnitelman palvelijat. Nämä nimitykset viittaavat Jumalaan. Keijut ovat siis Jumalan palvelijoita. Keijut ovat myös olemassa palvellakseen muita hyvillä teoilla ja auttaakseen. Arvot ovat keijuille tärkeitä, he pyrkivät kaikessa noudattamaan Maailman Suunnitelmaa, mikä käytännössä tarkoittaa elämistä tiettyjen yhteisön omaksumien arvojen mukaan, jotka liitetään Maailman Suunnitelmaan.

Keijut siis arvostavat hyvyyttä. Esimerkiksi *Siniliina* tarkastelee *Masaliinaa* tarinan alussa ihailien ja toteaa "Sileät, ehjät korvat kertoivat, että *Masaliina* oli hyvä" (LMS 7). Korvat, kuten aiemmin mainitsin, näyttävät kuinka hyvä kukin keiju on. *Siniliina* kertoo myös *Annaliinalle* että "yleensä keijut karttavat pahoja asioita kuin myrkkyä." (LMS 119) Keijut pyrkivät karttamaan pahuutta ja ihailevat hyvyyttä muissa keijuissa. Toistuvasti toisille paha mieltä tuottava keiju myös lopulta tuhoutuu. Mikäli keiju on tuhoutumisen partaalla, hänet voi pelastaa keskusteleminen erityisen valoisan keijun kanssa. (LMS 15). Valo yhdistetään keijujen kohdalla hyvyyteen, eli tuhoutuvan keijun voi pelastaa toinen erityisen hyvä keiju. Keijujen ei siis ole mahdollista sekä toimia arvojaan vastaan tekemällä toisille paha, että selviytyä.

Keijujen elämä on tarkoituksellista. Jokaisella keijulla on oma tehtävänsä yhteisössä, joka tulee löytää. *Keijukaiskuningatar* jopa mainitsee, ettei tehtävän löytäminen ja suorittaminen ole keijulle koskaan "pelkkä tottelevaisuus kysymys. Kysymys on keijun koko elämästä, keijun olemassaolosta, sillä keiju lakkaa olemasta, ellei hän löydä tehtävänsä." (LIS 10) Tämä yhdessä korvien irtoamisen ja siitä seuraavan tuhoutumisen kanssa kertoo myös keijuyhteisöön liittyvästä ankaruudesta ja kollektiivisuudesta. Jokaisella on oma tehtävänsä yhteisössä ja

mikäli yksilö ei löydä tätä tehtäväänsä tai toimii yhteisön arvoja vastaan, hän lakkaa olemasta. “Sinä olet valmis keijun hyvään osaan: uskollisuuteen. Valmis keiju haluaa suorittaa työnsä ja päästä perille.” (LMS 29) Tässä viittauksessa keijukaiskuningatar neuvoo Siniliinaa ennen tämän matkalle lähtöä. Tämä neuvo kiteyttää hyvin keijujen tarkoituksen ja arvomaailman. He ovat ennenkaikkea uskollisia yhteisölleen ja sen arvoille ja joko noudattavat näitä arvoja tai tuhoutuvat.

Jo aiemmin mainittu matka on keijukansalle perinteikäs traditio. Traditioiden ajatellaan kuvastavan sitä, millaisia elämänkulkuun liittyviä asioita pidetään arvokkaina, sillä perinteiden avulla pyritään ainakin jonkinasteisen jatkuvuuden varmentamiseen. (Korkiakangas 1999, 156). Matkan merkitys keijukansalle tärkeänä traditiona näkyy sitä edeltävissä valmisteluissa ja miten niihin suhtaudutaan. Ennen itse matkalle lähtöä on Siniliinan mentävä Keijukaiskuningattaren vastaanotolle. Jokainen keiju käy vastaanotolla ennen matkaansa. Vastaanottoa seuraa perinteinen juhla, jonka yksi tarkoitus on valmistella jokainen keiju omaan matkaansa. Juhla etenee perinteiden mukaisesti ja siihen sisältyy aina tiettyjä asioita, kuten keijukaiskuningattaren ja matkalle lähtijän puhe. Seuraamalla tapahtumien kulkua, myös tulevat matkaajat tietävät, miten toimia omassa matkaa edeltävässä juhlassaan. Matkaan liittyy siis rituaaleja, jotka toistuvat ennen jokaista matkaa. Nämä rituaalit opitaan osallistumalla muiden keijujen matkaa edeltävään juhlaan ja seuraamalla sen kulkua. Juhlia voi myös pitää yleisesti arvojen vakiinnuttajina, jotka luovat menneisyyttä (Syrjämaa 2003, 8.) Juhlan liittämistä matkan alkuun voi siis pitää esimerkkinä sen sisältämästä merkityksestä keijuille. Keijujen mainitaan tarinassa rakastavan juhlia ja näen myös juhlat yhtenä keijuyhteisöä yhteen sitovana traditiona.

Mielestäni keijujen yhteisö on myös uskonnollinen. Keijujen yhteisö on verrattavissa kirkkoon. Kirkon perustaksi voi nähdä ihmisten samanarvoisen kohtelun ja yhtäläisyyden Jumalan edessä. Tämä on selkeää myös keijuilla. Kaikki yhteisössä ovat samanarvoisia ja kaikki elolliset nimetään Maailman Suunnitelmaan kuuluviksi. Kirkon on myös kannettava vastuuta niistä, joita ei muuten auteta. Läpi tarinan, Siniliina, yhdessä työparinsa Lujaliinan kanssa auttaa lukemattomia kertoja pyyteettömästi toisia. Kirkon auttamistyön oikeutus nousee Uudesta Testamentista ja Jeesuksen esimerkistä ja vapaaehtoistoiminta perustuu kristinuskon ajatukseen, että kaikki ihmiset ovat lähimmäisiä. Avun antaminen on siis kristilliseen rakkauteen perustuvaa. (Ripatti 2001,17,25). Keijuille auttaminen on Maailman Suunnitelmaan

eli Jumalaan perustuvaa. Auttaminen on mainittu jopa keijujen olemassaolon syyksi. “Olet tehnyt hyvän matkan, Siniliina, matkan, joka ei maailmansuunnitelman mukaan ei koskaan pääty. Se jatkuu aina niissä ihmisissä, joita autoit. Ja edellään niissä uusissa ihmisissä, joille he puolestaan ovat avuksi.” (LIS 8) Tässäkin Keijukaiskuningattaren puheessa mainitaan auttamisen tärkeydestä, koska ihmiset, joita Siniliina on auttanut tulevat auttamaan myös muita ja toteuttamaan näin Maailman Suunnitelmaa. Myös kristillisessä uskossa on tärkeää antaa muille Jumalalta saatua rakkautta eteenpäin.

Kristillisessä uskossa nähdään, että Jumala on auttanut yksilöä, jotta tämä jaksaisi auttaa muita. (Ripatti 2001,27) Siniliina viittaa keijuihin: “omalta osaltaan he toteuttavat maailmansuunnitelmaa, auttamalla kaikkea elämää. Samalla he itse koko ajan tulevat autetuiksi” (LVS 140) tässä lainauksessa näkyy samankaltaisuutta keijujen käsityksessä auttamisesta ja kristinuskon vastaavasta käsityksestä. Muiden auttaminen liittyy myös siinä avun saamiseen itse. Auttaminen on teoksissa liitetty suoraan Maailman Suunnitelmaan esimerkiksi tällä tapaa: "Auttaessani muita sain nähdä myös avunkaaret. Avunkaaret sisältyvät maailmansuunnitelmaan. Siksi on tärkeitä kulkea auttamisen tietä. Uskon, että maailmansuunnitelman toteutuminen on suurin ihme, minkä keiju voi kokea.” (LIS,12) Auttamisen tärkeys on siis suoraan yhteydessä uskontoon tälläkin tapaa, sillä se on keijuille tapa toteuttaa Maailman Suunnitelmaa.

Mielestäni keijuyhteisön mentaliteetti muistuttaa myös tiivistä kristillistä yhteisöä siinä mielessä, että muu maailma näyttäytyy keijuille uhkaavana. Anita Puustjärvi toteaa artikkelissaan “Uskonto ja lapsen mielenterveys”, että uskontoa voi käyttää suojana pelottavaksi ja kaoottiseksi koettua ulkomaailmaa kohtaan/vastaan, sillä uskonnon selkeät säännöt ja selitykset auttavat jäsentämään maailmaa ja antavat toimintamalleja ongelmatilanteisiin. (Anita Puustjärvi 2010,157). Keijut eivät poistu omasta maailmastaan ennen matkalle lähtöään. Matka on keijulle vaarallinen, koska mikäli hän eksyy matkalla ja kadottaa Keijukaiskuningattaren hänelle antaman avun, ei hän pysty enää palaamaan kotiinsa. Muu maailma on siis keijuille uhka jonne matkaaminen pahimmillaan voi riistää heidän yhteytensä kotiinsa ja rakkaimpiinsa.

Keijukaiskuningattaren hahmossa on myös paljon piirteitä jotka sopivat myös papille.

Keijukaiskuningatar esimerkiksi johtaa keijut matkalle jonka kautta he löytävät elämäntehtävänsä. Hän neuvoo jokaista matkalle lähtijää ja tietää milloin kukin keiju on valmis. Hän on selkeästi neuvonantaja kansalleen ja neuvoo heitä myös henkisissä asioissa. Hän myös rakastaa jokaista keijua kun lastaan. Keijukaiskuningatar esimerkiksi puhuttelee Siniliinaa pappien tavoin toistuvasti lapsekseen. Hän puhuttelee Siniliinaa tällä tavoin heti heidän ensimmäisellä henkilökohtaisella tapaamisellaan. Hän on yhteisössä ainoa tarinassa esitelty auktoriteetti, jonka tehtäviin kuuluu pitkälti muiden opastaminen ja turvan luominen.

Tommi Lehtonen määrittelee artikkelissaan *Uskontotiede* uskonnon sanoin: “Uskonto on yhteisön opettamaa ja ylläpitämää uskoa ja käytäntöä: muun muassa rituaaleja, rukousta, palvontaa, mietiskelyä, tunnustamista ja julistamista. (Lehtonen 2012, 710). Keijuyhteisöllä on tarkat käytännöt ja perinteet, joita pidetään yllä esimerkiksi rituaalien avulla. Mietiskely, julistaminen ja tunnustaminen on myös läsnä erityisesti Keijukaiskuningattaren puheissa.

Tarinassa myös pohdiskellaan paljon asioita, jotka yleensä liitetään Maailman Suunnitelmaan ja Maailman Suunnitelman liittyen tehdään myös tunnustuksia ja julistuksia. Esimerkiksi keijujen matkat päättyvät takaisintulojuhlaan, johon kuuluu paalavan keijun puhe. Siniliina käyttää tämän oman puheenvuoronsa julistaakseen Maailman Suunnitelman sanomaa. Suoraa palvontaa ja rukousta tarinassa ei kuitenkaan esiinny.

Maailman Suunnitelman ansioksi nähdään kaikki hyveet “Meidän on tiedettävä, että ne eivät ole meidän omiamme, vaan ne ovat suuren maailmansuunnitelman lahjoja.” (LVS 128) Keijukaiskuningatar toteaa viitatessaan hyvyyteen, iloon, rauhaan ja rakkauteen. Kaikki hyveet, joita myös keijut toteuttavat nähdään siis Maailman Suunnitelmaan pohjautuvana. Sen sijaan että keiju tunnistaisi itsessään jonkun hyveen ja tuntisi siitä ylpeyttä, tulee hänen kiittää siitä Maailman Suunnitelmaa. Tämä on myös hyvä esimerkki keijuista uskovaisina. Kaikki heidän tunteensa ja tekonsa pohjautuvat Maailman Suunnitelmaan joten sillä on heille valtavan suuri merkitys. Maailman Suunnitelma mainitaan lähes aina arvojen yhteydessä ja se nähdään kaikkien elämässä tärkeiden asioiden takana, kuten keijukaiskuningattaren puhe osoittaa. Yhteiset rituaalit ja juhlamenot ovat myös keijuille tärkeitä ja ne lisäävät yhteisön yhteenkuuluvuutta, mikä on tarinassa korostettua. Keijujen kollektiivisuuden taustalla voikin olla halu kertoa harmonisesta uskonnollisesta yhteisöstä. Keijujen yhteisössä

lähimmäisenrakkaus ja yhteisöllisyys on tärkeitä, ja nämä ovat myös kristinuskolle tärkeitä arvoja.

Siniliinaa hahmona kuvataan erityisen hyväksi. Kaikki kuvailu myös tapahtuu muiden hahmojen toimesta ja epäselväksi jää millaiseksi Siniliina itse itsensä kokee. Tämä on mainitsemisen arvoista tarinassa, jonka pääpainona on päähenkilön kasvun seuraaminen. Keijuista yhteisönä ja ylipäätään kyllä puhutaan, mutta Siniliina nousee erikseen esiin vain erinomaisena esimerkkinä siitä millaisia keijut haluavat olla."Jokainen saattoi nähdä, että Siniliina oli täydellinen keiju. Varmuus ja rauha loistivat hänestä. Hänessä oli lisäksi jotain sellaista, kuin tuoksu, joka sai jokaisen tuntemaan, että tällä kertaa oli syytä aivan erikoiseen iloon ja juhlaan" (LMS 28)

Lainaus kertoo siitä, miten muut keijut suhtautuvat Siniliinaan tämän lähtiessä matkalleen. Tarinassa mainitaan että vain täydellinen keiju kykenee edes lähtemään matkalle. Jollaintapaa Siniliinan uskotaan kuitenkin olevan vielä täydellisempi, tai ainakin hänen matkaan lähtöönsä liittyy enemmän iloa kun yleensä. Myöhemmin juhlissa Siniliinaan viitataan vielä "Kaikki katsoivat häntä hänen puhuessaan ja ajattelivat, että hän oli hyvin rauhallinen ja voimakas ja kaunis" (LMS 29). Siniliinaan viitataan siis usein saman juhlan aikana positiivisesti. Tarinassa annetaan ymmärtää jokaisen keijun ihailevan häntä. Annaliina pohtii Siniliinaan tutustuessaan: "Sinä olet ihana ja näytät niin kiltiltä. Ovatko kaikki keijut yhtä kilttejä? - ovat." (LMS 118) Siniliinaan liitetään siis varmuus, täydellisyys keijuna, kauneus, kiltteys, voimakkuus ja toistuvasti rauhallisuus. Häneen yhdistetään myös valoon liitettäviä sanoja kuten aiemmissa esimerkeissä loistaminen. Valon ollessa tarinassa liitettynä Jumalaan näkisin tämän kuvaavan Siniliinan kohdalla henkisyttä, josta hänen varmuutensa, voimakkuutensa, kauneutensa ja rauhansa kumpuaa. Kiltteyden näen vain keijujen yleisenä piirteenä, jonka Annaliina liittää erityisesti Siniliinaan tämän ollessa ainoa hänen tuntemansa keiju. Myös Siniliinan vastaus viittaisi tähän.

Siniliinaa kuvaillaan myös hänen värinsä kautta "Sininen oli hyvä väri. Se oli taivaan väri, se oli väri, joka oli aina läsnä, se oli maailman lohduttavin väri. Monien katse kääntyi Siniliinaan." (LVS 130) Keijujen nimet ovat usein liitännäisiä heidän luonteeseensa tai tehtävänsä, ja heillä jokaisella on myös oma värinsä, Siniliinan oma väri on hänen nimensä mukaisesti sininen. Yllä olevassa viitteessä keijut yhdistävät Siniliinan sinisyyteen katsoessaan häneen sinisyydestä

puhuttaessa. Siniliinan ja hänen värinsä voi siis viittauksen perusteella katsoa symboloivan hyvyyttä, taivasta ja lohdutusta. Sinisyyttä usein pidetään henkisyyteen viittaavana. Se on taivaan väri ja kristillisessä perinteessä liitetty usein Neitsyt Mariaan, joka kantaa sinistä viittaa taivaan kuningattarena tai Jeesukseen, joka usein kantaa sinistä viittaa silloin kun hänet esitetään taivaallisen totuuden opettajana. Sininen viittaa siis totuuteen ja on samalla Jumalan iankaikkisuuden väri. (Biedermann 1993,340). Koska keijujen nimet ovat tarinassa usein merkityksellisiä uskoisin sinisen valikoituneen päähenkilön väriksi ja osaksi tämän nimeä, sen vuoksi mitä se symboloi yleisesti. Toisaalta nimi voi olla myös yhteydessä Sinipiikaan eli Suomalaiseen metsänneitoon, koska molempien nimissä viitataan Siniseen. Kuitenkaan muuta yhteistä trilogian keijuilla ja metsänneidoilla ei ole. Tarinan kristillisen sävyn vuoksi näkisin nimen viittaavan enemmänkin päähenkilön henkisyyteen ja ennakoivan hänen uskoon tuloaan.

Kohtaamisissaan hahmoissa Siniliina herättää rakkautta, mutta heidänkin kohdallaan mainitaan lähinnä siitä, miten he pitävät Siniliinaa erityisenä ja rakkaana. Sitä miksi hän on erityinen tai rakas ei välttämättä eritellä. “Hän oli heille molemmille keiju Unohtumaton, keiju Rakastettu, keiju KAIKKI KAUNIS.” (LIS 9) Kyseessä on kahden tontun kokemus Siniliinasta. Kommentissa on nähtävissä yhteys kaikkeen hyvään korostamalla Siniliinan tarkoittavan heille kaikkea kaunista. Kauneuden voi nähdä merkitsevän hyvyyttä. Koska syitä Siniliinan herättämälle ihailulle ei mainita, voi olettaa tämän mahdollisesti johtuvan siitä, kuinka hän auttaa muita ja herättää siten ihailua ja rakkautta. Hän on myös usein reaali maailman olentojen ainoa tuntema taikaolento ja siksi erityinen ja unohtumaton. Tarinassa voi siis saada vaikutelman, että Siniliina on kohtamilleen olennoille rakas juuri keijuna ja auttajana. Tavallaan auttajana voisi siis toimia kuka tahansa keiju ja lopputulos olisi sama.

Siniliina ei siis nouse oikeastaan reaali maailmassa esiin yksilönä. Lasse Halme ilmaisee “Uskonto ja yksilö” artikkelissaan, miten hänestä nykyajan perustuntomerkinä on pidetty yksilöllisyyden korostamista, ihminen haluaa itse tehdä omat valintansa sen sijaan että olisi nappula valmiissa järjestelmässä. (Halme 2010 54). Tämä voi olla yksi syy sille miksi *Siniliina*-trilogiasta puhutaan niin vähän. Siniliina nousee esiin lähinnä ihanteellisena esimerkkinä yhteisöstään. Hän on myös osa valmista järjestelmää, koska keijut ovat hyvin kollektiivisia.

4.3 Kristilliset merkitykset Siniliina-trilogiassa

Siniliina kohtaa tarinan aikana erikseen kaksi enkeliä. Enkelin tapaamisen kerrotaan tarinassa johtavan aina johonkin lahjaan. Keijukaiskuningatar kertoo esimerkiksi saaneensa enkeliltä lahjan, jota ilman hän ei voisi olla kuningatar. “Pyri kohtaamaan enkeli rohkeasti. Enkeleillä on aina annettavaa muille olennoille. Enkelin lahja voi muuttaa koko elämän” (LIS,83). Myöhemmin Siniliina ymmärtää Asarel enkelin antaneen hänelle lahjan, jonka avulla hän olisi aina pahan voimia voimakkaampi ja valmis tulevaan taisteluun niitä vastaan. Asarel auttoi häntä kasvamaan: “Hän tunsu uutta, ennen kokemattonta tasavertaisuutta koko maailman kanssa. Tämän jälkeen hän oli tasavertainen kaikkien elävien olentojen rinnalla. Ja hän tulisi olemaan aina vähän vahvempi kuin nuo epäolennot. Ne pelkäisivät häntä ja ne väistäisivät häntä. ” (LIS,160).. Hän tuntee kasvaneensa ja saaneensa varmuutta enkelin ansiosta.

Toisen kerran Siniliina tapaa enkelin kohdatessaan Sanansaattajan. Tämä enkeli puhuu Siniliinalle vahvistavasta valosta, joka on kaikkien valo-olentojen kuningas ja Maailman Suunnitelman paras osa. Tämän kuninkaan tärkeyttä on myös korostettu isoilla kirjaimilla “HÄN on kaikkien valo-olentojen kuningas” (LVS,136). Siniliina muistaa puhuneensa kerran myös valolle ja tuntee rakastaneensa Maailman Suunnitelmaa jo aiemmin, ennen kuin ajatteli sitä olentona. Hän myös pohtii, puhuiko Asarel aiemmin samasta kuninkaasta. Siniliina kysyy “Miten hänen lähelleen pääsee?” (LVS 136.) jolloin enkeli avaa hänelle yhteyden puhuttelemalla Jumalaa “Sinä, joka olet viisautta ja voima ja elämän tosi rakentaja. Kiitos, että minulla on ilo tuoda tämä sininen olento sinun eteesi. Aukaise hänen sydämeensä portti.” (LVS 137)Lopuksi enkeli vielä toteaa “”ota minun lahjani” (LVS 137.) *Siniliina*-trilogiaa voi pitää kasvutarinana, jossa enkelin lahjananto luo tarinaan uskonnollisen sävyn. Yhteyden jumalaan annetaan ymmärtää mahdollistavan Siniliinan kasvun osaansa ja siten voi sanoa uskon viimeistelevän hänen kasvunsa.

Ensimmäisessä osassa Siniliina oppii olevansa Maailman Suunnitelman osa “Hän tajusi, että koko elämänsä ajan hänen tulisi pyrkiä yhteen maailmansuunnitelman kanssa: etsiä omaa tehtävänsä siinä” (LMS,25.) Vaikka uskonnolliset sävyt syvenevät kertomuksen aikana, voi jo ensimmäisessä osassa nähdä vihjeitä mihin suuntaan tarina on menossa.

Siniliina kuulee lohduttavan äänen tarinassa jo ennen kohtaamistaan enkelin kanssa ja yhdistää tämän myöhemmin mielessään Maailman Suunnitelmaan. Aiemmin mainitsin myös Keijukaiskuningattaren kuulevan samankaltaisen äänen, joskin hänkään ei tunnista sitä Maailman Suunnitelmaksi. Tämä on ristiriitaista, sillä hän myös kertoo saaneensa enkeliltä lahjan, jota ilman hän ei voisi olla Keijukaiskuningatar. Hän myös ymmärtää Siniliinan kohdanneen Sanansaattaja enkelin, ilman että Siniliina mainitsee asiasta. Voisi siis olettaa, että Keijukaiskuningatar on kohdannut saman enkelin ja saanut siten saman lahjan eli tien Jumalan luo. Mikäli näin on, pitäisi hänen myös tunnistaa hänen äänensä.

Siniliina kuulee äänen tarinan aikana kahdesti. Aluksi ääni ottaa Siniliinan yhteyttä tämän käyttäessä ensimmäistä kertaa piinujen kaukoputkea. Hän näkee miten avaruus alkaa järjestyä ja pian hän erottaa uljaat kasvot, joita hän haluaisi koskettaa. Kasvot tuntuvat Siniliinasta tutuilta, mikä hämmentää häntä. Siniliina kuulee sanat ”Siniliina, rakkaani!” ja pian sen jälkeen ”Minä olen se, joka OLEN. Sinä tunnet minut, vaikket ole koskaan minua nähnyt.” (LVS 52) Tilanne kuitenkin raukeaa konfliktissa piinujen ja tarinan pahan voimien välillä, eikä Siniliina ehdi reagoida ääneen tällä kertaa. Äänen käyttämät isot kirjaimet viittaavat ylempään olemukseen, hän on jotain erillä tavalla kuin muut.

Toisella kertaa äänen puhuessa Siniliinan kerrotaan etsivän apua ja vastauksia.” Siniliina painoi kättään sydämelleen. Hän etsi apua ja vastauksia niin kuin monta kertaa ennenkin.” (LVS 128) Ääni vastaa hänelle ennen kuin hän ehtii kysyä mitään. ”Kyllä, minä se olin. Minä olen se, joka rakastaa sinua. Minä ympyröin sinua ja vahvistan sinua. Älä pelkää.” (LVS 128) Siniliinaa ääni ihmetyttää, koska hän ei vielä muodostanut mielessään mitään kysymystä. ”Mutta nyt hän tarttui siihen ja toivoi sitä. Hän tarvitsi sitä. Hän kaipasi kuulla, että häntä rakastetaan. Se tieto oli kuin silta uuteen elämään. Ja äkkiä hänen sydämessään läikähti taas toivo. Hän oli vaeltanut kaukana, mutta nyt hän oli tässä, hän oli palannut.” (LVS 128)

Siniliina myös toteaa, ettei hänellä ole enää mitään ja pyytää ääneltä apua, johon ääni toteaa kaiken olevan jo valmista, Siniliinan tulee vain odottaa aikaansa. (LVS 128). Äänen voi olettaa olevan Jumalan, sillä Siniliina tosiaan tunnistaa sen myöhemmin Maailman Suunnitelmaksi. Kohtaus vertautuu selkeästi uskoon tulemiseen. Siniliina löytää uuden ulottuvuuden, joka rauhoittaa häntä, auttaa ja kertoo hänen olevan rakastettu, silloin kun hän sitä eniten tarvitsee. Eniten uskoon tulemiseen viittaa maininta uudesta elämästä. Jokin muuttuu niin perusteellisesti,

että Siniliina kokee vanhan elämänsä päättyneen. Myös ensimmäisen kohtauksen kasvojen herättämät tunteet sopivat uskoon tulemiseen. Siniliina tuntee jonkinlaista yhteenkuuluvuutta niiden kanssa halutessaan koskettaa niitä, hämmentyy asiasta eikä vielä osaa käsitellä tunteensa. Pian kohtauksen jälkeen Siniliina tapaa Sanansaattajan ja löytää tien Jumalan luo, Valoliina syntyy keijumaahan ja Siniliinasta tulee keijukaiskuningatar. Kohtaus on mielestäni enne kaikille sitä seuraaville tapahtumille ja mahdollistaa ne.

Siniliina myös kukistaa trilogian lopussa pahan olennon, jonka kerrotaan olleen suurimpien tarinan konfliktien takana ja vaanineen Siniliinaa hänen matkansa alusta alkaen. Siniliina kukistaa tämän olennon kuvailemalla maailman suunnitelmaa: “Maailman Suunnitelma rakastaa luomaansa elämää kuin tuli, antaa näkevätsilmät ja kuulevat korvat ja rakkaudesta puhuvan suun. Eikä siitä puheesta puutu mitään, eikä se jätä ulkopuolelle ketään. Maailman Suunnitelma on elämän rajaton keskus. Sen salaisuutena on rakkaudellinen yhteys kaikkien elollisten olentojen kesken” (LVS,140) Tämä lainaus kiteyttää hyvin *Siniliina*-trilogian kristillisyyden. Suorempaa viittausta Jumalaan, on vaikea keksiä. Siniliina toteaa puheessaan myös jokaisen iloisen ja valoisan olennon kuuluvan Maailman Suunnitelmalle. Tämä korostaa vielä Maailman Suunnitelman asemaa Jumalana. Elollisten olentojen nähdään kuuluvan hänelle sen sijaan että ne kuuluisivat itselleen. Tämän viittauksen voisi yhdistää myös kirkkoon. Teoksissa noudatetaan käytännössä Jumalan sanaa, mikä on myös yksi kirkon piirteistä. Kirkon tehtävä on julistaa Jumalan sanaa, levittää kristillistä sanomaa ja lähimmäisenrakkautta. (Ripatti 2001,25). Nämä tavoitteet näkyvät myös viittauksessa, jossa lähimmäisenrakkautta korostuu ja Maailman Suunnitelmaan teoksissa yleisemminkin.

Kerron nyt pahoista voimista tarinassa enemmän. Viimeisen teoksen henkilöhakemuksessa paha lajitellaan Saastantakuisiin ja Tuhontakuisiin. Tarinassa pahojen voimista eniten näkyvät saastantakuiset, tai vain saastat, jotka hyökkäävät kolmannessa teoksessa piinoja vastaan. Heitä lukuun ottamatta pahan voimat ovat yksittäisiä hahmoja, jotka Siniliina kukistaa tarinan aikana. Tarinan lopussa Siniliina kukistaa kuitenkin pahan olennon Tuhontakuisen. Siniliina tosiaan tuhoaa kyseisen voiman kertomalla Maailman Suunnitelmasta eli uskonnon avulla. Toiseksi paha kukistavaksi voimaksi nousee rakkaus joka tosiaan lopettaa sodan. Pahan voimat ovat erilaisia hirviöitä, jotka voivat toiminnallaan vaikuttaa myös ihmisten tekojen taustalla. Annaliina kuvaa aiemmin mainittuja kaltoinkohtelevia vanhempiaan: “Pahinta on, että minusta tuntuu kuin...että kauhea hirviö pitää heitä vankina...ja että pian se hirviö haluaa minutkin.”

(LMS 116) Siniliina myös kohtaa myöhemmin tämän hirviön, osoittaen Annaliinan aavistukset todeksi. Myös reaali maailman ongelmia selitetään siis pahan voimilla ja hirviöillä. Pahojen voimiin liitetään yleisesti negatiivisena pidettyjä piirteitä kuten pilkka, syyttäminen, valheet, mielistely ja uhkailu.

Ehkä tärkeimpänä piirteenä pahoihin voimiin liitetään myös valheellisuus. Jokainen tarinassa kuvailtu pahaolento ainakin aluksi pyrkii valheellisesti saamaan hyvät olennot puolelleen. Pahoihin voimiin yhdistetään tarinassa myös ympäristökatastrofien tuhot, kodittomuus ja nälänhätä. Näitä kuvaillaan asioina, joita paha voi saada aikaan. (LIS 48) “Sinä tiedät, että sinun on vastattava. Vaihtoehtosi ovat vähissä: joko vastaat tai katoat. Olemassaolosi riippuu totuudesta. Sinä tiedät senkin, että syytöksesi ovat valhetta. Menetät siis joka tapauksessa voimasi ja katoat.” (LVS 110) Totuus on voima joka kukistaa pahat olennot trilogiassa. Pahat olennot pyrkivät vääristelemään totuutta, mutta eivät pysty suoranaisesti valehtelemaan. Kun hyvä olento näkee pahan olennon puheiden tarkoituksen ja totuuden niiden takana, paha olento kukistuu.

Toiseksi pahan kukistavaksi tekijäksi nimetään kommunikointi. Keijukaiskuningatar ohjeistaa keijuja keskustelemaan keskenään, sillä se torjuu pahan. (LIS 51) Siniliina kukistaakin kohtaamansa pahat olennot kommunikoinnin ja totuuden avulla. Esimerkiksi hän saattaa kysellä pahalta olennolta kysymyksiä, jotka paljastavat, ettei hänen tarjoamansa asia ole tavoittelun arvoinen. “Unet, joita minä tarkoitan, eivät kyllä...itse asiassa...varsinaisesti...tarjoa vastauksia. -Miksi niihin sitten kannattaa käyttää aikaansa? -Näetkö nyt? Olento näytti vihaiselta. -Sinä et kelpaa! Sinä kyselet liikaa. Olento kokosi kiukkuisena helmansa, kiepsahti ympäri ja hävisi.” (LIS 85) Pahan voimat tuhoutuvat myös, jos eivät pysty tuhoamaan hyvän voimia. Tämä mainitaan “tuhoa tai tuhoudu”-säännöksi. Tarina on siis armoton sekä hyvän että pahan kohdalla. Hyvä tuhoutuu jos ei onnistu olemaan tarpeeksi hyvä ja paha mikäli se ei pysty olemaan tarpeeksi paha. “Tuhoa tai tuhoudu -sääntö oli jo kaatanut Pääsaastan apureineen. Nyt hän oli yksin, eikä armoa ollut. Nyt oli hänen vuoronsa astua tyhjyyteen.” (LVS 140) Kyseessä ovat Siniliinan tuhoaman pahan olennon viimeiset ajatukset ennen tämän kuolemaa.

Näen pahan voimat teoksissa myös ainakin toisinaan Maailman Suunnitelmaa vastustavina. Saastantakuisten johtaja Pääsaasta viittaa Maailman suunnitelmaan ensin väheksymällä keijuja “Niin teeskentelevää ja typerää joukkoa, eivät edes tajua olevansa tyhmiä ja avuttomia, vaan

kuvittelevat olevansa jonkin maailmansuunnitelman osa. Jos maailmalla on jokin suunnitelma, niin se on meidän suunnitelmamme” (LVS 60) ja myöhemmin “MITÄÄN MAAILMANSUUNNITELMAA EI OLE” (LVS 60). Kuten usein, niin tässäkin teoksessa isoja kirjaimia käytetään korostamaan sanojen merkitystä. Pahojen voimien voi näiden esimerkkien kautta nähdä vähättelevän uskontoa ja pyrkivän kieltämään Jumalan olemassaolon kokonaan. Pahojen voimien hyökkäys sanallisesti juuri Jumalaa kohtaan kertoo myös tarinan kristillisestä luonteesta.

Pääsaastan väite saa myös piilottelevan Siniliinan suuttumaan ja toteamaan Maailman Suunnitelman kyllä olevan olemassa. Hän myös jatkaa: “on tullut aika katsoa, kumpi on vahvempi, maailmansuunnitelma vai sen vastustajat” (LVS 60) Tämä lainaus osoittaa ainakin Siniliinan näkevän pahan ja hyvän välisen taistelun juuri Jumalan, tai vielä tässä vaiheessa, oman elämänfilosofiansa ja sen vastustajien välisenä. Myös erään pahan olennon toimintaa selittää sanomalla “Se haluaa tukehduttaa tosiolevan. Se käy taistelua maailmansuunnitelman mukaista peruselämää vastaan. Luonnollisen elämän tuhoaminen on sen päämäärä.” (LIS 50) Pahojen olentojen toiminnan syyksi nostetaan halu uhmata Jumalaa siis useassa kohtauksessa. Pahan voimien sanotaan käyvän taistelua Maailman Suunnitelman mukaista peruselämää vastaan, eli Maailman Suunnitelma nähdään siis osana luonnollista elämää.

Siniliina-trilogiassa pahan ja hyvän kuvailussa nousevat vastakkaisiksi voimiksi pimeys ja valo. Valon ja pimeyden erottaminen on myös Raamatun luomiskertomuksen mukaan Jumalan ensimmäinen teko luomassaan maailmassa (Biedermann 1993, 395.) Tarinassa pelätään pahuuden hyökkäävän keijukansaa vastaan viemällä heiltä valon, mitä keijut pitävät pahimpana mahdollisena uhkana. Maailman Suunnitelmaan viitataan myös valon kuninkaana ja tämän palvelijoita kutsutaan valon lapsiksi, joten tämän voi tulkita myös suoraksi hyökkäykseksi Jumalaa ja hänen palvelijoitaan kohtaan. “Kohtasin taas yhden NIISTÄ. Se käytti sanaa PIMEÄ. Luulen että ne aikovat peittää meiltä valon.” (LVS S.43) Hyvän ja pahan eroja korostetaan myös usein viittaamalla pahan voimiin painokkaasti, kuten tässä isoja kirjaimia käyttäen. Pahan voimat yrittävät myös saada keijujen naapurikansan piinat puolelleen vakuuttamalla heille, että valon määrä maailmassa on lisääntynyt, eikä se välttämättä tee heille hyvää: “Eikö täälläkin ole valoisampaa kuin tavallisesti? Olemme siitä aivan varmoja, voimme vakuuttaa teille, että täällä on valoisampaa kuin piinoille ehkä olisi TERVEELLISTÄ.” (LVS 25) ja” olemme päättäneet ruveta rajoittamaan tätä valon holtitonta lisääntymistä.” (LVS 25)

Pahojen voimien voi siis nähdä olevan suoraan Jumalaa vastustavia, sillä valon eli Jumalan voiman lisääntyminen on heistä uhkaavaa, ja he pyrkivät aluksi saamaan Piinat uskomaan samoin.

Paha ja hyvä ovat tarinassa kuten jo aiemmin mainittu myös hyvin polaarisia. Esimerkiksi tarinassa neuvotaan: “Riittää kun opettelet ensin erottamaan hyvän ja pahan toisistaan” (LIS 44) Tämä lausahdus erottaa hyvän ja pahan toisistaan, siinä tai teoksissa muutenkaan ei mainita harmaan sävyistä, vaan hyvä ja paha esitetään ainoina vaihtoehtoina. Myös viimeisen kirjan henkilöhakemistossa puhutaan erikseen hyvistä ja pahoista hahmoista. *Luota Valoon Siniliina!* Teoksessa on myös luku “Voimat Vihdoin Vastakkain” (LVS 116), jonka aikana Piinat vapautuvat ja Saastantakuiset tuhoutuvat. Voimat ovat luvussa sen nimen mukaisesti vastakkain. Koko viimeinen teos rakentuu näiden voimien konfliktien tarkastelun ympärille ja huipentuu niiden vastakkainasetteluun. Tämä vastakkainasettelu korostaa mielestäni myös teosten uskonnollisuutta, koska paha käy taistelua Maailman Suunnitelmaa vastaan. Maailman Suunnitelma on siis tarinassa kaikkea hyvää ja koko tarinan arvomaailman voi tulkita niin että kristinusko edustaa hyvyyttä ja sen vastaan toimiminen on paha.

Siniliina-trilogiasta on löydettävissä muutamia netti kommentteja. Niistä yhdessä nimimerkki Sohvi huomauttaa toisen teoksen arvostelussaan uskonnollisten piirteiden lisääntymisestä tarinassa: “Jo ensimmäisessä osassa on selvästi uskonnollinen pohjavire, mutta tässä se oli paljon selkeämpää. Oli enkeleitä, enkeleiden kuningas ja voima maailmansuunnitelman takana” (Sohvi 2013) Viimeistä osaa hän ei arvostele lainkaan ja tässäkin arvostelussa teos saa vain yhden tähden viidestä. Sanoisin että viimeisessä teoksessa tämä Sohvin mainitsema uskonnollinen pohjavire voimistuu vielä entisestään ja jyrkästi aiempiin osiin nähden. Ensimmäisessä teoksessa ollut uskonnollinen pohjavire voimistuu tarinan aikana, kunnes viimeinen teos on jo pääasiassa uskonnollinen. Viimeinen teos kertoo sodasta, jossa uskonto on uhattuna, tämän sodan voittamisesta rakkauden ja Maailman Suunnitelman avulla, sekä lopulta päähenkilön uskoon tulemisesta.

Mielestäni kristillisten piirteiden paljous jo itsestään tekee *Siniliina*-trilogiasta uskonnollisen tarinan. Kun näitä piirteitä pohtii syvällisimmin, on selkeää, että kristinuskolla on valtava merkitys tarinassa. Maailman Suunnitelman eli Jumalan jatkuva esiintyminen tarinan dialogissa ihanteena, johon liitetään kaikki maailman hyvyys jo yksistään tekee tarinasta

uskonnollissävyytteisen. Tarinassa autetaan muita ja pyritään tekemään vain hyviä tekoja, jotka yhdistetään sitten Maailman Suunnitelmaan. Tämä auttaminen ja hyvät teot näkyvät eniten keijuissa, jotka voikin nähdä uskonnollisena yhteisönä. Käytännössä kaikki hyvä tarinassa on siis yhdistettävissä uskontoon. Arvot, hyvyys ja uskonto ovat siis sidoksissa toisiinsa ja korostettuina läpi tarinan.

Työni otsikossa viittasin myös Maailman Suunnitelmaan. Alaotsikko “En minä tee mitään. Maailmansuunnitelma tekee minun kauttani” (LMS 145) Annaliina kysyy Siniliinalta miten tämä saa muut aina ymmärtämään itseään niin hyvin. Alaotsikko on Siniliinan vastaus tähän kysymykseen. Tilanteessa Siniliina on lähdössä Annaliinan luota ja selittää tälle miksi hänen on mentävä. Siniliina jatkaa Maailman Suunnitelman puhuvan niin, että kaikki ymmärtävät. Annaliina kysyy, puhuuko Maailman Suunnitelma myös ihmisten kautta. Siniliina vastaa Maailman Suunnitelman haluavan puhua myös ihmisten kautta. Annaliina kysyy, miksi Maailman Suunnitelma haluaa erottaa heidät, mihin Siniliina vastaa, ettei Maailman Suunnitelma halua todella lopullisesti erottaa heitä toisistaan, sillä hänen mukaansa “Juuri Maailmansuunnitelma on meidät yhdistänyt” (LMS 145).

Halusin tuoda tämän esimerkin mukaan juuri tähän osioon, koska se kertoo minusta niin hyvin uskonnollisuuden ilmenemisestä *Siniliina*-trilogiassa. Kohtauksen perusteella Siniliinan voi nähdä jopa uskonnollisena lähettiläänä, joka tutustuttaa ihmisiä Maailman Suunnitelmaan. Ainakin kohtauksen perusteella on selkeää, että Siniliina näkee itsensä ensisijaisesti Maailman Suunnitelman osana, itsenäisen yksilön sijaan. Maailman Suunnitelma on siis tärkeä osa Siniliinan identiteettiä. Hän ei tee itse, Maailman Suunnitelma tekee hänen kauttaan. Tämän näkisin koko trilogian sanomana. Siniliina toteuttaa Maailman Suunnitelmaa, yhdessä muiden hyviksi nähtyjen hahmojen kanssa. Tarinan voi nähdä opettavan, että me olemme kaikki osa Maailman Suunnitelmaa eli Jumalaa, jolloin sillä on kristillinen tarkoitusperä. Jumala haluaa puhua kauttamme ja osaa puhutella meitä kaikkia niin että ymmärrämme. Meidän kaikkien tulisi siis kääntyä Jumalan puoleen. Pidän siis *Siniliina*-trilogiaa pääasiassa kristillisenä allegoriana.

Kristinuskko tehdään siis hyvin selkeästi vaihtoehdoksi, jonka puoleen kääntyä. Myös Siniliinan ja muiden keijujen ilmestyminen ihmisille juuri vaaratilanteissa tai muuten vaikeissa olosuhteissa korostaa mielestäni tätä tarinan ulottuvuutta. Keijujen näytetään auttavan kärsiviä

ja toteuttavan näin Maailman Suunnitelmaa. Uskon näkisin näissä tilanteissa todellisena auttajana, ja Maailman Suunnitelman jatkuva mainitseminen saa varmasti lukijan ymmärtämään Jumalan olevan näiden auttamis tilanteiden ja lohdun takana. Lukija voi verrata trilogian tilanteita oikeaan elämään. Trilogian aikana läpikäydään lukuisia tilanteita, joissa hahmot ovat suorastaan epätoivoisia ja etsivät pelastusta. Uskonto voi näyttäytyä tällaisena pelastajana ja mielestäni trilogia painottaa uskon mahdollisuutta auttaa näissä tilanteissa. Maailman Suunnitelmaan tai kristinuskoon ei myöskään trilogian aikana yhdistetä yhtään negatiivista asiaa, vaan Maailman Suunnitelma näyttäytyy läpi tarinan kerrassaan ihmeellisenä ja hänen palvelijansa läpikotoisin hyvinä ja kiltteinä. Tämä antaa mielestäni uskonnosta kuvan pelkästään positiivisena tekijänä ja uskonnollisesta yhteisöstä kauttaaltaan rakastavana ja vastaanottavana.

Siniliina-trilogia ei kerro *Raamatun* tarinoita uudelleen esimerkiksi *Narnian* tavoin fiktion keinoin, vaan on oma erillinen kehitys ja selviytymis-kertomuksensa. Aiemmin lainaamani arvostelut teoksesta myös painottavat tätä näkökulmaa, mutta ne kohdistuvat yleensä ensimmäiseen teokseen, joka on selvimmin kasvutarina ja selviytymiskertomus, sen keskittyessä *Siniliinan* matkaan, mikä osaltaan selittää miksi kristillisyyttä ei ole nostettu arvosteluissa esille. Itse näkisin *Siniliina*-trilogian ensisijaisesti kristillisenä allegoriana. Ennen Kaikkea *Siniliina*-trilogia on mielestäni henkinen kasvutarina. *Siniliina* saavuttaa lopullisen päämääränsä nimenomaan Jumalan avulla.

Siniliinan kasvun henkisyys onkin mielestäni tärkein yksittäinen tekijä, jonka pohjalta näen *Siniliina*-trilogian kristillisenä allegoriana. Yhteys Jumalaan määrittää tarinassa tarpeelliseksi keijukuningattareksi tulemisessa. *Siniliina* ei siis mitenkään voisi saavuttaa kasvullaan potentiaalista huippuaan ilman Jumalan apua. Samantyyppisesti enkelin lahja tekee hänestä urhean ja voimakkaan pahojen voimien edessä. Enkelin lahjan yhteydessä *Siniliina* kuvailee tunteitaan: “Hän oli muuttunut. Hän oli saanut muuttua. Hän oli kasvanut.” (LIS 160) Lainaus korostaa *Siniliinan* kasvun tapahtumista enkelin lahjan avulla ja *Siniliinan* kokemus siitä, että hän sai muuttua, viittaisi mielestäni myös muualta tulleeseen lupaan ja apuun, sen sijaan että hän kasvaisi itsenäisesti. Tarinassa jää kuitenkin epäselväksi, voisiko *Siniliina* päihittää pahan voimat ilman tätä enkelin lahjaa. Uskonnon vaikutus *Siniliinan* kasvulle on kiistämättä olennaista ja korostettua.

Uskoon tulo on siis päähenkilölle tarinassa käytännössä välttämätöntä. Myös tarinan aloittaminen kasvutarinana, jossa Siniliina läpi kertomuksen etsii itseään ja tehtävänsä maailmassa ja päättämällä se käytännössä päähenkilön uskoon tulemiseen korostaa mielestäni sitä, että uskonto halutaan näyttää voimana, jonka avulla myös lukija, joka on oletetusti lapsi tai nuori, tulee löytämään oman paikkansa maailmassa. On huomioitava kuitenkin, että tarina käsittelee myös monien sivuhahmojen kasvuongelmia, eivätkä he kaikki löydä paikkaansa uskonnon avulla. Maailman Suunnitelma vaikuttaa kyllä auttamistilanteiden taustalla, mutta sivuhahmot eivät kuitenkaan tietoisesti käänny tämän puoleen. Jumala näyttäytyy lukijalle mahdollisesti siis enemmän vaihtoehtona, kun välttämättömyytenä. Jumalan on voima, joka rakastaa Siniliinaa, antaen tälle toivoa sekä varmuutta. Kuitenkin myös ilman turvautumista Jumalaan oman paikan löytäminen on trilogiassa mahdollista, joskin jokainen keiju toteuttaa Maailman Suunnitelmaa. Maailman Suunnitelman ollessa merkityksellinen osa jokaisen keijun elämää. Muiden hahmojen kohdalla hänen merkityksensä heille jää usein epäselväksi. On siis kiistanalaista, miten uskonto yleisesti tarinan henkilöihin vaikuttaa, mutta selkeää on uskonnon näyttäytyminen tärkeänä kasvun auttajana Siniliinalle.

Tarinan uskonnollista agendaa mielestäni puoltaa myös teosten nimet ja niiden järjestys. Ensimmäisenä Siniliina teoksen nimen mukaisesti lähtee matkalleen ja on valmis löytämään oman tehtävänsä. Seuraavaksi hänen tulee löytää itsensä ja oma polkunsä aikuistumisen tiellä. Viimeinen teos keskittyy uskontoon jo nimensä puolesta. Nimet yhdessä kertovat tarinan kulusta ja mielestäni on merkittävää, että Siniliinan kasvutarina päättyy uskoon tulemiseen ja valoon eli Jumalaan luottamiseen.

“*Lähde matkaan*” viittaisi siihen, että Siniliinan henkinen matka alkaa, hänen alkaessa esittää suuria kysymyksiä ja etsiessä niihin myös vastauksia. Siniliinan voi myös katsoa löytävän itsensä Maailman Suunnitelman avulla, johon toisessa teoksessa paljon viitataan. Hän esimerkiksi kuulee Maailman Suunnitelman äänen mihin aiemmin viittasin, ensimmäisen kerran toisessa teoksessa. Hän saa keskimmäisessä teoksessa myös enkeliltä kasvuaan auttavan lahjan. “*Löydä itsesi*” kehotuksen apuna vaikuttavat siis enkeli ja Jumala. Viimeisen osan “*luota valoon*” on paitsi teoksen nimi myös tarinassa Siniliinan edeltäjän esittämä kehoitus hänelle. Keijukaiskuningatar on Siniliinan lisäksi ainoa keiju, jonka olettaisin tuntevan Maailman Suunnitelman Jumalana, vaikka tässä onkin tarinassa ristiriitaisuuksia. Uskon

Keijukuningattaren tarkoittavan kehotuksellaan Siniliinaa luottamaan sekä uskomaan Jumalaan. Valoon liittyvä uskonnollinen tematiikka on läpi teosten jatkuvaa ja korostettua.

Siniliina -trilogiassa näkyy filosofian ja ideologian ero. Tuula Korolainen määrittelee täksi eroksi sen, että filosofia kehottaa kyseenalaistamaan ja ideologia taas vain uskomaan esitetyn asian. Hänestä uskonnollisissa kirjoissa on kuitenkin paljon filosofisia aineksia kuten hyvän ja pahan välisen jännitteen käsitteleminen ja kysymys eritasoisten todellisuuksien olemassaolosta. (Korolainen 2001,330). Aiemmin mainitsin, miten *Siniliina* trilogiassa on paljon pohdintaa, mutta vastaukset annetaan yksiselitteisinä. Tarinan päähenkilö on keiju, eikä hänen ole edes mahdollista kyseenalaistaa yhteisönsä sanelemia arvoja, koska niitä vastaan asettuva keiju tuhoutuu. Siniliina ei siis voi olla muuta kuin ihanteellinen hahmo, muuten hän ei selviytyisi. Siniliina uskoo kaiken mitä tarinassa hyvänä esitellyt henkilöt ja voimat hänelle sanelevat kyseenalaistamatta mitään. Hän myös esittää Keijukaiskuningattarelle suorita vaikeita kysymyksiä kuten "miksi paha on olemassa", joihin Keijukaiskuningatar vastaa myös yksiselitteisesti ja suoraan. Myös keijujen tapa suhtautua Maailman Suunnitelmaan on ideologinen. Suurin osa keijuista ei tiedä Maailman Suunnitelman olevan Jumala. Sitä miksi keijut toimivat Maailman Suunnitelman mukaan ja uskovat siihen niin voimakkaasti, ei eritellä eikä esimerkiksi Siniliina kyseenalaista tätä asiaa milloinkaan. Keijut toimivat siis kyseenalaistamatta, uskoen Keijukuningatarta, joka puhuu Maailman Suunnitelman hyvydestä ja mahtavuudesta. Tarina ei siis kannusta minkäänlaiseen kyseenalaistamiseen.

Jussi Omaheimon mukaan kasvatustarkoitukselliset lastentarinat eivät perustu epäkohtiin vaan päinvastoin epäkohdat ylittäneeseen ideologiaan, eli käsitykseen siitä, kuinka asioiden tulisi olla ja kuinka näitä tahtotiloja voidaan edistää. (Omaheimo 2010,28). Paitsi että trilogia sanelisi miksi asiat ovat kuten ne ovat, se myös antaa esimerkkejä siitä, kuinka maailmaa voi parantaa ja muokata vastaamaan enemmän Maailman Suunnitelmaa. Auttamistilanteet tarinassa ovat tällaisia tilanteita ja ne ovat kaikissa trilogian osissa toistuvia. Keijujen yhteisö esitetään myös harmonisena ja ideologisena. Heissä näkyy käytännössä myös, miten asioiden tulisi olla, sillä he edustavat hyvyttä tarinassa. *Siniliina*-trilogia on siis selvästi ideologinen, siinä kerrotaan elämän suurista asioista kuten arvoista ja perimmäisestä tarkoituksesta pyrkien yhdistämään kaikki hyvä uskoon. Trilogia antaa olettaa uskonnon voivan vastata näihin kysymyksiin ja lisätä hyvinvointia maailmassa. Se on siis toisin sanoen kristillinen allegoria, koska tarina

kertoo ideologisesti uskoon tulemisesta ja kristillisen elämäntavan tärkeydestä. Tarinan juoni kietoutuu sen kristillisten tarkoitusperien ympärille.

5. Päätäntö

Halusin tutkimuksessani vastata kysymykseen, onko *Siniliina*-trilogian kristillisillä piirteillä niin suuri merkitys tarinan kannalta, että se on tulkittavissa kristilliseksi allegoriaksi? Halusin tarkastella siis, miten kristillisuus teoksissa ilmenee. Syy tutkimuskysymykseeni liittyy omaan historiaani trilogian kanssa. Muistan pitäneeni trilogian ensimmäisestä osasta lapsena, sen pohdiskelevuuden ja lempeän sävyn vuoksi. Alun perin aioin tutkia päähenkilön identiteettiä suhteessa hänen yhteisöönsä. Muistin ensimmäisen osan pohtivan aikuistumiseen ja kasvuun liittyviä kysymyksiä päähenkilön kautta.

Uskonnolliset sävyt tarinassa osoittautuivat kuitenkin niin ilmeisiksi, että tutkimuskysymys pakostakin vaihtui. Minulle lukijana trilogian uskonnollinen sävy tuli ikävänä yllätyksenä, mutta en muistanut kuinka uskonnollinen trilogia loppujen lopuksi oli. En ole tutkimuskysymyksen vaihtumisesta pahoillani, koska näiden piirteiden uudelleen tarkastelu varttuneena osoittautui mielenkiintoiseksi ja palkitsevaksi. Monet trilogian uskonnolliset piirteet ovat myös samankaltaisia siinä esiintyvien genren konventioiden kanssa. Näiden uskonnollisten piirteiden ja genren tarkastelu yhdessä oli myös minulle uusi ja miellyttävä kokemus.

Tärkeäksi tutkimuksessani muodostuikin ensinnäkin lähteeni esittely kirjallisuuslajien määrittelyn ja vertailun avulla, mutta tärkeämmin kirjallisuudenlajien käsittely auttoi tutkimuskysymykseen vastaamisessa. Genren suhteuttaminen kristilliseen tekstiin ja yleisemmin kristinuskoon auttoi näkemään millaisia kristillisiä piirteitä näillä genreillä voi ylipäättään olla, miten *Siniliina*-trilogia niihin suhteutuu ja milloin voidaan puhua kristillisestä allegoriasta sen sijaan että esimerkiksi puhutaan sadusta, jossa on joitain kristinuskoon liitännäisiä piirteitä. Genren käsittely auttoi siis hahmottamaan *Siniliina*-trilogian kristillisyyttä, joka säilyi tärkeimpänä ja päällimmäisenä tutkimuskysymyksenä.

Aluksi johdannon jälkeen käsitelin tutkimukselleni tärkeää teoriaa ja allegoria sekä mimesis termejä, joista erityisesti allegorialla oli tutkimukseni kannalta merkitystä. Läpi työni käytin apunani myös lähteenistäni olemassa olevia arvosteluja ja kommentteja siltä osin, kun se oli mahdollista.

Jatkoin tutkimusta tarkastelemalla *Siniliina*-trilogian genreä. Käsittelin satua, fantasiakirjallisuutta ja lasten/nuortenkirjallisuutta yleisesti. Pohdin näitä piirteitä suhteessa toisiinsa ja erityisesti miten ne näyttäytyivät trilogiassa. Pyrin esittelemään teosta tämän kautta lukijalle ja tuomaan ilmi millaisesta tarinasta on kyse. Näen tämän osion erityisesti teoksia avaavana osiona. Hyödynsin myös genrejä määrittelevää kirjallisuudentutkimusta ja toin mukaan jo joitakin esimerkkejä päälähteestäni.

Tämän jälkeen käsittelin tarinassa vaikuttavia genrejä suhteessa kristinuskoon. Halusin tämän avulla hahmottaa, onko trilogia luettavissa vain lastenkirjana, satuna tai fantasiana ilman kristillisyyden näkökulmaa. Käytin osiossa apunani olemassa olevaa runsasta fantasiakirjallisuutta ja kristillistä tekstiä vertailevaa tutkimuskirjallisuutta. Halusin näyttää, miten kristillisellä tekstillä on paljon yhteistä fantasiakirjallisuuden kanssa, mutta miten fantasiakirjallisuus voi sen vuoksi myös näyttäytyä kristityille uhkaavalta. Useista löytämistäni samankaltaisuuksista huolimatta fantasiakirjallisuutta ja kristillistä tekstiä luetaan kuitenkin hyvin eri tavoilla. Toin tutkimukseen mukaan myös esimerkkejä tekstistä, jossa fantasiakirjallisuus todellakin koetaan uhkana.

Seuraavaksi toin tutkimuksessani esille C.S. Lewisin *Narnia*-kirjasarjan vertailukohteena *Siniliina*-trilogialle. *Narnia* on tunnettua fantasiaa ja samanaikaisesti kristillinen allegoria ja tulkitsemalla sen kristillisiä piirteitä suhteessa *Siniliina*-trilogiaan toin esille millaisia kristillisiä piirteitä *Siniliina*-trilogiassa on. Pohjustin myös kysymystä siitä, voiko *Siniliina*-trilogian tulkita *Narnian* tapaan myös kristilliseksi allegoriaksi. Annoin myös siten esimerkin siitä, millaista kristillistä fantasiakirjallisuutta aiemmin on kirjoitettu. Käytin osiossa paljon hyödykseni Kathryn Lindskoogin *Matka Narniaan*-teosta.

Tämän jälkeen pohdin satua, lastenkirjallisuutta, arvoja ja kasvatusta yhdessä koska nämä asiat liittyvät niin oleellisesti toisiinsa. Toin ilmi, miten lastenkirjallisuudessa on aina olemassa valta-asetelma, aikuisen kirjoittaessa lapselle. Useimmiten lastenkirjallisuudessa on siksi myös opettavainen sävy ja tarkoitus. Tämä näkökulma oli tärkeä koska pohdin, vaikuttaako *Siniliina*-trilogian taustalla uskonnollinen ideologia. Käytin apunani lastenkirjallisuutta käsittelevää tutkimuskirjallisuutta. Pääpainoni osiossa oli kristillisen kasvatuksen pohtiminen suhteessa *Siniliina*-trilogiaan ja yleisen kasvatuksellisuuden huomioiminen tarinan taustalla.

Tuodakseni vertailukohteen kristilliselle sadulle vertasin seuraavassa osiossa *Siniliina*-trilogiaan Zacharias Topeliuksen kristillissävytteisiin satuihin. Käytin vertailussa apunani satujen lisäksi myös *Tähtien turvatit*-romaania koska sen sodankuvaus ja kristilliset piirteet muistuttivat *Siniliina*-trilogian vastaavuuksia. Molemmissa rakkaus nousi esiin sodan vastavoimana. Käytin apunani Timo Jantusen tietokirjoja Topeliuksesta, koska ne antoivat mahdollisuuden tarkastella myös Topeliuksen satujen arvomaailmaa ja kasvatuksellisuutta. Näin näissä samankaltaisuutta myös *Siniliina*-trilogian vastaavien piirteiden kanssa. Tämän osion jälkeen minulla oli tutkimuksessani esimerkki sekä kristillisestä sadusta että kristillisestä fantasiasta käytännössä, joiden molempien vertailu suhteessa päälähteeseeni oli tuottoisaa ja havainnollistavaa.

Siirryin tämän jälkeen kristillisten piirteiden tarkasteluun *Siniliina*-trilogiassa. Esimerkein kävin läpi tarinassa esiintyviä lukuisia kristillisiä piirteitä. Kerroin tarinassa esiintyvistä kristillisestä symboliikasta sekä kristillisistä hahmoista. Pohdin myös valon tematiikkaa ja kristillisiä sanontoja teoksissa. Tulkitsin onko tarinassa nähdäksäni Jeesukseen rinnastuvaa hahmoa tai tilanteita ja löysinkin samankaltaisuutta Valoliinan ja Kristuksen synnyssä. Hyödynsin runsaasti esimerkkejä trilogiasta. Kerroin miten Jumalan ääni tarinassa esiintyy ja tulkitsin veden merkitystä tarinassa. Tulin päätelmään, että *Siniliina*-trilogiassa kysymyksiin vastataan yleensä yksiselitteisesti mikä yhdessä esittelemieni runsaiden kristillisten piirteiden kanssa antoi teoksille paitsi uskonnollisen sävyn, myös uskonnollisen ideologisen sävyn.

Seuraavaksi käsittelin miten trilogian sekundaarimaailma on utoopinen. Pohdin millaisia piirteitä Keijumaahan liitetään, jotka ovat myös utoopiselle lastenkirjallisuudelle tyyppisiä. Tähän käytin apunani Maria Nikolajevan *From mythic to linear* teosta. Samassa osiossa pohdin myös keijuja enemmän. Kerroin millaisia piirteitä heihin ja Siniliinaan liitetään. Koin keijuyhteisön myös uskonnolliseen yhteisöön vertautuvana ja Siniliinan hahmona kuvastavan esimerkillistä keijua. Näin keijujen yhteisöllisyydessä yhteneväisyyksiä kirkkoon uskonnollisena yhteisönä. Esimerkiksi heidän elämäntehtävänsä, muiden auttaminen, muistuttaa kirkon vapaaehtoistoimintaa. Perustelin näkemyksiäni myös useilla viittauksilla trilogiasta.

Kristillisiä merkityksiä osiossa pohdin aiemmin esittämäni kristillisten piirteiden merkityksiä. Tarinassa esiintyneiden kristillisten piirteiden paljous ja merkityksellisyys teki mielestäni

tarinasta selkeästi uskonnollisen. Kävin läpi, miten Maailman Suunnitelmasta kerrottiin teoksessa tuodakseni ilmi, miten selkeästi se on vertauskuva Jumalalle. Esimerkkien avulla toin ilmi miten suuri merkitys Maailman Suunnitelmalla tarinassa on ja kuinka paljon siihen viitataan. Näin tarinan hyvyyden ja pahuuden polaarisisinä ja hyvyyden yhdistyvän voimakkaasti uskontoon, kun taas pahanvoimat voi nähdä teoksissa kristinuskkoa vastustavina ja Maailman Suunnitelmaa uhkaavina.

Tulin tutkimuksessani lopputulokseen, että vaikka *Siniliina*-trilogia ei kerro Raamatun tarinoita uudelleen, sen voi todellakin nähdä kristillisenä allegoriana, koska uskonnolla on tarinan kannalta niin suuri merkitys. Tärkein perustelu tälle oli, ettei tässä kasvutarinassa päähenkilö olisi voinut kasvaa täyteen potentiaalisuutensa ilman kristinuskkoa. Hän kasvaa osaansa saamalla enkeleiltä lahjoja, jotka tekevät hänestä voimakkaan ja antavat hänelle tien Maailman Suunnitelman eli Jumalan luo, sekä noudattamalla yhteisönsä, jota voi verrata seurakuntaan, sääntöjä. Myös teosten nimet ja järjestys ennakoivat tarinan tapahtumia. Niissä uskonnon merkitys myös painottuu viimeisen osan käytännössä tarkoittavan “luota Jumalaan” ja kun ensimmäiset kaksi osaa kehottavat päähenkilöä lähtemään ensin matkaan ja sitten löytämään itsensä, mikä johtaa päähenkilön Jumalan luo, voi koko tarinan nähdä kertovan päähenkilön uskoontulosta ja sen vaiheista.

Tutkimukseni aikana huomasin, että *Siniliina*, hänen yhteisönsä ja Maailman Suunnitelma näytettiin aina pohdinnassa virheettömänä ja siten myös kutsuvana. Maailman Suunnitelma tuotiin selvästi esille Jumalana, jolloin lukija voi tarinan jälkeen pohtia onko uskonnolla reaali maailmassa samankaltaisia merkityksiä, kun tarinassa. Tekeekö kirkko esimerkiksi yhtä paljon hyvää auttamistyötä, kun keijut ja voisiko Jumalan kautta tuntee itsensä rakastetuksi niin kuin *Siniliinalle* tapahtuu. Voisiko Jumalan kautta todella löytää oman tarkoituksensa ja tehtävänsä?

Tutkimuksen teko oli mielenkiintoista, koska aluksi ajattelin, ettei teos ole niin uskonnollinen, kun lopulta paljastui. Opin sen aikana siis uutta. Jatkotutkimukselle jäi myös hyviä mahdollisuuksia. Aluksi pohdin Viktor Franklin logoteorian mukaan ottamista tutkimukseen, mutta se ei loppujen lopuksi antanut tutkimuskysymykselleni mitään. Logoteoriassa on kuitenkin samansuuntaisia näkökulmia trilogian kanssa kuten muiden auttaminen ja empatian painottaminen itsensä sijaan. Myös *Siniliina*-trilogian auttamis- ja ongelmatilanteiden laajempi

tutkiminen voisi olla kiintoisaa. Miten realistisesti se esimerkiksi kuvaa reaalimaailman ongelmia kuten perheväkivaltaa. Tutkimukseni siis vastasi nähdäkseni esittämiini kysymyksiin, mutta tutkimuksen teko herätti myös paljon uusia kysymyksiä, joihin sen puitteissa en voinut vastata.

Lähteet

Primaarilähteet:

Frangén Silja 1996, *Lähde matkaan, Siniliina!* (LMS) Jyväskylä: Lasten Keskus

Frangén Silja 1999, *Löydä itsesi, Siniliina!* (LIS) Jyväskylä: Lasten Keskus

Frangén Silja 2002, *Luota valoon, Siniliina!* (LVS) Jyväskylä: Lasten Keskus

Sekundaarilähteet:

Biedermann, Hans 1993(1989). *Suuri symbolikirja*. Toim Pentti Lempiäinen. München:Droemersche Verlagsanstalt Th. Knaur Nachf, 295–407.

Halme Lasse 2010. Uskonto ja yksilö. Teoksessa *Kokonaisvaltainen kasvatus: lapsi ja uskonto*. Helsinki: Lasten Keskus, 54–66.

Heikkilä-Halttunen, Päivi 2001. Kuningattaren selluliitti Suomalaisen sadun teemoja ja mielenmaisemia. Teoksessa *Kirjaseikkailu- lasten ja nuortenkirjallisuuden opas*. Toim. Tuula Korolainen. Helsinki: Tammi, 130–132.

Ihonen, Maria 2001. Laituri numero kolmetoista lasten satu- ja fantasiaromaani. Teoksessa *Kirjaseikkailu lasten ja nuortenkirjallisuuden opas*. Toim. Tuula Korolainen. Helsinki: Tammi, 136–137.

Ihonen, Maria 2004. Lasten ja nuorten fantasian kerronnalliset keinot. Teoksessa *Fantasian monet maailmat*. Toim. Kristian Blomberg, Irma Hirsjärvi, Urpo Kovala. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 76–77.

Ihonen, Maria & Ihonen Markku, 2006. Pohdintoja fantasiakirjallisuudesta ja kristinuskosta. Teoksessa *Ihmeen tuntua: näkökulmia lasten ja nuorten fantasiakirjallisuuteen*. Toim. Anne Leinonen, Ismo Loivamaa, 145–158.

Jantunen, Timo 2000. *Satu kasvattaa: Topeliuksen sadut ja kasvatusajattelu*. Jyväskylä:PS-kustannus, 23–229.

Jantunen, Timo 2019. *Myötätunto ja viisaus Topeliuksen ajattelussa*. Helsinki: Basam Books, 9–61.

Jääskeläinen Pasi 2006. Komeron kautta toisaalle. Teoksessa *Ihmeen tuntua: näkökulmia lasten ja nuorten fantasiakirjallisuuteen*. Toim Anne Leinonen, Ismo Loivamaa. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu, 83.

Kangasniemi Tapio 2002. Magiaa lastenkirjallisuudessa. Helsinki: Uusi tie, 9–36

Karasma, Katri 2014. Teoksessa, *Ihmejuttuja ja tavanomaisia tarinoita - Lasten ja nuortenkirjallisuuden maailma*. Toim. Katri Karasma ja Pirjo Suvilehto. Helsinki: BTJ Finland Oy, 9–52.

Karvonen, Erkki 2014. *Julkaise tai tuhoutu! johdatus tieteelliseen viestintään*. Tampere: Vastapaino, 40.

- Kaunonen, Leena 2003. Puhuvat kasvot ja merkityksen lausumattomuus. Teoksessa *Kuvien kehässä Tutkielma kirjallisuudesta, poetiikasta ja retoriikasta*. Toim. Vesa Haapala. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 38.
- Kivilaakso, Sirpa 2010. Suomalaisen sadun varhaisia kehityslinjoja. Teoksessa *Suomalainen satu 1 Kehittäjiä ja kehityslinjoja*. Toim. Kaarina Kolu. Helsinki: BTJ Finland Oy, 11.
- Kolu, Katriina 2010. Yksilöitä ja yhteisöjä, aatteita ja utopioita Eli mistä kertookaan suomalainen satu? Teoksessa *Suomalainen Satu 1 kehittäjiä ja kehityslinjoja*. Toim. Kaarina Kolu. Helsinki: BTJ Finland, 113–118.
- Korolainen, Tuula 2001. *Kirjaseikkailu lasten- ja nuortenkirjallisuuden opas*. Toim. Tuula Korolainen. Helsinki: Tammi, 326–330.
- Korkiakangas, Pirjo 1999. Muisti, muistelu, perinne. Teoksessa *Kulttuurin muuttuvat kasvot johdatusta etnologiatieteisiin*. Toim. Bo Lönnqvist, Elina Kiuru, Eeva Uusitalo. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 156.
- Korpua Jyrki 2016. *Alussa oli sana: Raamattu ja kirjallisuus*. Helsinki: Avain, 8–135
- Koski, Mervi 2004. Teoksessa *Kotimaisia lasten- ja nuortenkirjailijoita 4*. Toim. Ismo Loivamaa. Helsinki: Kirjastopalvelu Oy, 24–28.
- Laine, Katriina 1996. Satukirja ihmisille, jotka vielä kasvavat. *Satakunnan kansa* 07-28/1996.
- Lehtonen, Tommi 2012. Uskontotiede. Teoksessa *Genreanalyysi: tekstilajitutkimuksen käsikirja*. Toim. Vesa Heikkinen. Helsinki: Gaudeamus, 710.
- Leinonen, Anne ja Loivamaa Ismo 2006. Teoksessa *Ihmeen tuntua*. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 6.
- Leinonen, Anne 2006. Fantasian taikamaailma. Teoksessa *Ihmeen tuntua näkökulmia lasten- ja nuorten fantasiakirjallisuuteen*. Toim. Anne Leinonen ja Ismo Loivamaa. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 39–43.
- Lewis, C.S 1999 (1950). *Velho ja leijona (The Lion, the Witch and the Wardrobe)*. Suom. Kyllikki Hämäläinen, 65.
- Lindskoog Kathryn 1998. Matka Narniaan. Pasadena: HOPE Publishing House, 16–70.
- Loivamaa, Ismo 1998. *Päivän Topelius Topelius lasten- ja nuortenkirjailijana*. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 7.
- Lummaa, Karoliina 2000. Symboli ja allegoria. Teoksessa *Lentävä hevonen välineitä runoanalyysiin*. Tampere: Vastapaino, 202.
- Macqueen, John 1970. *Allegory*. London: Methuen & Co Ltd, 1.

Sisättö, Vesa 1996. Mitä kartanpiirtäjät unohtivat? Fantasian paikka kirjallisuuden maailmassa. Teoksessa *Sivupolkuja. Tutkimusretkiä kirjallisuuden rajaseuduille*. Toim. Tero Norkola ja Eila Rikkinen. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 185.

Sohvi 2013

<https://www.goodreads.com/book/show/20403324-1-yd-itsesi-siniliina>

Suojala, Marja 2010. Satu vuosituhannen vaihteessa. Teoksessa *Suomalainen satu 1 Kehittäjiä ja kehityslinjoja*. Toim. Kaarina Kolu. Helsinki: BTJ Finland Oy,34.

Syrjämäa, Taina 2003. *Vallan juhlat- juhliivan vallan kulttuuri antiikista nykypäivään*. Toim Taina Syrjämäa. Turku: kirja-aurora, 8.

Swinfen, Ann 1984. *In Defence of Fantasy A Study of the Genre in English and American Literature since 1945* Boston: Routledge,90.

Timmerman, John H 2002. The quest. Teoksessa *The greenhaven press companion to literary movements and genres- fantasy*. Toim Wendy Mass.San diego: Stuart P.Levine greenhaven press inc, 98–101.

Voipio, Myry 2010. Fantasian ja sadun rajoilla. Teoksessa *Suomalainen satu 2 Perinteitä ja Moni-ilmeisyyttä*. Toim. Kaarina Kolu. Helsinki: BTJ Finland,11–16.

Volotiainen,Teresa 2010. Satu auttaa koululaista kasvamaan. Teoksessa *Suomalainen satu 2 Perinteitä ja moni-ilmeisyyttä*. Toim. Kaarina Kolu. Helsinki: BTJ Finland Oy,78–83.

Ylönen, Hilikka 2000, *Loihditut linnut satujen merkitys lapselle*. Helsinki: Tammi, 12–45.